

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**SAKİN ŞEHİRLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM
TUTUMLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ: GÖYNÜK ÖRNEĞİ**

Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİZM REHBERLİĞİ

ANABİLİM DALI

SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİZM REHBERLİĞİ

BİLİM DALI

HAZİRAN 2024

**SAKİN ŞEHİRLERDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM
TUTUMLARININ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ: GÖYNÜK ÖRNEĞİ**

Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİZM REHBERLİĞİ
ANABİLİM DALI
SEYAHAT İŞLETMECİLİĞİ VE TURİZM REHBERLİĞİ
BİLİM DALI**

**ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2024

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

24.06.2024

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Programı öğrencisi Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU tarafından hazırlanan ‘Sakin Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Tutumlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Göynük Örneği’ Başlıklı tez çalışması 24/06/2024, 10:00 tarih ve saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak **KABUL** edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan	☒	☐
Doç. Dr. Burcu KOÇ Pamukkale Üniversitesi		
Üye	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi		
Üye	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Fulden Nuray KÜÇÜKERGİN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi:		

Sakin Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Tutumlarının
Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Göynük Örneği
(Yüksek Lisans Tezi)

Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Haziran 2024

ÖZET

1986 yılında temelleri atılmaya başlayan sakin şehir hareketi 1999 yılında resmi bir kimliğe bürünmüş ve bu tarihten sonra dünya genelinde yayılmaya başlamıştır. Bir yerin sakin şehir olarak kabul edilebilmesi için sahip olması gereken kriterlerin birçoğunda sürdürülebilirlik kavramının ön planda olduğu görülmektedir. Bu durum sakin şehirlerde yaşayan bireylerin sürdürülebilir turizmle ilgili tutumlarının tespit edilmesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu tez çalışmasında amaç sakin şehirlerde yaşayan bireylerin sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmasının yapılmasıdır. Bu doğrultuda Göynük'te ikamet eden 432 kişiye, yüz yüze veya elektronik ortamda 'Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeği (SUS-TAS)' anket yöntemi kullanılarak uygulanmış, geçerli bulunan 402 anket analiz edilerek bulgular saptanmıştır. Sürdürülebilir turizme yönelik tutumların herhangi bir bağımsız değişkene göre farklılaşmadığı tespit edilirken, eğitim düzeyinin, ait olunan yaş kuşağının, turizmden gelir elde etme durumunun ve meslek bağımsız değişkenlerinin ölçeğin boyutları düzeyinde farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu tespitler doğrultusunda sakin şehirlerde yaşayan bireyler, literatür ve konuyla ilgisi olan resmi ve özel kurum kuruluşlar için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bilim Kodu : 116905

Anahtar Kelimeler : Sakin Şehir, Sürdürülebilir Turizm, Demografik Değişkenler, Göynük

Sayfa Adedi : 87

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI

Examining Sustainable Tourism Attitudes in Slow Cities
in Terms of Demographic Variables: The Case of Göynük

(M.Sc. Thesis)

Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

June 2024

ABSTRACT

Cittaslow movement, whose foundations began to be laid in 1986, took on an official identity in 1999 and began to spread around the world after that date. It is seen that the concept of sustainability is at the forefront in many of the criteria that a place must have in order to be accepted as a cittaslow. This situation reveals the importance of determining the attitudes of individuals living in slow cities regarding sustainable tourism. The aim of this thesis is to determine the attitudes of individuals living in slow cities towards sustainable tourism and to compare them according to various variables. In this direction, the ‘Sustainable Tourism Attitude Scale (SUS-TAS)’ was applied to 432 people residing in Göynük face-to-face or electronically using the questionnaire method, and the findings were determined by analysing 402 valid questionnaires. While it was determined that attitudes towards sustainable tourism did not differ according to any independent variable, it was observed that the independent variables of education level, age generation, income from tourism and profession made a difference at the level of the dimensions of the scale. In line with these findings, various suggestions have been made for individuals living in slow cities, literature, and public and private institutions and organizations interested in the subject.

Science Code : 116905

Keywords : Slow City, Sustainable Tourism, Demographic Variables, Göynük

Number of Pages : 87

Supervisor : Dr. Instructor Member Emine BALCI

TEŞEKKÜR

Bende bıraktığı tüm güzellikler için rahmetli babam Metin AKŞEMSETTİNOLU başta olmak üzere, hayatımın her anında desteğini yakından hissettiğim canım eşim Sinem AKŞEMSETTİNOĞLU ve biricik annem Hüsniye AKŞEMSETTİNOĞLU'na çok teşekkür ederim.

Hayatıma kattığı mutluluk ve neşe için, varlığı bana huzur katan canım kızım Duru'ya, çalışmam süresince katkılarından dolayı babaannem Narin AKŞEMSETTİNOĞLU, kardeşlerim Hayri Kutalp ve Gökhan AKŞEMSETTİNOĞLU ile arkadaşlarım Yunus Emre AYDIN, Halim Onur ALCAN, Halil İbrahim DAĞ, Mete URUL, Ahmet Kasım YILDIRIM, Hakan DAĞ ve Orkun YARENOĞLU'na,

Tez sürecinin başından beri sabırla ve dikkatle süreci takip ederek bana rehberlik eden danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI'ya teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
TABLoların LİSTESİ	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xi
HARİTALARIN LİSTESİ	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR	xiv
1. GİRİŞ	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sakin Şehir Hareketi.....	7
2.1.1. Sakin Şehir Birliği Organizasyon Yapısı.....	10
2.1.2. Sakin Şehir Birliği Üyelik Süreci	11
2.1.3. Sakin Şehir Üyelik Kriterleri	12
2.1.3.1. Çevre politikaları.....	14
2.1.3.2. Altyapı politikaları	14
2.1.3.3. Kentsel yaşam kalitesi politikaları	15
2.1.3.4. Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar	16
2.1.3.5. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar	17
2.1.3.6. Sosyal uyum	17
2.1.3.7. Ortaklıklar	18
2.1.4. Türkiye’deki Sakin Şehirler.....	19
2.1.5. Sakin Şehir Göynük	19
2.1.5.1. Göynük genel özellikler	19
2.1.5.2. Göynük’te yer alan turistik çekicilikler	21
2.2. Sürdürülebilir Turizm	26
2.2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı	26
2.2.2. Sürdürülebilir Turizm Kavramı	27
2.2.3. Sürdürülebilir Turizm Boyutları	30
2.2.3.1. Sürdürülebilir turizmin çevresel boyutu.....	30

2.2.3.2. Sürdürülebilir turizmin ekonomik boyutu.....	31
2.2.3.3. Sürdürülebilir turizmin sosyal boyutu.....	32
2.2.4. Sürdürülebilir Turizm İlkeleri.....	33
2.2.5. Sürdürülebilir Turizmin Hedefleri	36
2.2.6. Sürdürülebilir Turizm ve Sakin Şehir Hareketi	37
2.3. Kuşak Kavramı	40
3. YÖNTEM.....	47
3.1. Tezin Konusu.....	47
3.2. Tezin Amacı	47
3.3. Tezin Önemi	47
3.4. Tezin Hipotezleri	48
3.5. Tezin Kapsam ve Sınırlılıkları.....	52
3.6. Tezin Evren ve Örneklemi.....	52
3.7. Veri Toplama Yöntemi.....	52
3.8. Verilerin Analizi	54
4. BULGULAR	55
4.1. Güvenilirlik Analizi.....	55
4.2. Tanımlayıcı İstatistik Bulguları (Verilerin Normallliği)	55
4.2.1. Örneklem Sayılarının Büyüklüğü	55
4.2.2. Merkezi Eğilim Ölçüleri ile Normallğin Kontrolü	56
4.2.3. Skewness ve Kurtosis (Basıklık ve Çarpıklık) Değerleri ile Normallğin Kontrolü	56
4.3. Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular.....	57
4.4. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bulguları	58
4.5. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumu Değişkenine Göre Bulguları	59
4.6. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Ait Olunan Kuşak Değişkenine Göre Bulguları	60
4.7. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Bulguları	61
4.8. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Bulguları	62
4.9. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının İkamet Süresi Değişkenine Göre Bulguları	63
4.10. Araştırma Hipotezlerinin Desteklenme Durumu	64

4.11. Literatür Tartışması	68
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	73
KAYNAKLAR	77
EKLER.....	83
EK-1. Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	83
EK-2. Anket Formu	84
EK-3. Etik Komisyon Kararı.....	86
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLoların LİSTLESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1 Cittaslow yıllık üyelik aidatları.....	12
Tablo 2.2. Sürdürülebilirlik kavramına uygun olan / olmayan turizm türleri.....	29
Tablo 2.3. Turizm ilkelerinde farklı yaklaşımlar.....	35
Tablo 2.4. Sakin Şehir Üyelik Kriterleri ve Sürdürülebilir Turizm Kriterleri.....	38
Tablo 2.5. Farklı Kaynakların Kuşak Sınıflaması.....	42
Tablo 2.6. Yaşayan Kuşaklar.....	42
Tablo 2.7. Z Kuşağı Olumlu Olumsuz Özellikler.....	45
Tablo 4.1 Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı.....	55
Tablo 4.2 Merkezi eğilim ölçüleri.....	56
Tablo 4.3. Skewness ve kurtosis (basıklık ve çarpıklık) değerleri.....	56
Tablo 4.4. Demografik bilgiler.....	57
Tablo 4.5. SUS-TAS ve boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları.....	58
Tablo 4.6. SUS-TAS ve boyut puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre T-Testi bulguları.....	59
Tablo 4.7. SUS-TAS ve boyut puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre Anova Testi bulguları.....	60
Tablo 4.8. SUS-TAS ve boyut puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre Anova Testi bulguları.....	61
Tablo 4.9. SUS-TAS ve boyut puanlarının meslek değişkenine göre Anova Testi bulguları.....	62
Tablo 4.10. SUS-TAS ve boyut puanlarının ikamet süresi değişkenine göre Anova Testi bulguları.....	63
Tablo 4.11. Hipotezlerin desteklenme durumu.....	64

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Sakin Şehir Logo.....	9
Şekil 2.2. Cittaslow Türkiye Organizasyonu.....	10
Şekil 2.3. Sakin şehir üyelik kriterleri.....	13
Şekil 2.4. Sürdürülebilir Turizm Kavramıyla İlişkili Terimler.....	29

HARİTALARIN LİSTESİ

Harita	Sayfa
Harita 2.1. Türkiye Sakin Şehirler Haritası.....	19
Harita 2.2. Göynük'ün Konumu.....	20

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 2.1. Göynük Genel Görünüm.....	21
Resim 2.2. Gazi Süleyman Paşa Camii ve Akşemseddin Hz. Türbesi.....	22
Resim 2.3. Göynük Zafer Kulesi.....	23
Resim 2.4. Çubuk Gölü.....	24
Resim 2.5. Sünnet Gölü.....	24
Resim 2.6. Göynük Tokalı Örtmesi.....	25

KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklaması
akt.	Aktaran
EU	European Union (Avrupa Birliği)
IUCN	International Union for the Conservation of Nature (Uluslararası Doğayı Koruma Birliği)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Geliştirme Teşkilatı)
Ort.	Ortalama
Std.	Standart
SUS-TAS	Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UN	United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNEP	United Nations Environment Programme (Birleşmiş Milletler Çevre Programı)
UNWTO	United Nations World Tourism Organization (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü)
v.b	Ve benzeri
v.d	Ve diğerleri
WCED	Western Cape Education Department (Dünya Ekonomik Kalkınma Komisyonu)
WTO	World Trade Organization (Dünya Ticaret Örgütü)

1. GİRİŞ

Dünyada sürekli gelişen sanayi ve teknoloji ile kalabalık ve benzer özellikli şehirlerin ortaya çıkması, beraberinde şehirlerin, mimarinin, kültürlerin hatta insan davranışlarının gitgide birbirine benzemesine yol açmıştır. Yemek sektöründeki tek tipleşmeye gelen ilk tepkiler sakin yemek (slowfood) hareketini ortaya çıkarmış, ardından daha bütüncül bir tepki olarak sakin şehir hareketi (cittaslow) ortaya çıkmıştır (Sırrım, 2012: 120).

Şehirlerin korunması gereken özelliklerinin başında özgünlüğü gelmektedir. Bunun yanında bu şehirlerin yaşamaya devam edebilmesi yani sürdürülebilir olması da oldukça önemlidir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 129). Küreselleşme şehirlerin yapısının değişmesine neden olmuş, ekonomik gerekçeler, nüfus artışı, göçler, göç alan şehirlerde alt yapı yetersizliği ve fosil yakıt kullanımının artması doğaya ve ekolojik dengeye zarar vermeye başlamıştır (Küçükergin ve Öztürk, 2020: 749). Bu durum sürdürülebilirlikle ilgili endişeleri ve politikaları beraberinde getirmiştir. Şehirlerin tümüyle sürdürülebilir bir bakış açısıyla, özgün değerleri korunarak yaşaması ancak bir kalkınma politikası ile yönetilebilir. İşte bu noktada sakin şehir hareketi yerel yönetimler için bir kalkınma modeli olarak işlev kazanmaktadır (Yılmaz, Tuncer ve Zorlu, 2016: 2).

Sürdürülebilirlik kavramı bir sistemin kesintisiz, bozulmadan, tükenmesine izin verilmeden ve sistemi besleyen kaynakları aşırı kullanmadan işleyebilmesi ve bu döngünün devamlılığı anlamı taşımaktadır (Çakılcıoğlu, 2013: 28). Sakin şehir hareketinin politikalarıyla birçok noktada örtüşen sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir turizm politikaları, aynı amaca hizmet eden ortak bir düşünce sisteminin ürünleridir. Gelecekte insanların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarına zarar vermeden turizmin tüm paydaşlarının bugünkü ihtiyaçlarını karşılayabildikleri turizm faaliyetleri, sürdürülebilir turizm olarak tanımlanabilir (Swarbrooke, 1999: 13). Bu tanım ışığında sakin şehir hareketi ve sürdürülebilir turizm eylemlerinin birbirine paralel bir süreç oluşturduğu görülmektedir.

Dünyamız ve dünya üzerinde faaliyet gösteren tüm sektörler için önemi gitgide artan ve Birleşmiş Milletler (United Nations [UN]), Dünya Ekonomik Kalkınma Komisyonu (Western Cape Education Department [WCED]), Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (International Union for the Conservation of Nature

[IUCN]), Avrupa Birliği (European Union [EU]), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği (Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD]) gibi önemli uluslararası organizasyonlarında gündeminde oldukça önemli bir yerde bulunan sürdürülebilirlik kavramının (Bruntland, 1987: 63; Reid, 1996: 30; Eryılmaz, 2011: 1-2), şehirlerin sakinlerince nasıl algılandığını anlamak ve sürdürülebilirlik kavramının gelecekteki önemine dair öngörude bulunmak için bölge halkının sürdürülebilirlikle ilgili tutumunun tespit edilmesi önem taşımaktadır. Tespit edilen bu tutumların, bireylerin başta ait oldukları kuşak olmak üzere çeşitli değişkenler açısından karşılaştırmasını yapmak sürdürülebilir turizme yönelik bölge halkının tutumuna ilişkin bir projeksiyon oluşturma adına oldukça önemli görölmektedir.

Benzer zamanda dünyaya gelen ekonomik ve sosyal etkilerle şekillenen zaman dilimlerinde yaşayan veya belli bir sosyal yapıya sahip insanlar tanımı da kuşak kavramını açıklamak için kullanılan bir ifadedir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili 2014: 169). İnsanların sadece belli zaman diliminde doğmaları bir kuşak olarak tanımlanmaları için yeterli değildir. Aynı zaman diliminde doğmakla birlikte, yaşanan ve yaşanacak hayatında benzer özellikler taşıması gerekmektedir (Williams ve Page, 2011: 38). Benzer faktörler doğrultusunda yaşanan benzer hayatlar bir kuşağı oluşturmuş, ardından dünyadaki gelişmelere bağılı olarak yaşamda farklılıklar ortaya çıkmış, bu durum da farklı kuşakların oluşmasına ve farklı kuşaklardaki bireylerin düşünce ve davranış olarak diğerkuşaklardan ayrışmasına sebep olmuştur.

Yapılan literatür taramasında tezimizde ele alınan bölge halkının sürdürülebilir turizm tutumlarını analiz eden ulusal ve uluslararası çalışmalara rastlanmaktadır. Assante, Wen ve Lotting (2012) Hawaii’de yer alan Oahu adasında yaşayan halkın sürdürülebilir turizme karşı tutumlarını belirlemek için bir araştırma yapmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda, bölge halkının turizmin ekonomik fayda sağladığına yönelik güçlü bir tutumu olduğu tespit edilmiş olmasına karşın, turizmin çevresel sürdürülebilirlik boyutunda önemli maliyetlere yol açtığına yönelik bir algısı olduğu tespit edilmiştir.

Sarıbaş, Kömürcü ve Güler (2015) sürdürülebilirlik ile ilgili bilgileri ölçmeyi amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Seferihisar’da yapılan bu çalışmada 15-24 yaş aralığındaki katılımcıların herhangi bir yerde sürdürülebilirlik ve ilişkili kavramları içeren bir eğitim görmedikleri tespit edilmiştir.

Balsom (2018) tarafından bebek patlaması, X ve Y kuşaklarından 2000 kişiyle yapılan ve kuşakların çevre dostu alışkanlıklarını ele alan çalışmada, geri dönüşüme tüm kuşakların benzer şekilde ve %90'ın üzerinde önem verdiği ortaya konulmuştur. Bununla beraber bebek patlaması ve X kuşağındaki bireylerin enerji tüketimini azaltmaya yönelik davranışları daha sık sergiledikleri tespit edilmiştir.

Çınarlı ve Ay (2018) tarafından yapılan ve yerel halkın sürdürülebilir turizm konusunda görüşlerini konu alan çalışmada, 18-29 yaş aralığındaki bireylerin sürdürülebilir turizm konusunda diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir puan aldığı tespit edilmiştir. Z kuşağı olarak kabul edilen bu yaş gurubundaki bireylerin sürdürülebilir turizme karşı daha olumlu bir bakış açısına sahip oldukları ve sürdürülebilir turizmi daha çok destekledikleri söylenebilir.

Dağlı (2018) sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın tutumlarını incelediği ve 382 katılımcıyla yaptığı araştırmada, 35-44 yaş aralığında bulunan bireylerin sürdürülebilir turizm konusunda diğer yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek farkındalık ve olumlu görüşe sahip olduklarını tespit etmiştir. 2023 yılı itibari ile X kuşağı olarak kabul edilebilecek bu yaş aralığındaki bireylerin sürdürülebilir turizme karşı diğer kuşaklara göre daha olumlu bir tutum sergiledikleri söylenebilir.

Cavlak ve Toprak (2018) tarafından yapılan araştırmada sürdürülebilir turizme yönelik yerel halkın tutumları incelenmiş ve bu doğrultuda 300 katılımcıya anket uygulaması yapılmıştır. Araştırma verileri incelendiğinde 15-24 yaş aralığında yer alan bireylerin diğer yaş aralıklarına göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının 185 ile daha yüksek olduğu, 54 ve üstü yaşta yer alan bireylerin sürdürülebilir turizm tutum puanlarının 87 puanla daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Akbaş (2019) Muğla Köyceğiz'de 184 katılımcı ile yaptığı araştırmada sürdürülebilir turizm tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir.

Ödemiş (2023) sürdürülebilir turizmin gelişimini yerel halkın tutumları açısından incelemiş ve 369 kişiye anket uygulaması yapmıştır. Araştırma bulgularına göre turizmin yol açtığı sosyal maliyetlere ilişkin bulgularda 35-54 yaş aralığındaki bireylerin 18-25 yaş arasındaki bireylere göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışma verileri ışığında Z kuşağında yer alan bireylerin diğer

kuşaklarda yer alan bireylere göre turizmin sosyal maliyetlere yol açtığına yönelik daha güçlü bir tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Tüm bu çalışmalar ışığında farklı demografik özelliklere sahip olan bireylerin sürdürülebilir turizme karşı bakış açılarının çalışmadan çalışmaya farklılaştığı söylenebilir. Türkiye’de yer alan sakin şehirlerde sürdürülebilirlikle ilgili bölge halkının tutumlarını irdeleyen bir araştırmanın hem turizm sektörü hem de literatür açısından faydalı olabileceği düşünülmektedir. Sakin şehirde yaşayan bölge halkının sürdürülebilir turizm tutumlarının belirlenmesi ve demografik değişkenler açısından karşılaştırmasının yapılması araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu tezde bölge halkının sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarının belirlenmesi ve demografik değişkenler açısından kıyaslanmasının geleceğe yönelik sakin şehirlerle ilgili turizm politikalarının oluşturulmasında önemli bir etken olduğu varsayımından hareket edilmiştir. Dolayısıyla bu tezin amacı, Göynük örneklemini çerçevesinde sakin şehirde bölge halkının sürdürülebilir turizme karşı tutumlarını demografik değişkenler açısından tespit ederek karşılaştırmasını yapmaktır.

Sakin şehir hareketi, gittikçe hızlanan ve büyüyen şehirlerdeki yaşam şekline karşı yavaşlığı, özneliği ve yerelliği merkezine alarak bunu korumayı amaçlayan bir sivil toplum hareketidir. Bununla birlikte her konuda olduğu gibi turizmde de oldukça önemli olan sürdürülebilirlik kavramını sürdürebilmemiz için gerekli politikaları üretmek genel ve yerel yönetimlerce kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Sakin şehirde bölge halkının özellikle de gelecek kuşakların sürdürülebilir turizmle ilgili tutumlarının belirlenmesi ve mevcutta şehirle ilgili söz sahibi kuşakların tutumuyla kıyaslanması yordama açısından önem taşımaktadır. Bu sayede geliştirilecek olan şehir politikaları şekillendirilebilir. Her kesimden görüşlerin alındığı çoğulcu bir şekilde hazırlanan sakin şehir politikalarının hem halk tarafından daha fazla kabul göreceği hem de politikaları zenginleştireceği düşünülmektedir. Hazırlanacak eğitim programlarında, şehrin kalkınma ekseninde turizmin yerinin planlamasında, sürdürülebilir kaynaklarla devam eden turizm etkinlikleriyle bölge halkının bu konudaki tutumlarının oluşturacağı yerel kültür ikliminin şekillenmesinde bu tezin bir öngörü oluşturacak olması çalışmanın önemini göstermektedir. Çalışmanın örnekleminin Göynük olarak seçilmesinde, Göynük’te mimari ve folklorik özelliklerin sadece turizm amaçlı tüketime yönelik olmaması aynı zamanda halkın yaşam şeklinin da başlı başına özgün

olması etkili olmuştur. Bölge halkının çoğunun şehrin kültürünü yansıtan ve kentsel sit alanı içinde yar alan, kültür ve tabiat varlığı olarak ilan edilmiş ve koruma altına alınmış iki katlı çoğu ahşap-kerpiç evlerde yaşamaya devam etmesi, yine halkın özellikle X kuşağında yer alan bireylerinin kültürel değer taşıyan benzer kıyafetleri gündelik yaşamda tercih etmesi, kültürel ve turistik değere sahip özgün beş ürünün (Göynük Uğut Tatlısı, Göynük Bombay Fasulye, Göynük Dik Börek, Göynük Kabaklı Yufka Tatlısı, Göynük Tokalı Örtme) Göynük adıyla Türk Patent ve Marka Kurumunca Coğrafi İşaret almaya uygun görülmesi, Göynük'ün konumu sayesinde 250 km çapta bir alanda 35 milyon insanın yaşıyor olması bu sebeple iç turizm potansiyelinin oldukça fazla olması, gerek yerel yönetimin gerek sivil girişimlerin Göynük'te sürdürülebilirlik konusundaki girişimleri (biokütle enerji santrali, az nüfusa rağmen doğalgaz kullanımı için oluşturulan projeler vb.) etkili olmuştur. Tüm bunları değerlendirdiğimizde, sakinliği bir seçim olarak değil, gerçek bir hayat tarzı olarak gören ve yaşayan Göynük Halkı'nın turizmde de sürdürülebilirliği ne ölçüde içselleştirdiğini ve bu durumun demografik özelliklere göre yansımasının nasıl gerçekleştiğini tespit etmenin gelecekte oluşturulacak politikalara hizmet etmesi açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Tez çalışmasının bu kısmında çalışmada geçen kavramların açıklanmasına konuyla ilgili tanımlamaların yapılmasına yer verilmiştir. Bu tanım ve kavramların tez çalışmamızda nasıl kullanıldığına ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

2.1. Sakin Şehir Hareketi

Sakin şehir hareketinin ortaya çıkmasında, yavaş yemek hareketi (Slow Food Movement) etkili olmuştur (Çakıcı, 2014: 27). Yavaş yemek hareketi fast food olarak adlandırılan ve hızlı yapılan ve hızlı tüketilen yemeklerin tüketimine tepki olarak ortaya çıkmış bir kavramdır. Yavaş yemek hareketi, yerel yemek ve yeme alışkanlıklarını önemseyen, bu anlayışın körelmesine neden olacak başkaca yaklaşımları reddeden, ilk olarak 1986 yılında İtalya'nın Roma kentinde bir fast food zincir restoranın açılışına tepki olarak ortaya çıkmıştır (Yurtseven, Kaya ve Harman 2010: 19). 1989 yılında, gösterilen bu tepkilerin sonucu olarak, merkezi Fransa'nın Paris kentinde olan Uluslararası Yavaş Yemek Hareketi kurulmuştur. Günümüzde 160 ülkede faaliyet gösteren bu oluşumun, 1500 yerel yönetim ve yaklaşık 1 milyon insan desteklemekte ve sayıları her gün artan 100.000 üyesi bulunmaktadır (Slowfood, 2023). Başlangıçta zincir restoran, hızlı ve tek tip yemek kültürüne tepki olarak ortaya çıkan yavaş yemek hareketi zamanla yerel yemek ve ürünlerin önemini vurgulayan, geleneksel yöntemler ve yerel ürünlerle yapılan yiyeceklerin değerli olduğunu savunan bir harekete dönüşmüştür. Sonrasında kaynağını yavaş yemek hareketinden alarak, küreselleşme ile ortaya çıkan hızlı tüketim anlayışına karşı duran, aynılaştırmanın karşıtı olarak yerelliğin korunması yönünde politikalar üreten Sakin Şehir Hareketi ortaya çıkmıştır (Sırrım, 2012: 120).

1999 yılında İtalya'da Greve-in-Chianti Belediye Başkanı Paolo Saturnini, Orvieto Belediye Başkanı Stefano Cimicchi, Bra Belediye Başkanı Francesca Guida, Positano Belediye Başkanı Domenico Marrone, Yavaş Yemek Hareketi'nin öncüsü Carlo Petrini tarafından Sakin Şehir Hareketi (Cittaslow) resmen kurulmuştur (Radstrom, 2011: 90). İtalyanca şehir anlamına gelen 'Citta' ve İngilizce yavaş anlamına gelen 'Slow' kelimelerinin birleşimi ile oluşturulan 'Cittaslow' kelimesi ortaya çıkmış ve oluşturulan bu organizasyon kavramsal bir isme kavuşmuştur (Yurtseven vd., 2010: 19).

Öncesinde ‘Yavaş Yemek Hareketi’ ve buradan doğarak bir organizasyona dönüşen ‘Yavaş Şehir Hareketi’, temelinde hızlı, tek tip, sıradana karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Honore (2008: 5) hızlı kelimesi aceleci, stresli, sabırsız, yüzeysel, meşgul anlamlarını çağrıştırırken, yavaş ise sakin, dikkatli, sabırlı, özenli, düşünceli gibi anlamlar çağrıştırmaktadır. Ona göre bireylerin yaşamları değerli ve önemlidir. İnsanlık değerli ve güzel olan bu yaşamını bir koşturmaca içerisinde yaşamak zorunda bırakılmamalıdır. Bu kısa hayata uzun bir ömür sığdırmak için, yavaşlamalı ve hayatı yavaşlatmalıdır. Bu sakin şehir hareketinin temeli olan düşünce olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cittaslow kelimesinin doğrudan karşılığı yavaş şehir olarak gösterilebilir. Fakat bu noktada, bu hareketi Türkiye de başlatan ve halen Cittaslow Uluslararası Başkan Yardımcılığı görevini yürüten Tunç Soyer:

“Elbette “yavaş” kavramının ardında derin bir felsefe, çağın hız fetişizmine karşı bir duruş var ve o nedenle kullanmak çok anlamlı olabilirdi. Ancak İngilizce anlamından biraz farklı olarak “yavaş” sözcüğünün Türkçe algısının biraz miskinlik ve tembellik çağrıştırdığını düşünüp “Sakin Şehir” de karar kılmıştık. Üstelik sakin sözcüğü yavaşla göre biraz daha zengin bir içerik taşıyordu”,

açıklamasıyla yavaş şehir yerine sakin şehir kavramının daha anlamlı olduğunu ifade etmiştir (Özür, 2016: 158). Aynı zamanda Çıtak (2016) yaptığı araştırmayla sakin şehirlerde ‘yavaş’ kelimesinin bölge halkı tarafından zamanla bir dirençle karşılaştığını ortaya koymuştur. Bu gerekçelerle yapılan bu araştırmada Cittaslow kavramının Türkçe karşılığı olarak Sakin Şehir ifadesi kullanılmıştır.

Sakin Şehir Hareketi; tek benzerliğe karşı çeşitliliği özendiren, şehirlerin özgün özelliklerinin önemli olduğunu ve korunmasının gerektiğini savunan bununla birlikte şehirlerin devamlılığı yani sürdürülebilirliği hakkında çalışılması gerektiğini vurgulayan, halkın değerlerini, çocuk ve gençlerin sağlıklı bir yaşam sürmelerini ön plana çıkaran uluslararası bir organizasyon haline gelmiştir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 129). Hem kalkınma hem de sürdürülebilirlik açısından büyük bir önem taşıyan sakin şehir hareketi, yerel yönetimler için bir kalkınma modeli ortaya koyarken yavaşlamak isteyenler için alternatif bir turizm destinasyonu olmuş böylelikle turizmin sürdürülebilirliği için başı çeken bir strateji haline gelmiştir (Yılmaz, Tuncer ve Zorlu, 2016: 2).

Şekil 2.1. Sakin Şehir Logo.
Kaynak: Cittaslow Türkiye, 2024.

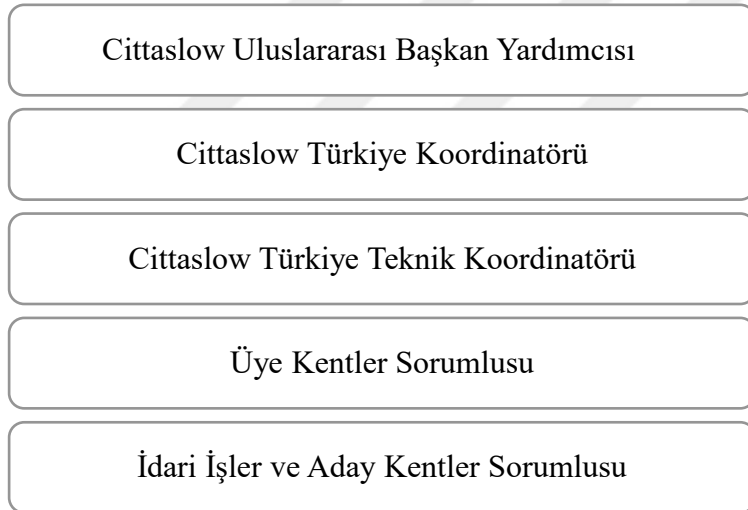
1986 yılında temellenmeye başlayan ve 1989’da uluslararası bir kimliğe kavuşan sakin şehir hareketi için bir salyangoz sembolü oluşturulmuştur. Hareketin karşısında durduğu ‘hız’ kavramına karşı bir salyangoz sembolü seçmek sakinliği en iyi ifade etme yöntemi olarak görülmüştür. Salyangozlar yavaş hareket eden, temkinli, varacağı yere acele etmeden kendinden emin bir şekilde ulaşan hayvanlardır. Sakin şehir hareketinin de şehirler için benzer projeksiyonda bir anlam taşıdığı düşünülebilir. Sakin şehirler aynı bir salyangoz gibi sakince, acele etmeden ve temkini elden bırakmadan, kendinden emin bir şekilde ve arkasından iz bırakarak hedeflerine doğru bir yolculuk içerisinde (Cittaslow International, 2024).

Sakin Şehir hareketinin felsefesi dikkate alındığında salyangozun sakin bir hayat sürdüğü ve yavaş hareket ettiği, salyangozların evlerini sürekli üzerlerinde taşıdığı ve yavaş uzun yolculuklar yaptıkları, salyangoz figürünün ağırbaşlılığı, bilgeliği temsil etmesi, tüm bu sakinliğin salyangoz için bir tercih ya da zorunluluk değil, hayat felsefesi haline gelmesi sakin şehir sembolünün neden bir salyangoz figürünü içerdiğini anlamamıza yardımcı olacaktır (Yurtseven vd., 2010: 24). Sakin şehir logosuyla; tarihine, beşerî ve doğal mirasına sahip çıkan, yaşam kalitesini sürekli yükseltmeyi hedefleyen küçük şehirler sembolize edilmektedir. Sakin şehir unvanını ve logosunu kullanmak isteyen şehirlerin başvuru sürecinde bulunmaları, çeşitli kriterleri sağlamaları, düzenli olarak denetlenmeleri ve bazı yaptırımları yerine getirmeleri gerekmektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 134). Ancak bu gereksinimleri karşılayan ve sakin şehir ağına kabul edilen şehirler, sakin şehir sembolü olan Salyangoz Bayrağını asma hakkına kavuşurlar (Sırrım, 2012: 120).

2.1.1. Sakin Şehir Birliği Organizasyon Yapısı

Genel merkezi İtalya'nın Orvieto şehrinde olan Sakin Şehir Birliğinin uluslararası organizasyonu Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi tarafından yürütülmektedir. Komite üyeleri seçimle ve 3 yıllığına göreve gelirken her üye şehrin oy hakkı bulunmakta ve her üç yılda bir seçim yenilenmektedir (Ball, 2015: 578-579). Sakin şehir hareketinin organizasyon yapısı, karar verme görevini üstlenen bir koordinasyon komitesi, yönergeleri oluşturan bilimsel bir komite ve gerekli kontrolleri sağlamanın yanı sıra faaliyetleri operasyonel kısmıyla ilgilenen bir sekreteryaya içerir. 2024 yılı itibariyle organizasyonun başkanlığını Mauro Migliorini sürdürmekte, Tunç SOYER de başkan yardımcıları arasında yer almaktadır (Cittaslow International, 2024).

Bir ülkede ulusal bir sakın şehir ağı oluşturmak için üç tane sakın şehir olması gerekmektedir. Ulusal birlik, şehirlerin başvuru ve adaylık sürecini yönetirken bir yandan da genel merkez ile iletişim ve iş birliği yapar (Cittaslow Türkiye, 2024).

Şekil 2.2. Cittaslow Türkiye Organizasyonu.

Kaynak: Cittaslow Türkiye, 2024.

Yukarıda yer alan şekildeki yapıyla yönetilen organizasyon, faaliyetlerini genel tüzük kapsamında yürütmektedir. Mayıs 2017'de son halini alan tüzük, birliğin uluslararası taahhütlerini içermekte ve üye olan tüm şehirler bu taahhütleri doğrudan kabul etmiş sayılmaktadır. Ayrıca mimari, ekonomi, hukuk, gastronomi, turizm gibi alanlarda organizasyona yardımcı olmak üzere dört üyeden oluşan bilim komitesi de

organizasyon yapısı içinde faaliyet göstermektedir (Cittaslow International Charter, 2017: 2; Cittaslow Türkiye, 2024).

2.1.2. Sakin Şehir Birliği Üyelik Süreci

Birliğe üyeliğin ön koşulu olarak aday şehrin nüfusunun 50.000'den daha az olması ve kent yönetiminin cittaslow felsefesine uygun ve uyumlu bir yapıda olması gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, 2024). Birliğe üyelik için başvuru yapan tüm şehirlerin, Sakin Şehir manifestosu ve bildirisine uymayı taahhüt ettiği kabul edilir. Ayrıca üye aday şehir, birliğin belirlediği kriterleri sağlamak, bu kriterlere uyum için projeler geliştirerek bu projeleri uygulamak durumundadır (Ekinci, 2014: 179).

Sakin Şehir Birliğine üyelik, üye şehre birçok kazanım sağlamaktadır. Çevre dostu ulaşım sistemleri (bisiklet vb.) ve bu sistemler için gerekli altyapı, yöreye özgü olan ürün ve kültürün korunması, sürdürülebilirlik politikaları sonucu şehrin korunması bu kazanımlardan bazıları olarak karşımıza çıkmaktadır (Özhancı, Ardahanlıoğlu ve Yılmaz 2012: 164). Sakin Şehir olarak bu ve bunun gibi benzer kazanımları elde etmek isteyen şehirlerin aşağıda açıklanan ve 8 aşamadan oluşan üyelik başvuru sürecini tamamlamaları gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, 2024).

1. Aday Kent Tarafından Başvuru Mektubunun Hazırlanması: Başvuru yapacak şehrin belediye başkanınca ulusal komiteye eğer yoksa uluslararası koordinasyon kuruluna üyelik talep mektubu gönderilmektedir. Bu formda Sakin Şehir Birliğine üye olma gerekçeleri, katılım için planlanan ve uygulanan projeler, sağlanan kriterler, sağlanamayan kriterler için yapılacak proje ve çalışmalar yer almaktadır (Tayfun ve Acuner, 2014: 48). Bununla birlikte şehrin kültürel ve tarihi yapısı, coğrafi özellikleri, nüfus bilgileri, yerel yemekler ve iletişim kurulacak kişilere ait bilgilerde başvuru mektubunda bulunması gerekenler arasındadır (Sırrım, 2012: 125). Mektubun Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanmış hali Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğüne gönderilerek ilk adım tamamlanmaktadır.
2. Başvuru Mektubunun Değerlendirilmesi: Cittaslow Türkiye Birliği aday şehrin mektubunu ve dolayısıyla üyelik ön değerlendirmesini yapmaktadır.
3. Aday Şehir Tarafından Başvuru Dosyası Hazırlanması: Bu adımda ise aday şehir, birliğin belirlemiş olduğu formata uyarak adaylık dosyasını hazırlamaktadır. Sonrasında hazırlanan dosyanın Cittaslow Ulusal Koordinasyon Komitesi'ne

teslimi yapılarak, değerlendirme için belirlenen ücret ödenmesinin ardından sonraki aşamaya geçilmektedir (Alagöz, 2018: 142).

4. Başvuru Dosyasının Cittaslow Türkiye Tarafından Değerlendirilmesi: Bu aşamada Cittaslow Türkiye, başvuru dosyasından üye aday şehrini, kriterlerin ne kadarını karşıladığına, karşılayamadığı kriterler için geliştirdiği projelere bakılmakta ve 50 ve üzeri puan alan şehirlerin başvurusu olumlu sonuçlanmaktadır (Özhancı vd., 2012: 164).
5. Başvuru Dosyası Ziyaretinin Yapılması: Başvuru mektubu ve başvuru dosyası olumlu sonuçlanan şehirler için adaylık değerlendirme ziyareti yapılır.
6. Adaylık Başvuru Ücretinin Yatırılması: Başvurusu olumlu bulunan şehirlerin 600 Euro adaylık başvuru bedelini yatırması gerekmektedir. Bu ücret Cittaslow Genel Merkezine ödenmektedir.
7. Başvuru Dosyasının Cittaslow Genel Merkezince Kontrolü ve Onaylanması: Sürecin en son onay aşaması olan Genel Merkez incelemesinde aday şehrin dosyası incelenerek, gerekli şartları sağlaması halinde onaylanır ve sakin şehir unvanı verilmiş olur.
8. Aday Kentin Sertifikalandırılması: Tüm değerlendirmelerden geçen aday şehir bu aşamada sakin şehir olarak sertifikalandırılır. Sertifikalandırılan sakin şehirlerin nüfus sayılarına göre belirlenmiş üyelik aidatlarını her yıl için ödemeleri gerekmektedir. Yıllık üyelik aidatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Nüfus	Aidat Tutarı (Euro)
1000	600
1000-5000	750
5000-15000	1500
15000-30000	2500
30000 ve üstü	3500

Tablo 2.1. Cittaslow yıllık üyelik aidatları.

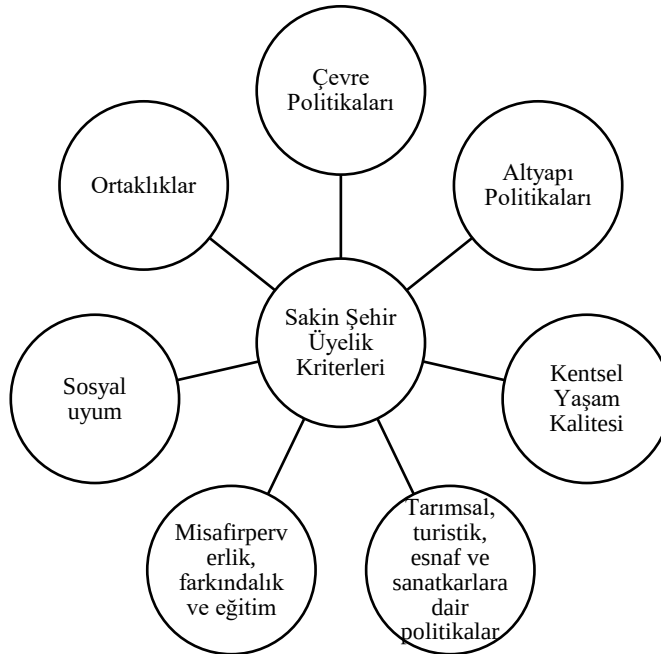
Kaynak: Cittaslow Türkiye, 2024.

2.1.3. Sakin Şehir Üyelik Kriterleri

Sakin şehir hareketi az nüfuslu küçük şehirler açısından önemli bir organizasyondur. Bu hareket ile birlikte şehrin yerel yönetiminden halkına tüm paydaşlar, organizasyon ile birlikte gelen politikalar sayesinde kültürel, ekonomik, teknolojik ve çevresel birçok kazanıma kavuşmaktadır. Tüm bu kazanımların sürdürülebilir çerçevede ele alınması ise hem şehrin hem de şehir sakinlerinin oldukça lehine sonuçlar doğurmaktadır (Tunçer ve Olgun, 2006: 47). Bu kazanımları elde etmek ve

sürdürebilmek için organizasyonun birtakım politikalarına uymak ve bu politikalara ortak olmak gerekmektedir.

Sakin şehir hareketinin ilk koşulu 50.000’den az nüfusa sahip olmaktır. Bununla birlikte şehirde yerel ürünler ve yerel yemek kültürünün yaygın olması gerekmektedir. Ayrıca sadece yerel yiyecekler değil, yerel ürünler ve bunların sürdürülebilirliği de organizasyon için önem taşımaktadır. Yerel ürünlerin tarımsal ilaç kullanılmadan doğal tarım yöntemleri ile üretilmesinin teşvik edilmesi, bu sayede hem yerel hem de iyi ürünlerin kullanıldığı yöresel restoranların varlığı bölge halkı ve bölgeyi ziyaret eden turistler için bir ayrıcalık haline dönüşmektedir (Knox, 2005: 6). Bunlarla birlikte sakin şehir unvanı almak isteyen yerlerin organizasyonun politikaları doğrultusunda oluşturulmuş kriterlerin en az yarısını karşılaması gerekmektedir (Tayfun ve Acuner, 2014: 48). Sakin Şehir organizasyonuna dahil olmak için gerekli kriterler, birliğin kurulduğu dönemde 59 adet iken günümüzde ise 7 ana başlıkta ele alınan 72 kriter halini almıştır. Bu kriterler; çevre politikaları, altyapı politikaları, kentsel yaşam kalitesi politikaları, tarımsal turistik esnaf sanatkarlara dair politikalar, misafirperverlik farkındalık ve eğitim politikaları, sosyal uyum ve ortaklıklar şeklinde gruplandırılmıştır (Cittaslow Türkiye, 2024).

Şekil 2.3. Sakin şehir üyelik kriterleri.
Kaynak: Cittaslow Türkiye, 2024.

2.1.3.1. Çevre politikaları

Günümüzde çevre politikaları, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek isteyen ülkeler için bir tercih değil, zorunluluk haline gelmiştir (Toprak, 2006: 165). Alternatif kaynakların kullanımını tercih ederek gelecek kuşakların haklarını ve yaşamlarını korumak, yeşil alanları, suları korumak, şehirlerde yapılacak her çalışma ve projede çevre bilincine sahip olmak, inşaa ve mimaride ekolojik kaygılarla hareket etmek başta yöneticiler olmak üzere tüm insanların sorumlu olduğu konulardır (Knox ve Mayer, 2013: 43). Sakin Şehir hareketi de çevre ile ilgili kriterlerini şu şekilde sıralamaktadır:

1. Hava temizliğinin yasa tarafından belirtilen aralıkta olduğunun belgelendirilmesi,
2. Su temizliğinin yasa tarafından belirtilen aralıkta olduğunun belgelendirilmesi,
3. Sakinlerin içme suyu tüketiminin ulusal ortalamaıyla kıyaslanması,
4. Atıkların ayrıştırılarak toplanması,
5. Endüstriyel ve evsel geri dönüşümün desteklenmesi,
6. Kentsel kanalizasyon için arıtma tesisinin kurulması,
7. Binalarda ve kamu kurumlarında enerji tasarrufunun desteklenmesi,
8. Kamuda yenilenebilir kaynaklardan enerji üretilmesi,
9. Görsel kirlilik ve trafik gürültüsünün azaltılması,
10. Kamuda ışık kirliliğinin azaltılması,
11. Hane başına düşen elektrik sarfiyatı,
12. Biyolojik çeşitliliğin korunması,
13. Yenilenebilir enerjinin üretimi ve tüketimi adına ‘enerji toplulukları’ kurulmasının teşvik edilmesi (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bahsi geçen kriterler ile sakin şehirlerde çevreye duyarlı, temiz, canlı sağlığı odaklı ve sürdürülebilir bir yaşam ortamı sağlanması hedeflenmektedir.

2.1.3.2. Altyapı politikaları

Bir şehirde yaşayan halkın ve o şehri ziyarete gelen insanların konfor ve güvenliği için altyapı hizmetleri önemli kriterlerin başında gelmektedir. Gerekli çevresel önlem ve düzenlemeleri içeren altyapı politikaları bir kamu hizmetidir. Yol, su, elektrik,

haberleşme teknolojileri ve bireylerin ihtiyaç duyabileceği benzer hizmetleri içermektedir (Çağlar, 2006: 312). Sakin Şehir Birliği'nde ise altyapı politikalarına ilişkin kriterler şu şekilde ele alınmıştır:

1. Kamu binalarına bağlanan bisiklet yolları,
2. Araç yolu ve bisiklet yolunun karşılaştırması,
3. Toplu taşıma aktarma merkezlerinde yer alan bisiklet park yerleri,
4. Şahsi taşıt kullanımına seçenek olarak eko ulaşım imkânlarının planlanması,
5. Engellilere yönelik mimari önlemlerin alınması,
6. Aileler ve hamileler için gerekli önlemlerin alınması,
7. Sağlık hizmetlerinde ulaşılabilirlik,
8. Şehirde mal ve ürünlerin sürdürülebilir dağıtımı,
9. Şehir dışında çalışan halkın oranı (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bu altyapı politikaları ile sakın şehirlerde sürdürülebilir hizmetlerin, dezavantaja sahip toplum kesimlerine pozitif ayrıcalıklar gösterilerek, kesintisiz ve ekolojik yaklaşımla devam ettirilmesi hedeflenmektedir.

2.1.3.3. Kentsel yaşam kalitesi politikaları

İnsanların birlikte yaşama ve sosyalleşme istekleri, ihtiyaçların daha kolay karşılanması, hizmetlerin daha düzenli olması gibi gerekçelerle kentler meydana gelmiş, bu durumda medeniyetin başlangıcı olarak kabul edilmiştir (Gül ve Küçük, 2001: 27). Bu kentleşme ve toplu yaşama kavramı zamanla, kentlerin büyümesi ve nüfusunun artmasıyla birtakım sorunların baş göstermesine sebep olmuş, tekdüzelik ve benzerlikler kültürel değerlerin ve yerelliğin zarar görmesine yol açmıştır. Sakin şehir organizasyonunun bu yöndeki kriterleri kentleşmeyle beraber yerelliğin korunması amacını gütmektedir. Kentsel yaşam kalitesine ait sakın şehir hareketinin kriterleri şunlardır;

1. Kentin direnci için planlama,
2. Kente ait mekânların, kent merkezinin, kamusal alanların değerinin artırılması için programlar,
3. Meyve ağaçları ve verimli bitkilerle yeşil alanların artırılması veya oluşturulması,
4. Kentsel yaşanabilirliğin artırılması,
5. Marjinal alanların değerlendirilmesi,

6. Hizmetlerde bilgi ve iletişim teknolojilerinden faydalanılması,
7. Sürdürülebilir mimari için bir hizmet masası oluşturulması,
8. Kentte internet ağının olması,
9. Kirleticilerin kontrolü ve azaltılması,
10. Tele çalışmanın yaygınlaştırılması,
11. Kişisel ve sürdürülebilir kent planlamasının geliştirilmesi,
12. Sosyal altyapı desteği,
13. Kamusal sürdürülebilir kent planlarının teşviki,
14. Kent içindeki yeşil alanlarda verimli bitkilerin tercih edilmesi,
15. Yerel ürünlerin ticari katma değerli hale gelmesi için önlemler,
16. Atölyelerin korunması ve yerel alışveriş imkânlarının yaratılması,
17. Yeşil alanlardaki beton miktarının değerlendirilmesi (Cittaslow Türkiye, 2024).

Bu kriterler ile yerel ve kültürel tarihi dokunun ve yapıların korunması, mülk ve toplum güvenliğinin sağlanması, çevre dostu alanların ve planlamaların yapılması, iletişim ve iş birliğinin artırılması hedeflenmektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2011: 138).

2.1.3.4. Tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar

İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşanan gelişmeler kentleşmenin hızlanmasına ve dünyada birçok kentin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Türkiye bu kentleşmenin en hızlı olduğu ülkeler arasında başı çeken bir noktada yer almıştır (Çolakoğlu, 2007: 188). Kentleşmenin bu denli hızlı ve yaygın olması geleneksel el sanatları ve zanaatkarların hızla azalmasına, el ile üretilen ürünlerin yerini endüstriyel ürünlere bırakmasına sebep olmuştur (Bilgi, 2013: 49). Sakin şehir hareketi zanaatkarları, el sanatı ürünleri, organik tarım faaliyetlerini korumak amacıyla bu konuda bazı kriterleri devreye almıştır. Bu kriterlere aşağıda yer verilmiştir:

1. Agroekolojinin geliştirilmesi,
2. El yapımı zanaatkar ürünlerin korunması,
3. Geleneksel iş teknikleri ve zanaatların değerinin artırılması,
4. Kırsal bölgede hizmet kalitesinin artırılarak, kırsal bölgelerin değerlerinin artırılması,
5. Kamu kurumlarında yerel ve mümkünse organik ürünlerin kullanılması,
6. Yemek sektöründe ve kişisel olarak tat eğitimleri verilmesi ve organik beslenmenin teşvik edilmesi,

7. Yerel ve kültürel etkinliklerin korunması,
8. Konaklama kapasitesinin artırılması,
9. Tarımda genetiği ile oynanmış ürünlerin yasaklanması,
10. Önceden tarım alanı olarak kullanılan arazilerin imar durumları ile ilgili yeni fikirler (Cittaslow Türkiye, 2024).

2.1.3.5. Misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar

Hem bölge halkının hem de şehre ziyarete gelen turistlerin faydası gözetilerek oluşturulan bu kriter, şehirle ilgili doğru bilgiye kolay ulaşılmasını, sakin şehir hareketinin ve felsefesinin anlaşılmasını, halkın ve turistlerin şehirde huzurlu olmasını amaçlamaktadır (Cittaslow Türkiye, 2024). Bu kapsamda oluşturulan kriterler şunlardır:

1. İyi karşılama,
2. Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını artırmak,
3. Şehirdeki yavaş güzergâhların varlığı,
4. Önemli yönetim kararlarına şehrin tüm üyelerinin katılımını sağlayacak önlemlerin varlığı,
5. Yönetici ve çalışanların Cittaslow temalı eğitimlerinin sürekliliği,
6. Sağlık eğitimleri,
7. Bölge halkının Cittaslow felsefesine yönelik sistemli ve düzenli eğitilmesi,
8. Cittaslow ile ilgili yerel yönetim ve derneklerin aktif çalışması,
9. Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi,
10. Cittaslow logosunun kullanılması (Cittaslow Türkiye, 2024).

2.1.3.6. Sosyal uyum

Toplumun dayanışma gücünü ifade eden sosyal uyum kavramı, bireylerin dini, etnik, siyasi hiçbir ayrıma uğramadan birlik ve bir bütün oluşturması anlamı taşımaktadır (Kawachi ve Berkman, 2000: 391). Sakin şehir birliğinin bu konudaki kriterleri ise şunlardır:

1. Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı yapılan çalışmalar,
2. Mahallelerde farklı etnisiteden insanların yaşaması,
3. Engelli bireylerin entegrasyonu,
4. Çocuk bakımı ile ilgili tedbirler,

5. Genç kuşağın iş yaşamına katılması,
6. Fakirlik,
7. Toplumsal çalışmalar ve sivil toplumun varlığı,
8. Farklı kültürlerin entegrasyonu,
9. Yönetime katılım,
10. Yönetimin kamu konut yatırımları,
11. Gençlik merkezi ve faaliyetlerinin varlığı (Cittaslow Türkiye, 2024).

Düzenleyici etkiye sahip olan bu kriterler, farklılıklara saygı ile özgürlük ve huzuru getirmeyi amaçlamakta, dezavantajlı bireylerin beklentilerini gözetmekte bu sayede kaliteli bir sosyal yaşamın kazanılmasını hedeflemektedir.

2.1.3.7. Ortaklıklar

Bu kapsamda sakin şehirlerde yer alan ve korunması amaçlanan sakin yemek kavramının desteklenmesi, bu amaçla politikalar ve organizasyonlar geliştirilmesi ve sakin şehirlerin tamamında benzer bir anlayışın hâkim olması amaçlanmaktadır (Küçükali ve Şen, 2017: 267). Ortaklık başlığı altındaki kriterler ise şunlardır:

1. Sakin yemek organizasyonları ve kampanyaları için destek,
2. Organik ve yerel yiyeceklerin sakin yemek veya benzeri kurumlarla desteklenmesi,
3. Gelişmekte olan ülkeler ile yapılacak sakin şehir ve sakin yemek iş birlikleri için planlamalar (Cittaslow Türkiye, 2024).

Yukarıda bahsi geçen 7 başlık altında toplanmış kriterlerin en az yarısını karşılayabilmek, karşılanmayan kriterlerin karşılanabilmesi için gerekli planlamaların yapılması ve tedbirlerin alınması, sakin şehir felsefesinin anlaşılması ve sürdürülmesi açısından dikkate alınmalıdır. Bu kriterler hem şehrin sakinleri için hem de ziyaretçileri için kaliteli, huzurlu ve işbirlikçi bir sosyal ortama, doğal sağlıklı yiyeceklerle, kültürel öğelerin korunmasına, sürdürülebilir kalınma ve ekolojik korunmaya ilişkin önlemlerin alınmasına katkı sağlayacağından, şehir ve şehir paydaşları için oldukça önemlidir.

2.1.4. Türkiye’deki Sakin Şehirler

Mart 2024 tarihi itibari ile dünyada 33 ülkede 297 şehir sakin şehir unvanını almış ve birliğin üyesi olmuş durumdadır. Türkiye’de birliğe üye şehir sayısı 25’dir. Bu şehirler; Ahlat, Akyaka, Arapgir, Eğirdir, Daday, Finike, Foça, Gerze, Gökçeada, Göynük, Gündül, Halfeti, İznik, Kemaliye, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Safranbolu, Seferihisar, Şarköy, Şavşat, Uzundere, Vize, Yalvaç ve Yenipazar’dır (Cittaslow International, 2024).

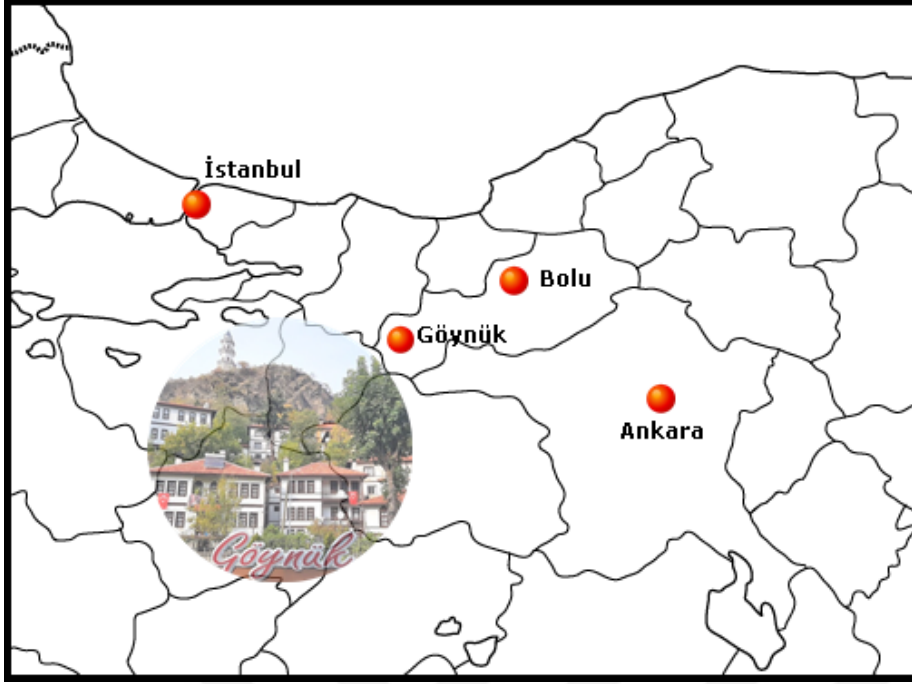
Harita 2.1. Türkiye Sakin Şehirler Haritası.

Kaynak: Harita Genel Müdürlüğünden alınan şablon üzerine yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.1.5. Sakin Şehir Göynük

2.1.5.1. Göynük genel özellikler

Türkiye’de Batı Karadeniz bölümünde bulunan, Bolu ilinin bir ilçesi olan Göynük, 1437 kilometrekare yüzölçümüne sahiptir. Rakımı 720 metre olan Göynük’ün komşu ilçeleri, Taraklı, Mudurnu, Akyazı, Nallıhan, Sarıcakaya ve Yenipazar’dır. Göynük’ün Bolu il merkezine uzaklığı 97 km, İstanbul’a 230 km ve Ankara’ya 220 km’dir (Göynük Belediyesi, 2023). İlçenin nüfusu 2022 verilerine göre 14.711’dir (TÜİK, 2023).

Harita 2.2. Göynük'ün Konumu.

Kaynak: Harita Genel Müdürlüğünden alınan şablon üzerine yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tarih boyunca birçok farklı medeniyete ev sahipliği yapmış bir yerleşim yeri olan Göynük, M.Ö. 13. yy. da Friglerin hâkimiyetinde olmuş ardından Lidyalılar, Persler, Bithynia Krallığı, Roma ve Bizans toprağı olarak kabul edilmiştir. 1071 yılında Malazgirt Savaşı'yla birlikte, Anadolu'nun birçok bölgesi gibi Göynük'te Türk hâkimiyetine girmiştir. 1331-1332 yıllarında Osmanlı Devleti bünyesine katılan Göynük, ticaret kervanları için bir konaklama noktası olarak kullanılmıştır. 1865 yılında Bolu mutasarrıflığına bağlanmış, 1923 yılında ise Bolu ilinin ilçesi olarak ilan edilmiştir (Dural ve Köseoğlu 2017: 63).

Göynük ev sahipliği yaptığı birçok medeniyete ait izler taşısa da en belirgin izleri Osmanlı Devleti dönemine aittir. Osmanlı kültürünü yansıtan birçok maddi ve manevi unsur taşıyan şehir 1987 yılında kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve koruma altına alınmıştır. 2017 yılında gerekli kriterleri sağlayan Göynük, sakin şehir unvanı olarak Türkiye'nin marka şehirlerinden biri olmuştur (Göynük Kaymakamlığı Kültürel Miras Yönetim Planı, 2015).

2.1.5.2. Göynük'te yer alan turistik çekicilikler

Resim 2.1. Göynük Genel Görünüm.

Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Bir bölgenin özgün nitelikleri ve turistlerin ziyaret amacıyla o bölgeyi tercih etmelerine yol açan karakteristikleri turistik çekicilik olarak tanımlanmaktadır. Bölgenin doğal ve kültürel özellikleri, bölgedeki altyapı ve donatılar aynı zamanda konaklama imkânları gibi kriterler bölgenin ziyaret edilme sıklığında etkili olmaktadır (Emekli, 2006: 51). Bu başlık altında Göynük'ün turistik çekiciliklerine yer verilmiştir.

Göynük, Karadeniz iklimi ile karasal iklim arasında geçiş özelliği gösteren bir iklime sahiptir. Yazları sıcak ve kurak geçerken kış ayları oldukça soğuk ve karlı geçmektedir. İlçenin 2/3'lük alanını dağlık ve ormanlık bölgeler kaplarken, geri kalan 1/3'lük alanda tarım arazileri ve akarsu alanları yer almaktadır. Ormanlık alanlarda en yaygın karaçam, sarıçam ve palamut meşesi ağaçları görülmektedir (Göynük Kaymakamlığı Kültürel Miras Yönetim Planı, 2015).

Göynük'te 2023 yılı itibari ile 10 konaklama işletmesi hizmet vermektedir. Toplamda 300 yataktan fazla bir konaklama kapasitesine sahip bu tesislerin büyük çoğunluğu ilçe merkezinde yer almaktadır. Aynı zamanda kafe ve restoran olarak hizmet veren 18 işletmede, yavaş yemek felsefesine uygun olarak, yöresel ürünlerle hazırlanmış bölgeye özgün yiyecekler ziyaretçilere sunulmaktadır (Göynük Belediyesi, 2023).

Göynük'te yaşayan halkın, özgün bir sosyal yapıya sahip olduğu söylenebilir. Geleneksel iftar yemekleri, halen uygulanan sofr kuralları, yaz mevsimi öncesi yazın gelişinin kutlandığı Hacet Bayramı etkinlikleri, dini bayram kutlamaları ve asker uğurlamaları özgün sosyal yapının unsurları olarak gösterilmektedir (Göynük Kaymakamlığı Kültürel Miras Yönetim Planı, 2015).

Göynük'ün sahip olduğu mimari yapılar ve doğal güzellikler hem şehrin korunması gereken eserleri olarak görülmekte, hem de önemli turizm değeri taşımaktadır. Göynük'ün sahip olduğu mimari öneme sahip yapıların başında Gazi Süleyman Paşa Camii ve Hamamı yer almaktadır. 1331-1335 yılları arasında traverten kesme taş yöntemi ile inşa edilen ve Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde övgü ile bahsettiği bu yapılar aynı zamanda Osmanlı'nın bölgedeki ilk eserleri olma özelliği de taşımaktadır. Bölgedeki önemli bir diğer yapı, 1464 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yaptırıldığı varsayılan Akşemseddin Türbesi'dir. Fatih Sultan Mehmet'in hocası olan Akşemseddin 15. yy.ın ilk yarısı Göynük'te yaşamış ve 1459 yılında vefat etmiştir. Yaşamı boyunca ilim ve kelam ile uğraşan ve Fatih'in hocası olmasını sağlayacak bir birikime sahip olan Akşemseddin'in türbesinin Göynük'te olması, her yıl Mayıs ayında Akşemseddin Hz. Anma günü yapılıyor olması şehirde kültür turizminin de gelişmesine katkı sağlamaktadır (Cetinkaya Usta, 2017: 19). Ayrıca Ömer Sikkın Hz. Türbesi ve Tabak Dede türbeleri de bölgede hem mimari hem kültürel hem de dini değer taşıyan ve oldukça sık ziyaret edilen diğer yapılardır (Yasa ve Soysaldı, 2013: 17).

Resim 2.2. Gazi Süleyman Paşa Camii ve Akşemseddin Hz. Türbesi.
Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Mimari değere sahip yapılardan bir diğeri de Zafer Kulesi'dir. 1923 yılında Göynük'ün ilk kaymakamı Hurşit Bey tarafından, şehrin en hâkim tepesinde yaptırılan Zafer Kulesi, altıgen taş zemin üzerine katlı ahşap yalı baskı mimari özellikleri göstermektedir. Günümüzde anıt eser olarak kabul edilen yapı birçok turist için çekici bir mekân konumundadır (Göynük Belediyesi, 2023).

Resim 2.3. Göynük Zafer Kulesi.
Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Ayrıca Göynük ilçesi sınırları içinde yer alan Çubuk ve Sünnet gölleri de önemli turizm güzergâhları olarak kabul edilmektedir. Şehir merkezine 11 km uzaklıkta yer alan ve 15 hektarlık bir alanı kaplayan oluşumu itibariyle heyelan set gölü olan Çubuk Gölü ve Çubuk Yaylası doğa sporları ve doğa yürüyüşleri için oldukça uygundur. Sünnet Gölü ise şehir merkezine 27 km uzaklıkta yer alan başka bir heyelan set gölüdür. 18 hektarlık bir alan kaplayan göl yakınındaki konaklama tesisi ile hizmet vermekte ve yine doğa sporları ve doğa yürüyüşleri için ziyaretçilerine imkan sunmaktadır (Göynük Kaymakamlığı Kültürel Miras Yönetim Planı, 2015).

Resim 2.4. Çubuk Gölü.

Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Resim 2.5. Sünnet Gölü.

Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Göynük'te turizm değeri olan bir başka unsurda, özgün ve yöresel ürünleri ve yemek kültürüdür. İlçeye bağlı Kılavuzlar köyü başta olmak üzere bazı köylerde ağaç oymacılığı sanatı yaşatılmaktadır. Ayrıca yerel yönetim ve halk eğitim merkezi müdürlüğünce, çeşitli desteklerle yaşatılan, 2017 yılında Türk Patent Enstitüsünce coğrafi işaretle tescillenen Göynük Tokalı Örtme olarak bilinen dokuma ürünler de

kültürel ve turistik değer taşıyan ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır (Başaran, 2018: 14).

Resim 2.6. Göynük Tokalı Örtmesi.
Kaynak: Göynük Belediyesi, 2023.

Göynük adıyla Türk Patent Enstitüsünce mahreç işareti almış başka ürünler de vardır. Bölgede yetişen iri bir fasulye türü olan bombay fasulye, uğut tatlısı, dik börek ve kabaklı yufka tatlısı olmak üzere toplam beş ürün coğrafi olarak Göynük adıyla tescillenmiştir. Bu ürünlerin yanında, sakin yemek ve sakin şehir felsefesiyle doğrudan örtüşen bir yemek ve beslenme kültürü de yörenin ön plana çıkan değerleri olarak görülmektedir. Geleneksel yöntemlerle ve yöresel ürünler kullanılarak yapılan tarhana ürünü, çorba olarak sıklıkla tüketilmektedir. Bununla birlikte yine geleneksel yöntemlerle üretilen erişte de yemeklerde sıklıkla kullanılmaktadır. Düğün çorbası, keş peyniri, börekler ve yöresel fırınlarda geleneksel yöntemlerle pişirilen ekmekler de bölgenin yemek kültürünü doğrudan yansıtmaktadır. Tüm bu ürünler hem halk tarafından yapılmakta ve tüketilmekle beraber hem de yöredeki restoranların menülerinde yer almakta ve Göynük'e gelen ziyaretçiler için kıymetli bir kültürel ve turistik değer oluşturmaktadır (Göynük Belediyesi, 2023).

2.2. Sürdürülebilir Turizm

2.2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Literatür incelendiğinde, sürdürülebilirlik kavramının ne zaman ortaya çıktığına dair farklı bilgilerin olduğu görülmektedir. Fakat sürdürülebilirlik kavramına en yakın ifadeyi, 1712 yılında Alman bilim insanı Hans Carl Von Carlowitz'in '*Sylvicultura Oeconomica*' isimli kitabında kullandığı söylenebilir. Sürdürülebilirlik kavramının altında yatan felsefe çok daha geçmişte insanlık tarihinde yer alıyor olsa da kavramın günümüzdeki temelleri madencilik faaliyetleri ile tahrip edilen ormanlar ve zarar gören doğal yaşamı korumak adına yapılan girişimlerle birlikte gün yüzüne çıkmıştır (Vehkamäki, 2005: 25). Sonrasında dünyadaki gelişmeler, sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan üretim, sosyal ve ekonomik tahribat ardından teknolojik gelişmelere, artan nüfusa ve dünyadaki kıt kaynaklara bağlı yaşanan sorunlar sürdürülebilirlik kavramının daha çok konuşulmasına ve araştırılmasına ve bu kavram doğrultusunda politikalar üretilmesine sebep olmuştur (Gündüz, 2004: 58).

Sürdürülebilirlik; bir sistemin kesintisiz, bozulmadan, tükenmesine izin verilmeden ve sistemi besleyen kaynakları aşırı kullanmadan işleyebilmesi ve bu döngünün devamlılığı anlamı taşımaktadır (Çakılcıoğlu, 2013: 28). Aynı zamanda sürdürülebilirlik kavramı insani faaliyetler ile doğal çevre arasındaki uyum ve denge olarak ifade edilebilir (Middleton ve Hawkins, 1998: 24). Gelecekle ilgili yapılacak planlarda ve bu planların temelinde yatan politika ve stratejilerde nelere dikkat edileceği, tüm bu planlamalar yapılırken sosyal, ekolojik ve ekonomik dinamiklerin olabildiğince korunması ve sürekliliğinin sağlanması yine sürdürülebilirlik kavramını karşımıza çıkarmaktadır (Kılıçoğlu, 2005: 73).

Sürdürülebilirlik kavramı yukarıda da görüldüğü gibi çeşitli şekillerde tanımlanmakta ve literatürde farklı şekillerde ifade edilmekte dahi olsa aslında özünde yatan düşünce benzerdir. Sürdürülebilirlik kavramı literatürde ifade edilen bir tanım olarak kalmamış yıllar içinde ulusal ve uluslararası birçok kurul, komite, birlik tarafından da oluşturulan rapor, plan, bildiri metinlerinde ve uygulanan politikalarda yer almıştır. 1982 yılında Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, IUCN) tarafından yayımlanan Dünya Doğa Şartı Bildirisinde sürdürülebilirlik kavramı uluslararası bir belgede kullanılarak, dünyanın insanlığa sunduğu kaynakların akıllıca kullanılmasını ifade etmek için

kullanılmıştır (Eryılmaz, 2011: 1-2). 1987 yılında ise Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission on Environment and Development, WCED) tarafından hazırlanan Brundland Raporunda sürdürülebilirlik kavramı, doğal kaynakların vahşice kullanılmadan kalkınmanın önemini vurgulamak için kullanılmıştır (Reid, 1996: 30). O yıllar için kalkınma hareketinin en temel eksikliği sürdürülebilirlik olarak vurgulanmış, ekolojik kaynakların kullanılırken korunması ve bu korumayı sağlayacak yasal önlemlerin yönetimlerce alınmasının önemi vurgulanmıştır (Brundland, 1987: 63). 1992 yılına gelindiğinde ise Brezilya’da yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Rio Konferansında sürdürülebilirlik kavramı bağlamında dikkate alınması gereken alanlar değerlendirilmiş ve kalkınma eksenli yaklaşımın yanında tarımda, kırsal bölgelerde, orman, yerleşim merkezleri, dağlar gibi alanlarda da sürdürülebilir gelişim ve kalkınma zorunluluğu vurgulanmıştır. Sonrasında ise Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği’nin yaptığı faaliyetlerde veya yayımladığı bildirilerde, sürdürülebilirlik kavramı sıklıkla konu olmuş ve önemi sürekli güncelliğini korumuştur (Eryılmaz, 2011: 1-2).

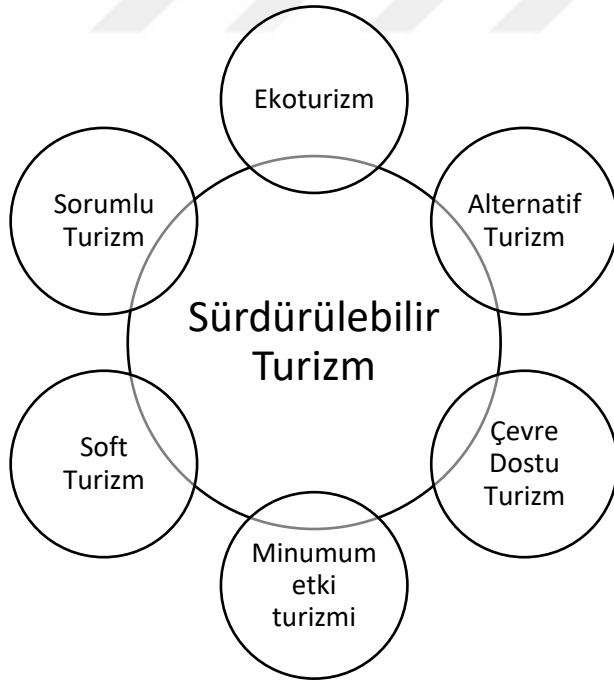
Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (Organisation for Economic Co-Operation and Development, OECD), sürdürülebilirliği üç başlık altında ele almıştır. Bunlar toplumsal, çevresel ve ekonomik kapsam olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanların gereksinimlerini, sürdürülebilir bir şekilde gidermesi ve uygulanacak eğitim politikalarıyla insanların çevre bilincinin artırılmasının sağlanması toplumsal kapsamı oluşturmaktadır. Bununla beraber yöneticilerin ekolojiyi korumaya yönelik politikalar geliştirmesi ve düzenlemeler yapması, gereksinim duyulan ürünlerde mümkünse dönüştürülebilir veya dönüştürülmüş ürünlerin kullanılması, tek kullanımlık ürünler yerine çevreye daha az zarar veren sürdürülebilir ürünlerin tercih edilmesi çevresel kapsam olarak değerlendirilmektedir. Son olarak dünya kaynaklarının sınırlı olması, birçok kaynağın zaman içerisinde tükenecek olması, kıt dünya kaynaklarının tüm insanlar tarafından adil ve verimli kullanılmasının zorunluluğunu gösteren kapsam ise ekonomik kapsam olarak ifade edilmektedir (OECD, 2005).

2.2.2. Sürdürülebilir Turizm Kavramı

Yukarıda da bahsedildiği gibi, teknolojik gelişmeler, dünya nüfusundaki artış ve dünyanın kıt kaynaklara sahip olması sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkarmıştır. Benzer gerekçelerle 1987 yılında Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma

Komisyonu yayımladığı raporunda sürdürülebilir turizmin önemini ve geleceğini açıklamış, zamanla turizm paydaşları bu kavramı daha çok kullanır ve bu kavram kapsamında politikalar üretir hale gelmiştir. Çevrenin, turizm için en önemli önkoşullarından biri olduğu düşünüldüğünde, turizmin sürdürülebilir bir perspektifte ele alınması kaçınılmaz hale gelmiştir (Akış, 1999: 37).

“Sürdürülebilirlik kavramı turizm sektörüne uyarlandığında ortaya sürdürülebilir turizm kavramı çıkmıştır. Gelecekte insanların ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarına zarar vermeden turizmin tüm paydaşlarının bugünkü ihtiyaçlarını karşılayabilmesi sürdürülebilir turizm olarak tanımlanmıştır.” (Swarbrooke, 1999: 13). Bir başka ifadeyle doğal kaynakların tüketimini ve toplumsal maliyetleri en alt seviyede tutarak, sosyal ve çevresel faydayı ön planda tutarak düzenli olarak yapılan turizm faaliyetleri de sürdürülebilir turizm olarak tanımlanabilir (Yılmaz vd., 2015: 56). Sürdürülebilir turizm kavramını karşılamak adına başkaca birçok terim de kullanılmaktadır. Kullanılan bu terimler aslında sürdürülebilir turizmle ilgili olsa da hiçbirisi sürdürülebilir turizm kavramını doğrudan karşılamamaktadır. Bu terimlerden bazıları aşağıdaki şekilde verilmiştir.

Şekil 2.4. Sürdürülebilir Turizm Kavramıyla İlişkili Terimler.
Kaynak: Swarbrooke, 1999.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (The United Nations World Tourism Organization, UNWTO) ise sürdürülebilir turizmi; turistlerin, turizm endüstrisinin,

halkın ve çevrenin ihtiyaçlarını önceleyen, şimdiki ve sonraki sosyal ekonomik ve çevresel olumsuz etkileri en alt seviyede tutan turizm uygulaması şeklinde tanımlamaktadır. Örgüt, sürdürülebilir turizmi bir turizm çeşidi olarak görmek yerine, mevcutta olan veya gelecekte olması muhtemel tüm turizm türlerinde ilk olarak dikkate alınması gereken bir perspektif olarak değerlendirmekte ve turizmde sürdürülebilirliğin yaygınlaşması için çalışmaktadır (UNEP ve WTO, 2005: 12). Bu yaklaşım düşünüldüğünde akla ilk gelen soru şüphesiz şu olacaktır: Tüm turizm türleri sürdürülebilir perspektif için uygun mudur? Swarbrooke (1999) bu konuda çeşitli çalışmalar yapmış ve sürdürülebilir turizmin hangi turizm türleri için uygun olduğunu hangileri için uygun olmadığını aşağıdaki tabloda olduğu gibi açıklamıştır.

Sürdürülebilirlik Kavramına Uygun Turizm Türleri	Sürdürülebilirlik Kavramına Uygun Olmayan Turizm Türleri
▪ Kültür Turizmi ▪ Eko turizm ▪ Kırsal Turizm ▪ Sorumlu Turizm ▪ Terkedilmiş yer ve mekânları yeniden değerlendirme imkânı sağlayan çekicilikler	▪ Doğal çevreye zarar veren aktiviteleri içeren turizm türleri ▪ Cinsellik merkezli yapılan seyahatler ▪ Kitlese kıyı turizmi ▪ Hassas doğal alanlara yapılan kitlese turizm faaliyetleri

Tablo 2.2. Sürdürülebilirlik kavramına uygun olan / olmayan turizm türleri.
Kaynak: Swarbrooke, 1999.

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi özellikle kitlese hareketler içeren turizm türleri sürdürülebilirlik açısından bazı dezavantajlar taşımaktadır. 1960 yılından sonra hız kazanan kitle turizmi hareketleri ve bu durumun yol açtığı çevresel bozulmalar, turistlerde memnuniyetsizliklere yol açmaya başlamış, zamanla turizm endüstrisi bu durumdan olumsuz etkilenmiştir. Doğal çevre ve kültürün turizmin adeta hammaddesi olduğu ve korunmazsa, bozulmasına bir şekilde göz yumulursa turizm endüstrisinin bu durumdan olumsuz etkileneceği, hatta bir noktada biteceğini öngörmek çokta yanlış olmayacaktır. Bu sebeple turizmde, sürdürülebilirliğin ön koşul olarak kabul edilmesi ve turizm endüstrisinin kendini revize etmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Çevreye zarar veren, kitlese hareketlilik içeren turizm faaliyetleri yerine, çevreye duyarlı

şekilde ve çevre bilinci yüksek paydaşlarla yapılan turizm faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. Çevre duyarlılığı olan turistlerin şimdiki ihtiyaçları karşılanırken, yarınların ihtiyaçlarına saygı duyularak yapılan sürdürülebilir turizm faaliyetleri hem endüstrinin devamlılığı hem de turizmin sağlayacağı ekonomik getirilerin artması açısından büyük önem taşımaktadır (Rukuiziene, 2014: 171).

2.2.3. Sürdürülebilir Turizm Boyutları

Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı ve Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi Uygulama Planı, sürdürülebilir turizme ilişkin 3 boyuta dikkat çekmektedir. Bunlar çevresel, ekonomik ve sosyal boyutlar olarak karşımıza çıkmaktadır (UNEP, 2005).

2.2.3.1. Sürdürülebilir turizmin çevresel boyutu

Dünya Turizm Örgütü (1995) çevresel sürdürülebilirliği bir alanın, çevrenin, biyolojik çeşitlilik ve kaynakların korunması olarak tanımlamaktadır. Ekolojik sürdürülebilirlik olarak da tarif edilen çevresel boyutta, turizmin ana unsuru olan çevrenin yönetilmesi ve korunması adına yapılacak tüm faaliyetleri kapsadığı vurgulanmaktadır. Turizmle doğrudan veya dolaylı olarak ilgisi bulunan inşaat, ulaşım gibi hizmetlerin çevreye zararı olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte insanların tüketimleri sonucu ortaya çıkan atıkların da ekolojik sistem üzerinde olumsuz etkileri olduğu söylenebilir. Bu sebeple turizm endüstrisi tarafından tüm turizm faaliyetlerinin, çevreye ve ekolojik sisteme etkilerinin doğru şekilde analiz edilmesi ve olumsuz etkileri azaltmaya yönelik tedbirlerin alınması gerekmektedir (Roe, Hyrmak ve Dimanche, 2014: 319).

Turizm çoğu zaman doğal kaynakları ve çevreyi bir hammadde olarak kullanır. Bir destinasyonda çoğu zaman çekici unsurların başında doğal çevre gelmektedir. Turizm faaliyetleri doğal çevre ile iç içe ve ilişkili bir yapıdadır. Bu ilişkili yapıda turizm endüstrisinin çevreye duyarlı bir yol izlemesi, endüstrinin geleceği açısından oldukça önemli olarak kabul edilmektedir (Swarbrooke ve Horner 2012: 47).

‘Yaşamın temelini yok eden herhangi bir zenginlik servet değildir’ sözüyle, sürdürülebilir turizmin çevresel boyutunu çok iyi özetleyen Onyx ve Bullen (2000), sürdürülebilir turizmin en büyük sermayesini çevre olarak görmektedir. Bu sermayenin korunması adına halk, çevre bilincine sahip olmalı ve çevreyi koruyan politikaları talep etmelidir. Yönetimler ise çevreyi kirletecek gereksiz yol, yerleşim

yeri, çevreyi bozacak baraj gibi inşa faaliyetlerinden kaçınmalıdır (Swarbrooke, 2002: 49).

2.2.3.2. Sürdürülebilir turizmin ekonomik boyutu

Sürdürülebilir turizmin ekonomik boyutu, turizm arzları için yeterli talebin varlığı ve bu talebin tüketicilerin ihtiyaçları gözetilerek düzenli bir şekilde karşılanabilmesi şeklinde açıklanabilir. Sürdürülebilirliğin diğer boyutları ile yakından ilişkili olan ekonomik sürdürülebilirlik boyutu, oluşabilecek çevresel sorunların yol açacağı ekonomik etkiler üzerinde durmaktadır (Mensah ve Castro, 2004: 5).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde yer alan sürdürülebilir ekonomi, aralarında Birleşmiş Milletlerin de olduğu birçok kuruluş tarafından ‘yeşil ekonomi’ olarak ifade edilmektedir (Abdiraimov, 2016: 30). Sürdürülebilir turizmin ekonomik boyutunu daha iyi açıklamak için Birleşmiş Milletler tarafından ortaya konan yeşil ekonomi politikalarını incelemek önemlidir. Yeşil ekonomi politikaları;

- Uluslararası hukuk mevzuatına uygun olmalı,
- Kaynakları korumalı,
- Yöneticiler, devletler, sivil toplum örgütleri ve her seviyeden işletme tarafından desteklenmeli,
- Nispeten az gelişmiş ülkelerin, mevcut durumları daha iyi olan diğer ülkeler tarafından ekonomik ve teknolojik olarak desteklemesini sağlamalı,
- Bireyler arasında adil teşvik ve fırsatlar sağlamalı,
- Uluslararası iş birliklerini, çevresel sorunlarda ortak karar alınabilmesini desteklemeli, ayrımcılık ve yaptırımları engellemeli,
- Küresel düzeyde teknolojik eşitliği sağlarken aynı zamanda teknolojik bağımlılığı azaltmalı,
- Ülkelerdeki kimlik ve kültür farklılıklarını ayırım yapmaksızın eşit şekilde değerlendirmeli ve ekonomik anlamda ayrımcılık yapılmaksızın çıkarlarını gözetmeli,
- Küçük ve orta ölçekteki işletmeleri, bu işletmelerde çalışan işçileri desteklemeli. Refah seviyesini arttırıcı önlemleri içermeli,
- Cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldıracak çalışmaları ve bu eşitsizliğin yol açtığı sorunları çözecek yaptırımları içermeli,
- Sürdürülebilir döngüyü, üretim ve tüketim olanaklarını desteklemeli,

- Yoksulluk ve eşitsizlikle mücadeleyi destekleyerek, planlanan verimli kalkınma hedeflerinin sürdürülebilirliğini sağlamaya yardımcı olmalıdır (United Nations, 2012:11).

Turizmde ekonomik sürdürülebilirlik, turizmin gelişmesinde rol alan ana unsurlardan biridir. Ekonomik gelişim, istihdam yaratılması, yeni girişimlerin desteklenmesi özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen temel bir araç olarak kabul edilmelidir (Swarbrooke ve Homer 2012: 59).

2.2.3.3. Sürdürülebilir turizmin sosyal boyutu

Sürdürülebilir kalkınma ekseninde sosyal boyut, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği sağlarken aynı anda eğitim, kültür, sağlık, eşitlik gibi insanı etkileyen sosyal faktörlerin de gelişmesini ve kalkınmasını içermektedir (Özçağ ve Hotunluoğlu, 2015: 310). Özellikle gelişmekte olan ülkelerin zaman zaman gündemine gelen ve çeşitli sorunlara yol açan yoksulluk, adaletsizlik, hızlı nüfus artışı, sağlık ve eğitim alanındaki sorunlar gibi konuları dikkate alarak bu sorunları çözecek yaklaşımlar ve politikalar sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu olarak değerlendirilmektedir (Özgen, 2019: 2-3).

Sürdürülebilir turizmde ise sosyal boyut ele alındığında farklı kültürlerden insanların arasındaki ilişkiler söz konusu olmaktadır. İnsanlar turizm sayesinde farklı kültürleri tanıma fırsatı bulurken bu kültürler arasında da etkileşimler meydana gelmektedir. Kültürlerin devamlılığını korumak, özgün yapılarını gelecek nesillere aktarmak için sürdürülebilirliğin sosyal boyutu üzerinde durmak gereklidir. Sürdürülebilir perspektifte ele alınmaz ise birçok ekonomik faaliyette olduğu gibi turizmde de kültürleri bozucu etkiler görülebilir (Akat, 2008: 44). Fakat unutulmamalıdır ki sosyal, kültürel yapıya bırakın zarar vermeyi, turizm faaliyetlerinin topluma ve çevreye fayda sağlaması gerekmektedir. Sosyal yapıyı koruyan sürdürülebilir turizm hareketleri için hem bölge halkının hem de ziyaretçilerin bilinçli ve eğitilmiş olması, halkın yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bölgede dezavantajlı grupların turizme katılımının sağlanması, bölge halkının karar verme süreçlerindeki etkinliğinin ve etkisinin artırılması gerekmektedir (Gourdon ve Cernat 2007: 9).

2.2.4. Sürdürülebilir turizm ilkeleri

Turizmde sürdürülebilirliğin sağlanması ve bu sürdürülebilirliğin korunması adına bazı ilkelerin belirlenmesi önemlidir. Bu konuda geliştirilecek politikalara ve kanun koyucu tarafından düzenlenecek hukuki düzenlemelere yol gösterici nitelik taşıyacak ilkeler çeşitli organizasyonlar ve bilim insanlarınca ortaya konmuştur.

Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization, WTO) 1999 tarihinde Turizmde Global Etik İlkeler Bildirgesini onaylamış ve bildirgenin 3. bölümünde yer alan sürdürülebilir turizm ilkelerini şu şekilde sıralamıştır;

- Turizmin gelişiminde tüm paydaşlar sağlam, devamlı ve sürdürülebilir mali büyüme çerçevesinde çevreyi korumakla sorumludur. Turizm ihtiyaçları giderilirken gelecek kuşaklar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kamu yetkilileri tarafından kaynak tasarrufu özendirilmeli, su ve enerji konularında tasarruf sağlayan ve atıkların azaltılmasını önceleyen tedbirler alınmalıdır.
- Turizm hareketliliğinin arttığı dönemlerde, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltacak düzenlemeler yapılmalıdır.
- Turizm faaliyetleri düzenlenirken ekosistem, biyolojik çeşitlilik ve yabani hayatın korunması göz önünde bulundurulmalıdır.

Turizmin lokomotif olarak doğa turizmi, eko turizm gibi çevre duyarlılığı olan sürdürülebilir turizm türleri desteklenmelidir (Dünya Turizm Örgütü İlkeleri, 1999: 1-2). Garrod ve Fyall (1998) ise sürdürülebilir turizmde olması gereken ilkeleri aşağıdaki şekilde açıklamışlardır.

- Uzun vadede turizmin gelişimini destekleme ve yeni istihdam alanları oluşturmak için doğal, toplumsal ve kültürel kaynakların korunması gerekmektedir.
- Aşırı tüketimden kaçınılması ve kıt kaynakların akıllıca kullanılması uzun vadede turizmin yol açacağı tahribatı azaltarak sonrasında ortaya çıkması muhtemel iyileştirme maliyetlerini en aza indirmeyi sağlar.
- Turizm endüstrisinin güçlü kalabilmesi için doğal, toplumsal ve kültürel çeşitliliğin korunması önemlidir.
- Hazırlanacak olan ulusal veya yerel stratejik planlamalarda turizmin çevresel etkilerinin değerlendirilmesinin yer alması uzun süreli turizm canlılığını olumlu olarak etkilemektedir.

- Ekonominin korunması ve çevresel tahribattan kaçınmak için çevresel maliyetleri dikkate alan yerel ekonomiler desteklenmelidir.
- Turistik deneyime katkı sağlamak, bölge halkının ekonomik gücünü artırmak ve çevreye fayda sağlamak adına halkın turizme katılımının sağlanması gerekmektedir.
- İş birliği ve sürdürülebilir politikalar için turizm endüstrisinin, ilgili kurum kuruluşlar ve bölge halkıyla iş birliği içinde olması önemlidir.
- Yerel personelin sürdürülebilir turizm esaslarını pratikteki iş yaşamlarına aktarmalarını sağlayacak eğitimlerin verilmesi, sunulan hizmetlerde kaliteyi artıracak için önemlidir.
- Turizm faaliyetlerinde güvenilir bilgileri içeren sorumlu turizm pazarlama stratejileri, sürdürülebilirlik açısından ve müşteri memnuniyeti sağlayacağından dikkate alınmalıdır.
- Karşılaşılabilecek sorunların çözümünde fayda sağlayacağı ve turizm endüstrisinin gelişimine yol açacağı düşünülen araştırma ve izleme işlemleri etkin veri toplama ve değerlendirme süreçleri ile yürütülmelidir.

Beyhan ve Üngür (2010) ise sürdürülebilir turizm ilkelerini şu şekilde sıralamıştır;

- İhtiyaçları belirlemek,
- Zayıf bölgelerin desteklenmesi,
- Düzenli gelişmenin amaçlarının belirlenmesi,
- Bölgeler ve bölgedeki varlıkların analizinin yapılması ve bölgesel gelişim için aktif politikaların uygulanması,
- Malzeme planlaması yapmak,
- Doğayı ve kültürü korumak,
- Tarımı ve ormanlık alanları koruyacak ve geliştirecek tedbirlerin alınması,
- Ekonomik aktivitelerin planlı bir şekilde yapılmasının sağlanması,
- Bölgenin yerel mimarisini, ihtiyaçlarını ve kültürel mirasını koruyucu tedbirlerin alınması,
- Turizm pazarlaması.

Sürdürülebilir turizmle ilgili olarak ortaya atılan tüm bu ilkeler ortak bir yaklaşım içermektedir. Turizmin sürdürülebilirlik ilkesi sadece turizmle ilgili olmayıp, sürdürülebilir kalkınma ekseninde de uygulanan ilkelerdir. Sürdürülebilir kalkınma

bütüncül bir yaklaşım içermektedir ve bu bütüncül yaklaşımın uygulanmasında yerel yönetimlerin, bölge halkının ve ilgili kurum kuruluşların iş birliği ve iletişim içinde çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Slee, Farr ve Snowden 1997: 73). Yukarıda açıklanan bu 3 farklı yaklaşımın ortak yönleri çok ve ana fikirleri benzer olsa da bazı farklılıklardan söz edilebilir. Turizm ilkelerini ele alan bu 3 farklı yaklaşımın benzer ve farklı yönlerini daha rahat görebilmek adına yaklaşımların değindikleri konu başlıkları dikkate alınarak aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

	Dünya Ticaret Örgütü (WTO, 1999)	Garrod ve Fyall (1998)	Beyhan ve Üngür (2010)
Sürdürülebilir Turizm Ekonomisi	✓		✓
Çevreyi Koruma	✓	✓	✓
Kaynak Tasarrufu	✓	✓	
Ekosistem ve Biyoçeşitliliği Koruma	✓		✓
Toplumsal ve Kültürel Kaynakları Koruma		✓	✓
Turizm Paydaşları Arasındaki İş birliği		✓	
Planlama, Pazarlama ve Eğitim Hizmetleri		✓	✓
Yerel Halkın Katılımı ve Desteklenmesi		✓	✓

Tablo 2.3. Turizm ilkelerinde farklı yaklaşımlar.

Tablo 2.3. incelendiğinde üç farklı yaklaşımında sürdürülebilir turizm ilkelerinde ortaklaşan konu başlıklarının olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra ortaya çıkan bazı farklılıklarda göze çarpmaktadır. Dünya Ticaret Örgütü'nün sürdürülebilir turizm ilkelerini belirlerken daha çok küresel etkileri göz önünde bulundurarak daha evrensel ve geniş çaplı konu başlıkları üzerinde durduğu görülmektedir. Garrod ve Fyall'ın (1998) ve Beyhan ve Üngür'ün (2010) ise sürdürülebilir turizm ilkelerini ortaya

koyarken yerel konulara da değindikleri, yerel kaynakların ve kültürün korunması, yerelde turizm paydaşlarının eğitimi bununla beraber bölge halkının desteklenmesi gibi konuları da sürdürülebilir turizmin ilkeleri olarak belirledikleri görülmektedir.

2.2.5. Sürdürülebilir Turizmin Hedefleri

Turizm faaliyetlerinin şimdi olduğu gibi gelecekte de devamlılığının sağlanması, sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları ile desteklenerek sürdürülebilir turizmle ulaşılması amaçlanan hedefler Dünya Turizm Örgütü tarafından aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (UNEP ve WTO, 2005: 18-19);

- Ekonomik Canlılık: Bir destinasyonda faaliyet gösteren işletmelerin rekabet gücünü artırmak adına ekonomiyi canlandırması,
- Refah Artışı: Destinasyondaki turizm hareketleri ve ziyaretçilerin harcamaları sayesinde bölge halkının refah düzeyinin artırılması,
- İş Olanakları ve Kalitesi: Turizm faaliyetleri ile işletme sayısındaki artış ve bu artışa bağlı olarak yeni iş imkânları sağlanırken, bu istihdam alanlarında din, dil, ırk, cinsiyet, engellilik gibi farklılıklara bakılmaksızın yeni bireylerin çalışmasının sağlanması,
- Sosyal Eşitlik: Turizm sayesinde elde edilen tüm faydaların toplumun her kesimine eşit bir şekilde yayılmasının ve dezavantajlı grupların turizm gelirlerinden faydalanmasının sağlanması,
- Ziyaretçi Memnuniyeti: Ziyaretçilere sunulan hizmetlerde, herhangi bir ayrımcılık yapılmaksızın yaklaşılması ve tüm ziyaretçilerin memnuniyetinin sağlanması,
- Yerel Denetim: Turizmde tüm paydaşların ve bölge halkının, turizm planlama uygulama süreçlerinde söz sahibi olmasının sağlanması,
- Sosyal Refah: Turizm faaliyetlerinin sosyal yapıya zarar vermeden, aksine sosyal yapıyı destekleyecek bir biçimde halkın yaşam kalitesini destekler nitelikte sürdürülmesinin desteklenmesi,
- Kültürel Zenginlik: Yerel kültür unsurlarının ve geleneklerin korunması ve desteklenmesi
- Fiziksel Bütünlük: Kentlerin ve kırsal bölgelerin korunması ve desteklenmesi,
- Biyolojik Çeşitlilik: Doğal çevrenin ve ekosistemin korunması ve desteklenmesi,

- Kaynakların Verimli Kullanılması: Tüm turizm faaliyetlerinde ve turizm işletmelerinde temiz ve yenilenebilir kaynak kullanımının desteklenmesi ve kaynakların vahşi kullanımının engellenmesinin sağlanması,
- Çevre Temizliği: Turizm faaliyetlerinde hava, su ve toprak kirliliğinin oluşmasının engellenmesi ve atık üretiminin azaltılmasının sağlanması.

2.2.6. Sürdürülebilir Turizm ve Sakin Şehir Hareketi

Sakin şehir hareketi üyelik kriterleri ve sürdürülebilir kalkınmanın ilke ve hedefleri göz önüne alındığında oldukça benzer bir anlayışın karşımıza çıktığı görülmektedir. Sakin şehir kriterlerini karşılayan şehirlerin aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir turizm adına gelişme gösterdiğini söylemek mümkündür.

Sakin şehir üyelik kriterlerinin birinci politikası çevre politikalarıdır. Su, hava ve toprak kalitesi ve bu unsurların temizliğine ilişkin standartlar, doğal çevrenin, yaban hayatın, ormanların, yeşil alanların korunmasına ilişkin kriterler, bununla birlikte atık ve enerji ile ilgili sürdürülebilir politikalar hem sakin şehir hareketinde katılım koşulları olarak kabul edilmekte, hem de sürdürülebilir kalkınmanın gereklilikleri arasında yer almaktadır. Yine sakin şehir hareketleri bölge halkının desteklemesi, yerel ürünlere ve yerel üreticilere önem ve destek verilmesini vurgulamaktadır. Halkın turizm faaliyetlerine katılarak ekonomik refahlarında oluşacak artış sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi adına önem taşımaktadır. Sosyal adaletin tesis edilmesi, bölge halkının karar alma sürecindeki etkinliği, dil, din, ırk, cinsiyet gibi ayrımlara maruz kalmadan, azınlıkların ve dezavantajlı grupların desteklenmesi sakin şehir hareketi ve sürdürülebilir kalkınmanın sosyal boyutu arasındaki benzerlikleri oluşturmaktadır. Sakin şehir hareketinde ortaya konan kriterler, sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi adına bir model oluşturmaktadır. Kalkınmanın iyi bir plana dayandığı ve bu planın doğru şekilde uygulandığı bölgelerde tüm alanlarda olacağı gibi turizm sektöründe de gelişmelerin gözlenmesi kaçınılmazdır. Turizm faaliyetleri sürdürülebilir perspektifte ele alınmalı, aksi durumda bölgelerin karşılaşacakları olumsuzluklar ve sorunların hem çevreye hem topluma hem de ekonomiye zarar vereceği göz ardı edilmemelidir (Nilsson, Svard, Widarsson ve Wirell, 2010: 4).

Uluslararası Cittaslow Organizasyonu tarafından belirlenen 7 ana başlık ve 72 kriterden oluşan üyelik koşulları ve Küresel Sürdürülebilir Turizm Konseyi (Global

Sustainable Tourism Council, GSTC) tarafından sürdürülebilir turizm ile ilgili 4 ana başlık ve 32 maddeden oluşan politikaları birlikte görmek, sakin şehir felsefesi ile sürdürülebilir kalkınma politikalarının ne denli örtüştüğünü anlamak için yerinde olacaktır.

Sakin Şehir Üyelik Kriterleri	Sürdürülebilir Turizm Kriterleri
A-Çevre Politikaları - Hava ve su temizliğinin ölçümü - Sakinlerin içme suyu tüketimin ulusal ortalama ile kıyaslanması - Atıkların ayrıştırılarak toplanması - Geri dönüşümün desteklenmesi - Atık su arıtma tesisinin kurulması - Enerji tasarrufunun desteklenmesi - Kamuda yenilenebilir kaynaklardan enerji üretilmesi - Görsel kirlilik ve trafik gürültüsünün azaltılması - Kamuda ışık kirliliğinin azaltılması - Hane başına düşen elektrik sarfıyatı - Biyçeşitliliğin korunması - Yenilenebilir enerjinin üretimi ve tüketiminin desteklenmesi	A- Sürdürülebilir Yönetim Politikaları - Çevresel, kültürel ve ekonomik yönetim - Sağlık, güvenlik ve çevre mevzuatına uyum - Personelin çevresel, sosyal ve kültürel konularda eğitimi - Ziyaretçi memnuniyetinin belirlenmesi - Ürün ve hizmet tanımlarında sürdürülebilir içeriklere yer verilmesi - İnşa faaliyetlerinde doğal ve kültürel yapıya uyum - Mülkiyet ve su hakkı kullanımında bilinçli olunması
B- Altyapı Politikaları - Kamu binalarına bağlanan bisiklet yolları - Araç yolu ve bisiklet yolunun karşılaştırması - Toplu taşıma aktarma merkezlerinde yer alan bisiklet park yerleri - Şahsi taşıt kullanımına seçenek olarak eko ulaşım imkânlarının planlanması - Engellilere yönelik mimari önlemlerin alınması - Aileler ve hamileler için gerekli önlemlerin alınması - Sağlık hizmetlerinde ulaşılabilirlik - Şehirde mal ve ürünlerin sürdürülebilir dağıtımı - Şehir dışında çalışan halkın oranı	B- Yere Bazlı Ekonomik ve Sosyal Politikalar - Yerel kalkınmanın desteklenmesi - Yerel personel için eşit istihdam şansı - Mal ve hizmet alımlarında yerel tedarikçilerin seçilmesi - Organizasyonların yerel yapıyı temsil etmesi - Gençler, kadınlar ve azınlıklar için politikalar oluşturulması - Çocuk işçiliğinin engellenmesi - Çalışanların ulusal, uluslararası hukuk normlarıyla korunması - Komşu toplulukların desteklenmesi - Arazi ve su kaynaklarının korunması
C- Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları - Kentin direnci için planlama - Kente ait mekânların değerinin artırılması için programlar - Meyve ağaçları ve verimli bitkilerle yeşil alanların artırılması - Kentsel yaşama bilirliliğinin artırılması - Marjinal alanların değerlendirilmesi - Hizmetlerde teknolojiye faydalanılması - Sürdürülebilir mimari çalışmaları - Kentte internet ağının olması - Kirleticilerin kontrolü ve azaltılması - Tele çalışmanın yaygınlaştırılması	C- Kültürel Miras Politikaları - Kültürel ve tarihi mekanların ziyaretçilerin yol açacağı maliyetlerden korunması - Tarihi ve arkeolojik eserlerin ticaretinde hukuka uygunluğu - Tarihi ve arkeolojik varlıkların korunması - Yerel toplulukların fikri mülkiyet hakkına saygı

▪ Sürdürülebilir kent planlamasının geliştirilmesi ▪ Sosyal altyapı desteği ▪ Kamusal sürdürülebilir kent planlarının teşviki ▪ Kent içindeki yeşil alanlarda verimli bitkilerin tercih edilmesi ▪ Yerel ürünlerin ticari katma değerli hale gelmesi için önlemler ▪ Atölyelerin korunması ve yerel alışveriş imkanlarının yaratılması ▪ Yeşil alanlardaki beton miktarının değerlendirilmesi	
D- Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkarlara Dair Politikalar ▪ Agroekolojinin geliştirilmesi ▪ El yapımı zanaatkar ürünlerin korunması ▪ Geleneksel iş teknikleri ve zanaatların değerinin artırılması ▪ Kırsal bölgede hizmet kalitesinin artırılarak, kırsal bölgelerin değerlerinin artırılması ▪ Kamu kurumlarında yerel ve mümkünse organik ürünlerin kullanılması ▪ Yemek sektöründe ve organik beslenmenin teşvik edilmesi ▪ Yerel ve kültürel etkinliklerin korunması ▪ Konaklama kapasitesinin artırılması ▪ Tarımda genetiği ile oynanmış ürünlerin yasaklanması ▪ Önceden tarım alanı olarak kullanılan arazilerin yeniden değerlendirilmesi	D- Çevre Politikaları ▪ Satın alma politikalarının yerel yapıya uyumu ▪ Tek kullanımlık sarf malzemelerinin tüketiminin kontrolü ▪ Ölçülebilir enerji kaynaklarının tüketiminin kontrolü ▪ Su kaynaklarının tüketiminin azaltılması ▪ Sera gazının azaltılması ▪ Ulaştırmadan kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltılması ▪ Atık suyun arıtılması ▪ Temizlik malzemelerinde kullanılan kimyasalların denetimi ▪ Kirliliğin azaltılmasına yönelik önlemler ▪ Yaban hayata saygı ▪ Yaban hayatı türlerinin esir tutulmaması ▪ Biyoçeşitliliğin korunması
E- Misafirperverlik Politikaları ▪ İyi karşılama ▪ Esnafın ve operatörlerin farkındalıklarını artırmak ▪ Şehirdeki yavaş güzergahların varlığı ▪ Önemli yönetim kararlarına şehrin tüm üyelerinin katılımını sağlayacak önlemlerin varlığı ▪ Yönetici ve çalışanların Cittaslow temalı eğitimlerinin sürekliliği ▪ Sağlık eğitimleri ▪ Yerel halkın Cittaslow felsefesine yönelik sistemli ve düzenli eğitilmesi ▪ Cittaslow ile ilgili yerel yönetim ve derneklerin aktif çalışması ▪ Cittaslow kampanyalarının desteklenmesi ▪ Cittaslow logosunun kullanılması	
F- Sosyal Uyum Politikaları ▪ Azınlıklara yönelik ayrımcılığa karşı yapılan çalışmalar ▪ Mahallelerde farklı etnisiteden insanların yaşaması ▪ Engelli bireylerin entegrasyonu ▪ Çocuk bakımı ile ilgili tedbirler	

▪ Genç kuşağın iş yaşamına katılması ▪ Fakirlik ▪ Sivil toplumun varlığı ▪ Farklı kültürlerin entegrasyonu ▪ Yönetime katılım ▪ Yönetimin kamu konut yatırımları ▪ Gençlik merkezi ve faaliyetlerinin varlığı	
G- Ortaklıklar ▪ Sakin yemek organizasyonları ve kampanyaları için destek ▪ Organik ve yerel yiyeceklerin sakın yemek veya benzeri kurumlarla desteklenmesi ▪ Gelişmekte olan ülkeler ile yapılacak sakın şehir ve sakın yemek iş birlikleri için planlamalar	

Tablo 2.4. Sakin Şehir Üyelik Kriterleri ve Sürdürülebilir Turizm Kriterleri.

Kaynak: Cittaslow International ve Global Sustainable Tourism Council, 2023.

Tablo 2.4.'de görüldüğü gibi sakın şehir üyelik kriterleri ve sürdürülebilir turizm kriterleri oldukça benzerlik göstermektedir. Sürdürülebilir turizm kriterlerinde yönetim politikaları başlığı altında toplanan kriterler, sakın şehir üyelik kriterlerindeki çevre, altyapı ve kentsel yaşam kalitesi başlıklarında yer alan politikalarla benzeşmektedir. Su kullanımı ve suyun önemi, mimari ve inşaa faaliyetlerinde kültürel dokunun korunması, yönetim ve planlama faaliyetlerinde sürdürülebilirliğin gözetilmesi, ürün ve hizmetlerde sürdürülebilirliğin hedeflenmesi bu benzerliğin göstergesidir. Benzer şekilde sürdürülebilir turizm ilkelerinde yer alan yerel bazlı ekonomik ve sosyal politikalar, sakın şehir üyelik kriterlerinin tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkarlara dair politikalar bölümü ile oldukça benzerlik taşımaktadır. Hem sakın şehir üyelik kriterlerinde hem de sürdürülebilir turizm kriterlerinde çevre politikaları başlığı altında yer alan politikalar ise oldukça benzer şekilde ifade edilmiş ve benzer anlamlar taşımaktadır. Tüm bunlar düşünüldüğünde sakın şehir üyelik kriterleri ve sürdürülebilir turizm kriterleri birbirini kapsayan ve küçük farklılıklar dışında oldukça benzeyen kriterler olarak değerlendirilebilir.

2.3. Kuşak Kavramı

Kuşak kavramı son yıllarda gündemde olan bir kavram olarak görülse de temellerinin Antik Yunan ve Eski Mısır dönemlerinde atıldığına yönelik görüşler bulunmaktadır (Joshi, Dencker, ve Franz, 2011: 182). Günümüzdeki anlamıyla ve kavram olarak ele alınması ise 19. yy.'ın ilk yarısında, sosyolojinin de kurucusu olarak kabul edilen

Auguste Comte tarafından gerçekleştirilmiştir. Comte insanlığın sosyal yönden gelişmesi ve ilerlemesini kuşakların sonraki kuşaklara bırakacağı tecrübe ve mirasla gerçekleşebileceğini söylemiş (Comte 1974: 636), böylece günümüzdeki kuşak kavramına değinmiştir. 20. yy.'a gelindiğinde ise Karl Mannheim sosyolojik perspektiften kuşak kavramını ele almış, benzer zamanlarda dünyaya gelen bireylerin benzer olgulardan etkilenecek benzer duygu ve düşüncelere sahip olduklarını ifade etmiştir (Mannheim, 1970: 164; Özer, Eriş, Nezcan ve Özmen 2013: 38).

Günümüzde kuşak kavramı 'Yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını ve dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderi paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olan insan topluluğu' şeklinde tanımlanabilir (Türk Dil Kurumu, 2023). Benzer zamanda dünyaya gelen ekonomik ve sosyal etkilerle şekillenen zaman dilimlerinde yaşayan veya belli bir sosyal yapıya sahip insanlar tanımı da kuşak kavramını açıklamak için kullanılan başka bir ifadedir (Adıgüzel vd., 2014: 169). Tanımlardan da anlaşılabileceği gibi belirli bir zamanda doğan insanların oluşturduğu grup olarak ele alınan kuşak kavramında sadece doğulan zamanın benzerliği değil, yaşanan ve yaşanacak hayatın da benzerliği vurgulanmaktadır (Williams ve Page, 2011: 38). Mannheim bir gurubun kuşak olarak kabul edilebilmesi için o gurubun sahip olması gereken üç özelliği şu şekilde açıklamıştır:

1. Kültür ve zaman: Aynı kuşakta yer alan bireyler aynı kültür içerisinde yer almalı ve aynı zaman diliminde dünyaya gelmiş olmalıdır. Aynı zaman diliminde fakat dünyanın farklı yerlerinde farklı kültürlerde dünyaya gelen bireyler aynı kuşak içinde yer almayabilir.
2. Sosyal yapı: Aynı kuşakta yer alan bireyler aynı zaman dilimi içindeki sosyal yapıdan etkilenecek ve benzer etkileşimi yaşamalıdır.
3. Biyolojik dönem: Aynı kuşaktaki bireyler aynı zamanlarda doğup aynı zaman dilimi içerisinde yaşamlarını sürdürmelidir (Mannheim, 1952: 292).

Bir kuşaktan diğerine geçilmesi için siyasi, ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeleri ve her bölgenin, ülkenin kendine özgü yaşantısını ve gelişmelerini incelemek gerekir. Hal böyle olunca, literatürde kuşakların sınıflandırılmasına ilişkin farklı kaynaklarda bazı farklılıklarla karşılaşmaktadır. Kuşak sınıflaması için en sık kullanılan bazı kaynakların kronolojik kuşak sınıflandırmalarına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Kaynak	Sınıflandırma				
Tapscott (1998)	-	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1975)	Dijital Kuşak (1976-2000)	-
Zemke vd. (2000)	Eski Askerler (1922-1943)	Bebek Patlaması (1943-1960)	X Kuşağı (1960-1980)	Gelecektekiler (1980-1999)	-
Howe ve Strauss (2000)	Sessiz Kuşak (1925-1943)	Patlama Kuşağı (1943-1960)	13. Kuşak (1961-1981)	Milenyum Kuşağı (1982-2000)	-
Lancaster ve Stillman (2002)	Gelenekçiler (1900-1945)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Milenyum Kuşağı Y Kuşağı (1981-1999)	-
Martin ve Tulgan (2002)	Sessiz Kuşak (1925-1942)	Bebek Patlaması (1946-1960)	X Kuşağı (1965-1977)	Milenyumlar (1978-2000)	-
Oblinger ve Oblinger (2005)	Yetişkinler (<1946)	Bebek Patlaması (1946-1964)	X Kuşağı (1965-1980)	Y Kuşağı, Net Kuşağı Milenyumlar (1981-1995)	Milenyum Sonrası, Z Kuşağı (1995-Şimdi)

Tablo 2.5. Farklı Kaynakların Kuşak Sınıflaması.

Kaynak: Reeves ve Oh, 2008: 296.

Tablo 2.5.'te görüldüğü gibi kuşakların sınıflanmasında farklı kaynaklara göre bazı farklılıklar bulunmaktadır. Bu kaynaklardan Oblinger ve Oblinger tarafından yapılan sınıflama, literatürde sıklıkla kullanılan bir sınıflama olarak karşımıza çıkmakta ve günümüzde gündelik yaşamda kullanılan kuşak sınıflamasına daha iyi uyduğu düşünüldüğünden bu çalışmada kullanılacak kuşak sınıfı olmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda aşağıda yaş aralıkları verilen bireylerin ilgili kuşaklarda olduğu kabul edilmiştir.

Doğum Yılı	Kuşak	2024'deki Yaş
1925 – 1945	Yetişkinler- Gelenekçiler	79 ve üstü
1946 – 1964	Bebek Patlaması	60 – 78
1965 – 1980	X Kuşağı	44 – 59
1981 – 1995	Y Kuşağı	29 – 43
1996 ve Sonrası	Z Kuşağı	28 ve altı

Tablo 2.6. Yaşayan Kuşaklar.

Kaynak: Oblinger ve Oblinger, 2005.

Tezimiz X, Y ve Z kuşağındaki bireyleri kapsadığından, veri toplama sürecinde anket uygulaması 18 ve 59 yaş aralığındaki bireylere yapılacaktır.

1945 yılından önce doğanları kapsayan bu kuşağın sahip olduğu özellikleri, Birinci Dünya Savaşı sonrası etkileri, 1929 yılında yaşanan ekonomik buhran ve İkinci Dünya

Savaşı oluşturmıştır (Srinivasan 2012: 51). Yaşadıkları dönemin koşulları gereği genel olarak beklentileri düşük, elinde olanla yetinmeye çalışan, çalışkan, duygusal ve özgeci özellikler sergileyen bireylerden oluşur. Yeniliklerle geç tanışan bu kuşaktaki bireyler bu yeniliklere uyum sağlamakta zorlanır ve risk almayı sevmezler (Büyükhelvacıgil, 2021: 26).

İkinci Dünya Savaşı sonrası 1946-1964 yılları arasında dünyaya gelen yaklaşık bir milyar insanı kapsayan ve kısa zaman diliminde gerçekleşen çok fazla doğum nedeniyle ‘bebek patlaması’ olarak anılan (Kyles, 2005: 54) bu kuşaktaki bireyler, ebeveynleri olan sessiz kuşaktaki bireyler gibi geleneksel özellikler taşıyalar da o denli itaatkâr olmayı reddetmişlerdir. Bu kuşakta yer alan bireyler için çalışma hayatı, ekonomik zenginlik ve kendini gerçekleştirme olguları çok önemlidir (Srinivasan, 2012: 66). Jorgensen (2003: 43) bu kuşakta yer alan bireylerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Ekip çalışmasına ve iş birliğine önem verirler.
- Çalışmanın sonuç değil süreç odaklı olmasına odaklanırlar.
- Emek vermeden hatta bedel ödemededen başarının geleceğine inanmazlar.
- Bağlılık ve sadakate önem verirler.
- Garantili ve uzun soluklu işlerden hoşlanırlar.
- Genelde evde büyük yaşlarda çocukları vardır.

Savaş sonrası dönemde yaşayan bebek patlaması kuşağı bireyler, yaşamlarında çok fazla rakip olduğu için rekabetçi ve işkolik olarak değerlendirilmektedir. Sadıktırlar ve sadakat beklentileri yüksektir. Otoriteye saygılı yapıdadırlar. Güçlü bir iş ahlakı olan bu kuşaktaki bireylerin hayatlarında önem verdikleri şeylerin başında kariyerleri yer almaktadır (Venter, 2017: 499).

1965 ve 1980 yılları arasında dünyaya gelen ve 2024 yılında 44-59 yaş aralığında olan bireyler X kuşağında kabul edilmektedir (McCrindle, 2014: 10-19). Bu kuşak literatürde ‘patlama sonrası kuşak’, ‘tembel kuşak’, ebeveynlerinin düşük doğurganlık oranı nedeniyle ‘bebek iflası kuşağı’, ‘gölge kuşak’ olarak da anılmaktadır (Grubb, 2016: 18). Ebeveynleri olan bebek patlaması kuşağı tarafından; yüksek borçlar, parçalanmış aile sorunları, ailevi ve toplumsal güvensizlik gibi bir mirasa sahip olmuşlardır (Kupperschmidt, 2000: 69). Bu miras sebebiyle mensup oldukları örgütlere bağlılıkları düşüktür (Jurkiewicz 2000: 56). X kuşağı ayrıca küçük yaşlarda

kendilerine bakmayı öğrenen, sorumluluk alan, yönetilmek yerine yaratıcı hareket eden, esnek sınırlardan hoşlanan, açık iletişim kurmayı seven, iletişim teknolojileriyle tanışıp bunları kullanan bir kuşak olarak değerlendirilmektedir (Kundanis 2003: 39). Jorgensen (2003) ise X kuşağında yer alan bireyler özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Bağımsız olma ve özerklik X kuşağındaki bireyler için önemlidir.
- İletişimde açık olmayı severler.
- Çalışmak onlar için bir eylemdir, fazlası değil.
- Karşılaştıkları sorunların nedenleri üzerine düşünürler.
- Yetkinlik, beceri, uzmanlık kavramları onlar için önemlidir.
- Kişilere sadakatleri yüksekken örgütsel bağlılıkları düşüktür.
- Liderlik gibi rolleri üstlenmekte isteksiz davranırlar.

Aileleri ile zaman geçirmeyi seven X kuşağına mensup bireyler, aileleri ile uzun süreli gezilerden ve tatillerden keyif alırlar (Bayrakdaroglu ve Eldem Çulhaoğlu, 2019: 749). Aile kavramı onlar için önemliyken, aksine kurumsal otoriteden hoşlanmazlar ve örgütsel bağlılıkları düşüktür. Bu nedenledir ki genel kanı yönetilmelerinin zor olduğu yönündedir. Örgütsel yönden istikrarları için, mutlu ve üretken bir konumda olmaları gerekmektedir (Kyles, 2005: 55).

Farklı kaynaklarda farklı zaman aralıkları olsa da genel kanı itibarıyla 1981 ve 1995 arasında dünyaya gelen ve 2023 yılında 28-42 yaş aralığında olan, iş gücüne katılımı yüksek olan Y kuşağı, milenyum kuşağı, net kuşağı, medya kuşağı, www kuşağı gibi isimlerle de anılmaktadır. Y kuşağındaki bireyler dijital teknolojilerin gelişip yaygınlaştığı zaman diliminde büyüdükleri için dijital yerliler olarak da isimlendirilmiştir. (Venter, 2017: 500). İletişim ve bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmeler Y kuşağındaki bireylerin sorgulayıcı bir yapıya bürünmesine yol açmıştır. Bu sebeptendir ki kuşak isimlendirmesinin ‘neden’ anlamına gelen İngilizce ‘why’ sözcüğünden geldiği söylenmektedir (Büyükhelvacıgil, 2021: 41). Jorgensen (2003: 43) ise Y kuşağındaki bireylerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- İş ahlakları yüksek, girişimci bir yapıya ve sorumluluk duygusuna sahip bireylerden oluşur.
- Değişime açıktırlar.
- Hoşgörülü ve açık bir sosyal yapıya giden yolda öncüdürler.
- İş birliğine, karşılıklı bağlanmaya ve sosyal ağlara önem verirler.

- Özgüvenlidirler ve geleceğe umutla bakarlar.
- Beceri ve yeteneklere önem verirler.
- Geneli iyi eğitilidir.

İnternetin yaygınlaştığı yıllarda çocukluk ve gençlik yaşayan Y kuşağı bireyler, internet sayesinde farklı kökenlerden kültürlerden insanlarla etkileşim içine girdiklerinden kültürel zenginlik öğelerini önceki kuşaklara göre daha çok taşımaktadırlar. Bireyci olmaları ve özgürlüğe önem vermeleri sebebiyle önceki kuşaktaki bireylerin benzerliklerinin aksine Y kuşağında yer alan bireyler önceki kuşaklarda olmayan bir çeşitliliğe sahiptir. Güvene dayalı ilişkiler kurmak isteyen ve bunu bekleyen Y kuşağı bireylerin önceki kuşaklara nazaran, yaşama ve yaşamın getirdiklerine karşı daha ılımlı bir yapıda oldukları da söylenebilir (Aka, 2018: 121).

Büyükhelvacıgil (2021: 49) tarafından ‘kristal kuşak’ olarak da anılan ve 1996 ve sonrasında dünyaya gelen bireyler Z kuşağını oluşturmaktadır. Literatürde sıfır kuşağı, internet kuşağı, gelecek kuşak, sonraki kuşak, çevrimiçi kuşak gibi isimlerle de anılan Z kuşağının en belirgin özelliği benmerkezci yapıda olmalarıdır (Levickkaite, 2010: 173). Global dünyanın vatandaşları olarak kabul edilen Z kuşağı için internetsiz bir dünya düşünülemez (Saruhan ve Yıldız 2014: 72). Özata (2019) Z kuşağı bireylerin özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- Bilişsel ve ruhsal gelişimleri hızlı olmaktadır.
- Eğitime ve statüye önem verirler.
- Korumacı ebeveynlere sahiptirler.
- Klasik iletişim yöntemleri yerine teknolojik iletişim yollarını tercih ederler.
- Özgüvenleri ve analitik düşünme becerileri yüksektir.
- Teknoloji onlar için hayati bir ihtiyaçtır.

Tabscott (2009: 6) ise Z kuşağındaki bireylerin özelliklerini iki yönlü olarak ele almıştır:

Z Kuşağı Bireylerin Olumlu Özellikleri	Z Kuşağı Bireylerin Olumsuz Özellikleri
Ne istediklerini bilirler.	Sadakatsiz yapıları ve kolayca pes etmeleri iş yaşamlarındaki en büyük engeldir.
Bağımsız ve bireysel çalışmak isterler.	Takım çalışmasında sorunlar yaşayabilirler.

Doğruları söylerler, dürüstturler.	Klasik iş yaşamı yerine sürekli yenilik ve eğlence arayışındadırlar.
İletişimde ve kendilerini ifade etmede başarılıdırlar.	Sabırsız kişilik yapıları ve aceleci davranışları emek yoğun sektörlerin değerinin kaybolmasına yol açmaktadır.
Girişkendirler.	
İş yaşamında tercihleri farklılıkların desteklendiği hoşgörölü ortamlardır.	

Tablo 2.7. Z Kuşığı Olumlu Olumsuz Özellikler.

Pazarlamadan siyasete birçok alanda Z kuşığını anlamaya yönelik farklı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışma günümüzde yavaş yavaş yetişkin olmaya başlayan Z kuşağındaki bireylerin birçok alışkanlığı değıştireceği ön görölmektedir. Teknoloji ile iç içe olan bu kuşağın önceki kuşaklara nazaran aileleri içinde düşüncelerinin önemi daha yüksek, ebeveynlerini ikna etme becerilerinin daha gelişmiş olduğu ortaya çıkmıştır (Lindstrom, 2004: 175). Bazı kaynaklar dünyada yaşayan son kuşağı Z kuşağı olarak kabul etse de bazı kaynaklarda Alfa kuşağı olarak isimlendirilen ve devrimsel kuşak olarak kabul edilen yeni bir kuşaktan bahsedilmektedir (McCrindle, 2014). Bu çalışmada ele alınan kuşaklar Oblinger ve Oblinger (2005) tarafından sınıflandırılmış X, Y ve Z kuşaklarıdır.

3. YÖNTEM

Tezin konusu, amacı, önemi, hipotezleri, kapsam ve sınırlılıkları, evren ve örnekleme ile veri toplama yöntemi ve bu verilerin analizine ilişkin bilgileri tezin bu bölümünde aktarılmıştır.

3.1. Tezin Konusu

Sakin şehirde yaşayan bölge halkının sürdürülebilir turizm tutumlarının belirlenmesi ve demografik değişkenler açısından karşılaştırmasının yapılması araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

3.2. Tezin Amacı

Bu tezde bölge halkının sürdürülebilir turizme yönelik tutumlarının belirlenmesi ve bu tutumların demografik değişkenler açısından karşılaştırmasını yapmak amaçlanmıştır. Çeşitli demografik değişkenler açısından sürdürülebilir turizme yönelik tutumların kıyaslanmasının, sürdürülebilir turizmle ilgili bir projeksiyon oluşturmada faydalı olacağı ve konuyla ilgili geliştirilecek politikalara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu tezin amacı, Göynük örnekleme çerçevesinde sakin şehirde bölge halkının sürdürülebilir turizme karşı tutumlarını demografik değişkenler açısından tespit ederek karşılaştırmasını yapmaktır.

3.3. Tezin Önemi

Sakin şehir hareketi, gittikçe hızlanan ve büyüyen şehirlerdeki yaşam şekline karşı, yavaşlığı özneliği ve yerelliği merkezine alarak bunu korumayı amaçlayan bir sivil toplum hareketidir. Bununla birlikte her konuda olduğu gibi turizmde de oldukça önemli olan sürdürülebilirlik kavramını sürdürebilmemiz için gerekli politikaları üretmek merkezi ve yerel yönetimlerce kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Sakin şehirde halkın özellikle de gelecek kuşakların sürdürülebilir turizmle ilgili tutumlarının belirlenmesi ve mevcutta şehirle ilgili söz sahibi kuşakların tutumuyla kıyaslanması yordayıcılık açısından önem taşımaktadır. Bu sayede geliştirilecek olan şehir politikaları şekillendirilebilir. Her kesimden görüşlerin alındığı çoğulcu bir şekilde hazırlanan sakin şehir politikalarının hem bölge halkı tarafından daha fazla kabul göreceği hem de politikaları zenginleştireceği düşünülmektedir. Hazırlanacak eğitim programlarında, şehrin kalkınma ekseninde turizmin yerinin planlamasında,

sürdürülebilir kaynaklarla devam eden turizm etkinlikleriyle halkın bu konudaki tutumlarının oluşturacağı yerel kültür ikliminin şekillenmesinde bu çalışmanın bir öngörü oluşturacak olması çalışmanın önemini göstermektedir. Çalışmanın örnekleminin Göynük olarak seçilmesinde, Göynük'te mimari ve folklorik özelliklerin sadece turizm amaçlı tüketime yönelik olmaması aynı zamanda halkın yaşam şeklinin da başlı başına özgün olması etkili olmuştur. Bölge halkının çoğunluğu şehrin kültürünü yansıtan ve kentsel sit alanı içinde yar alan, kültür ve tabiat varlığı olarak ilan edilmiş ve koruma altına alınmış iki katlı çoğu ahşap-kerpiç evlerde yaşamaya devam etmesi, yine halkın özellikle x kuşağında yer alan bireylerinin kültürel değer taşıyan benzer kıyafetleri gündelik yaşamda tercih etmesi, kültürel ve turistik değere sahip özgün beş ürünün Göynük adıyla Türk Patent ve Marka Kurumunca Coğrafi İşaret almaya uygun görülmesi, Göynüğün konumu sayesinde 250 km çapta bir alanda 35 milyon insanın yaşıyor olması bu sebeple iç turizm potansiyelinin oldukça fazla olması, gerek yerel yönetimin gerek sivil girişimlerin Göynükte sürdürülebilirlik konusundaki girişimleri (biokütle enerji santrali, az nüfusa rağmen doğalgaz kullanım için oluşturulan projeler vb.) etkili olmuştur. Tüm bunları değerlendirdiğimizde, sakinliği bir seçim olarak değil de gerçek bir hayat tarzı olarak gören ve yaşayan Göynük halkının, özellikle sürdürülebilirlik alanında yapılan girişimlerin akabinde, turizmde de sürdürülebilirliği ne ölçüde içselleştirdiğini ve bu durumun demografik özellikler açısından bireylere yansımalarının nasıl gerçekleştiğini tespit etmenin gelecekte oluşturulacak politikalara hizmet etmesi açısından önem taşıyacağı düşünülmektedir.

3.4. Tezin Hipotezleri

H₁: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{1.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₂: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{2.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₃: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{3.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₄: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{4.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₅: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{5.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H₆: Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.1}: Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.2}: Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.3}: Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.4}: Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.5}: Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.6}: Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H_{6.7}: Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

3.5. Tezin Kapsam ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evreni olarak Göynük ilçesi belirlenmiş, Türkiye İstatistik Kurumu verilerinden yola çıkılarak evrenin büyüklüğü tespit edilmiştir. İstatistiksel açıdan evreni yansıtacak büyüklükte bir örneklem sayısı belirlenmesinin adından hazırlanan anket formunun katılımcılar tarafından doldurulması bölümüne geçilmiştir. Hem yüz yüze hem elektronik olarak hazırlanan anket formları sayesinde, her yaştan katılımcıya ulaşmak kolaylaşmış ve tezimiz için gerekli veriler büyük bir sorunla karşılaşmadan toplanabilmiştir. Araştırma sakin şehir Göynükte ikamet eden ve 18 yaşından büyük olan, X, Y ve Z kuşağında yer alan bireylerin sürdürülebilir turizm tutumlarının belirlenmesi ve demografik değişkenler açısından karşılaştırılmasını içermektedir. Araştırmaya ilişkin veri toplama süreci 15.08.2023 ve 15.09.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

3.6. Tezin Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Göynük'te ikamet eden bireyler oluşturmaktadır. Göynük ilçesinin nüfusu 2023 yılı verilerine göre 14.711 olarak tespit edilmiş, tezimizin evrenini oluşturan 18-59 yaş aralığında yer alan bireylerin sayısı ise 7292'dir (TÜİK, 2023). Erdoğan ve Yazıcıoğlu (2004) tarafından yapılan çalışmada örneklem hata payına göre alınabilecek örneklem büyüklüğünü gösteren tablo incelendiğinde, bu çalışmada örneklem büyüklüğünün en az 370 olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu tezde değerlendirmeye alınacak nitelikte en az 370 anket hedeflenmiş, kolayda örneklem yoluyla 432 kişiye anket uygulanmış geçersiz ve hatalı 30 anket değerlendirmeden çıkarılmıştır. 402 geçerli anket değerlendirmeye alınmış ve örneklem büyüklüğünün evreni yansıtacak şekilde olduğu kabul edilmiştir.

3.7. Veri Toplama Yöntemi

Bu tez çalışması kapsamında değerlendirmeye alınan veriler birincil kaynaklardan toplanmıştır. Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan nicel veri teknikleri içerisinde yer alan anket tekniği kullanılarak veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Verilerin toplanması işleminden önce Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Etik

Komisyonu'nun 13.07.2023 tarih ve 195166 sayılı yazıları ile araştırma için etik onay alınmıştır. Etik onay yazısı Ek-3'te sunulmuştur. 432 katılımcıya öncelikle doğum tarihi, cinsiyet, meslek, turizmden gelir elde etme durumu, eğitim durumu ve ilçedeki ikamet sürelerini tespit etmeyi amaçlayan demografik bilgi formu sunulmuş ardından Choi ve Sırakaya (2005) geliştirilen ve ArslanAyazlar (2017) tarafından açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılan Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeği (SUS-TAS) uygulanmıştır. Uygulama öncesi, 23.10.2022 tarihinde e-posta yoluyla Reyhan ARSLAN AYAZLAR'dan ölçeğin kullanımına ilişkin onay alınmış ve bu onay Ek-1'de sunulmuştur. Uygulama sonrası hatalı ve geçersiz anket formları değerlendirme dışı bırakıldığında 402 geçerli anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Anket formları elektronik ortamda veya yüz yüze olacak şekilde katılımcılara ulaştırılmış ve bu süreçte katılımcıların samimi yanıtlar verdikleri kabul edilmiştir. Anket formuyla birlikte katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu ve demografik bilgi formu da sunulmuş ve veriler elde edilmiştir. Katılımcılara uygulanan demografik bilgi formu ve ölçek formu Ek-2'de yer almaktadır.

SUS-TAS, toplum katılımı, çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik yararlar, turizmin sosyokültürel ilişkisi, toplum merkezli yararları ve turist memnuniyeti konuları doğrultusunda altı kriteri bir arada konu edinerek sürdürülebilir turizmle ilgili sahip olunan tutumları açıklamayı amaçlamaktadır (Choi ve Sırakaya, 2005: 385).

ArslanAyazlar (2017) tarafından Didim örnekleminde yapılan açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, SUS-TAS ölçeğinde yer alan 44 maddeden 18'inin örnekleme desteklediği belirlenmiştir. 18 maddeden oluşan ölçeğin Didim örneklemi için geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir (ArslanAyazlar, 2017: 80). Ölçek 5li Likert tipinde olup katılımcılar ölçek maddelerine 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum şeklinde yanıtlar vermiştir. Ölçeği 7 alt boyutu bulunmaktadır. Boyutlar ve boyutlara ilişkin açıklamalar aşağıdaki şekildedir (Sırakaya, 2008; Yu, Chancellor ve Cole, 2011):

1. Çevresel Sürdürülebilirlik: Doğal olarak oluşan veya insan tarafından oluşturulan kaynakların ve bu kaynaklarla ilgili politikaların korunması ile ilişkilidir.
2. Uzun Dönem Planlama: Uzun bir zaman diliminde bütünleşmiş bir kolektif katılımı ve planlamayı ifade etmektedir.

3. Algılanan Ekonomik Faydalar: Turizm faaliyetleri ile gelen ekonomik faydaların halk tarafından nasıl algılandığını açıklamaktadır.
4. Ziyaretçi Memnuniyeti Sağlama: Bölgenin çekiciliğini sürdürebilmesi adına turist memnuniyetinin belirlenmesi ve sürecin yönetimini incelemektedir.
5. Toplum Katılımını Artırma: Halkın iş birliğini, planlama ve uygulamaya katılımını, süreçteki aktif rolünü ele almaktadır.
6. Algılanan Sosyal Maliyetler: Turistik faaliyetler sonucu ortaya çıkan sosyal ve kültürel değişikliklerin halktaki olumsuz algılarına yönelik etkisi ile ilgili bir boyuttur.
7. Toplum Merkezli Ekonomi: Halkın rekreasyon etkinliklerine katılımı, yatırım fonları, yerel halka yönelik yatırımlar ve yerel halkın sürece katılımı ile ilgilidir.

3.8. Verilerin Analizi

Veri toplama aşamasında elde edilen veriler üzerinde öncelikle geçerlik, güvenirlik ve normal dağılım analizleri yapılmıştır. Verilerin güvenirliği, ölçeğin Cronbach Alpha (α) katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Ölçeğe ait her bir boyutun normal dağılıma sahip olup olmadığı ise, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları hesaplanarak tespit edilmiştir. Geçerlik, güvenirlik ve normal dağılım analizi sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olması nedeniyle, diğer analizlerin yapılmasına karar verilmiştir. Demografik verilere ilişkin tanımlayıcı istatistiklerin incelenmesi tamamlanıp, araştırma hipotezlerinin değerlendirilmesi amacıyla bağımsız örneklem T-Testi ve ANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi SPSS istatistik paket programında yapılmıştır. Ek olarak, SUS-TAS'ta bulunan 'Algılanan sosyal maliyetler' boyutunda yer alan 15. ve 16. ifadenin olumsuz yargıya sahip olması nedeniyle, tüm analizler bu maddelerin ters kodlanmalarının ardından gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Güvenilirlik Analizi

Ölçek	Madde Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
SUS-TAS	18	.805

Tablo 4.1. Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı.

Yapılan bilimsel araştırmalarda ölçümün her defasında yapılabilmesi ve bu ölçümlerin tutarlı olması gerekmektedir. Aynı şartlar altında tekrar edilen ölçümlerin benzer sonuçları ortaya koyması beklenir. Aynı ölçme aracıyla benzer şartlarda yapılan ölçümler tutarlıysa bu ölçümler güvenilir kabul edilmektedir. Bu güvenilirliğin somut göstergelerinden biri Cronbach Alpha katsayısıdır. Bir ölçeğin Alfa katsayısı .70 üzerinde ise güvenilir kabul edilir (Arıkan, 2017: 93). Kalaycı'ya (2014: 405) göre ise Alfa katsayısı .80 ve üzeri olan ölçekler yüksek güvenilir olarak kabul edilmektedir. Tablo incelendiğinde bu çalışmada kullanılan SUS-TAS ölçeğine ait Alfa katsayısı 0.805 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir.

4.2. Tanımlayıcı İstatistik Bulguları (Verilerin Normalliği)

Tezin bu bölümünde değişkenlerin normal dağılıma sahip olup olmadıklarını görmek için örneklem sayısı büyüklüklerine, merkezi eğilim ölçülerine, basıklık çarpıklık değerleriyle normallik testleri ile verilerin normallik kontrolüne yer verilmiştir.

4.2.1. Örneklem Sayılarının Büyüklüğü

Araştırmanın veri kaynağı olan örneklem büyüklükleri veri analizlerinde istatistik seçimlerini etkilemektedir. Örneklem büyüklüğünün 30 ve üzerinde olduğu gruplarda verilerin normal dağılıma yakın dağılım gösterdikleri kabul edilmektedir. Bu araştırmada da veriler analiz edilirken iki ya da ikiden fazla gruplar arasındaki istatistik analizi seçiminde 30 ve üzerindeki örneklem oluştığı durumlarda parametrik istatistikler, 30'un altında kalan örneklem sayılarında ise non-parametrik istatistikler kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2016: 8; Ural ve Kılıç, 2013: 81). Bu tezde örneklem büyüklüğü 30 ve altında olan hiçbir grup bulunmamaktadır.

4.2.2. Merkezi Eğilim Ölçüleri ile Normalliğin Kontrolü

Ortamala (Mean), ortanca (Median) ve tepedeğer (Mode) bir dağılımın normalliğine ilişkin çıkarım yapmakta kullanılmaktadır. Ortalama, ortanca ve tepedeğer verilerinin birbirine yakınlık derecesi, dağılımın normalliğine ilişkin bilgi verebilmekte olup, bu üç değer ne kadar birbirine yakınsa dağılımında o derecede normal dağılım özelliklerine sahip olduğu söylenebilir (Can, 2017: 82). Ortalamanın (Mean), ortancadan (Median) büyük olması dağılımın sağa çarpıklığını gösterirken, ortalamanın ortancadan daha küçük bir değerde olması dağılımda sola çarpıklığı göstermektedir. Ortalama, ortanca ve tepedeğer verilerinin yakınlaşması dağılımın normalden uzaklaşmadığını açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2016: 40).

	N	Mean	Median	Mode
SUS-TAS	402	75.19	76.00	77.00
Çevresel sürdürülebilirlik	402	19.43	20.00	20.00
Uzun dönem planlama	402	9.54	10.00	10.00
Algılanan ekonomik faydalar	402	9.39	10.00	10.00
Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	402	14.27	15.00	15.00
Toplum katılımını artırma	402	7.90	8.00	10.00
Algılanan sosyal maliyetler	402	5.86	6.00	6.00
Toplum merkezli ekonomi	402	8.77	9.00	10.00

Tablo 4.2. Merkezi eğilim ölçüleri.

Tablo 4.2 incelendiğinde hem SUS-TAS ölçeği hem de ölçeğin yedi boyutuna ait ortalama (Mean), ortanca (Median) ve tepedeğer (Mode) verileri gösterilmektedir. SUS-TAS ölçeğine ve ölçeğin alt boyutlarına ait ortalama, ortanca ve tepedeğer verilerinin birbirine çok yakın veya aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple merkezi eğilim ölçülerine göre normalliğin sağlandığı, dağılımın normalden uzaklaşmadığı söylenebilir.

4.2.3. Skewness ve Kurtosis (Basıklık ve Çarpıklık) Değerleri ile Normalliğin Kontrolü

	N	Skewness	Kurtosis
SUS-TAS	402	-.485	-.152
Çevresel sürdürülebilirlik	402	-2.036	3.166
Uzun dönem planlama	402	-1.968	2.933
Algılanan ekonomik faydalar	402	-1.667	2.455

Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	402	-1.875	2.399
Toplum katılımını artırma	402	-.827	-.217
Algılanan sosyal maliyetler	402	-.166	-.982
Toplum merkezli ekonomi	402	-1.025	.642

Tablo 4.3. Skewness ve kurtosis (basıklık ve çarpıklık) değerleri.

Basıklık ve çarpıklık değerinin -3 ile -3 arasında olduğu durumlarda verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilmektedir (Kline, 2011; Hair, Black ve Anderson, 2010). SUS-TAS ölçeğine ait olan basıklık ve çarpıklık değerlerinin -.485 ve -.152 olduğu tespit edilmiştir. Boyutlara ait değerlerde tabloda gösterilmiştir. Tüm değerler incelendiğinde verilerin normal dağıldığını söylemek mümkündür. Bu tezde normal dağılıma uygun parametrik testler kullanılmıştır.

4.3. Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

		n	%			n	%
Doğum Tarihi	1996-2005	104	25.9%	Meslek	Kamu Çalışanı	117	29.1%
	1881-1995	175	43.5%		Esnaf Zanaatkar	64	15.9%
	1965-1980	123	30.6%		İşçi	55	13.7%
Cinsiyet	Kadın	202	50.2%	Turizmden Gelir	Öğrenci	44	10.9%
	Erkek	200	49.8%		Özel Sektör	58	14.4%
Eğitim Durumu	İlköğretim	41	10.2%		Çalışmıyor	64	15.9%
	Lise	149	37.1%	İkamet Süresi	10 yıl ve altı	131	32.6%
	Lisans	180	44.8%		11-20 Yıl	80	19.9%
	Lisansüstü	32	8%		21 ve Üstü	191	47.5%

Tablo 4.4. Demografik bilgiler.

Tabloda 4.4.'de katılımcılara ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Buna göre katılımcıların %25.9'unun Z kuşağında, %43.5'inin Y kuşağında, %30.6'sının ise X

kuşağında yer aldığı görülmektedir. Katılımcıların %50.2'si kadinken, %49.8 ise erkeklerden oluşmaktadır. İlköğretim mezunu katılımcıların oranı %10.2, lise mezunu katılımcıların oranı %37.1, lisans mezunu katılımcıların oranı %44.8 ve lisansüstü eğitim mezunu katılımcıların oranı %8'dir. Katılımcıların mesleklerine ilişkin verilere bakıldığında, %29.1'i kamu çalışanı, %15.9'u esnaf zanaatkâr, 513.7'si işçi, %10.9'u öğrenci ve %14.4 özel sektör çalışanıdır. Katılımcıların %15.9'u ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Katılımcıların %13.7'si turizmden gelir elde ederken %86.3'ü turizmden gelir elde etmemektedir. Katılımcıların ilçede ikamet süreleri dikkate alındığında ise, %32.6'sının 10 yıl ve altı, %19.9'unun 11-20 yıl arasında ve 47.5'inin 21 yıl ve üzeri bir ikamet süresi olduğu tespit edilmiştir.

4.4. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bulguları

	Grup	N	X	Std. Sapma	t	sd	p
SUS-TAS	Kadın	202	75.0594	4.69004	-.596	400	.552
	Erkek	200	75.3350	4.58452			
Çevresel sürdürülebilirlik	Kadın	202	19.4109	1.11725	-.438	400	.661
	Erkek	200	19.4600	1.12906			
Uzun dönem planlama	Kadın	202	9.5149	0.86518	-.867	400	.386
	Erkek	200	9.5850	0.75207			
Algılanan ekonomik faydalar	Kadın	202	9.3614	1.01878	-.600	400	.549
	Erkek	200	9.4200	0.93701			
Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	Kadın	202	14.2327	1.28533	-.780	400	.436
	Erkek	200	14.3250	1.07944			
Toplum katılımını artırma	Kadın	202	7.9455	2.03012	-.365	389.291	.715
	Erkek	200	7.8650	2.37592			
Algılanan sosyal maliyetler	Kadın	202	5.8069	2.36840	-.474	400	.636
	Erkek	200	5.9250	2.61795			
Toplum merkezli ekonomi	Kadın	202	8.7871	1.25751	-.230	384.541	.818
	Erkek	200	8.7550	1.52532			

Tablo 4.5. SUS-TAS ve boyut puanlarının cinsiyet değişkenine göre T-Testi bulguları.

Tablo 4.5. incelendiğinde kadın katılımcıların sürdürülebilir turizm tutum puan ortalamasının 75.0594, erkek katılımcıların puan ortalamasının ise 75.3350 olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=-.596$, $p>.05$). SUS-TAS ölçeğinin boyutlarına bakıldığında ise boyut puanlarının da cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>.05$)

4.5. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Turizmden Gelir Elde Etme Durumu Değişkenine Göre Bulguları

	Grup	N	X	Std. Sapma	t	sd	p
SUS-TAS	Evet	55	75.4727	4.22012	475	400	.635
	Hayır	347	75.1527	4.70054			
Çevresel sürdürülebilirlik	Evet	55	19.0545	1.37999	-2.266	64.595	.027*
	Hayır	347	19.4957	1.06541			
Uzun dönem planlama	Evet	55	9.3455	.96644	-1.729	65.611	.088
	Hayır	347	9.5821	.77982			
Algılanan ekonomik faydalar	Evet	55	9.3091	1.15266	-.664	400	.507
	Hayır	347	9.4035	.94886			
Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	Evet	55	14.2909	1.21217	.083	400	.934
	Hayır	347	14.2767	1.18449			
Toplum katılımını artırma	Evet	55	7.8182	2.48768	-.315	400	.753
	Hayır	347	7.9193	2.16230			
Algılanan sosyal maliyetler	Evet	55	6.7818	2.62249	2.961	400	.003*
	Hayır	347	5.7205	2.44470			
Toplum merkezli ekonomi	Evet	55	8.8727	1.29178	581	400	.562
	Hayır	347	8.7550	1.41235			

Tablo 4.6. SUS-TAS ve boyut puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre T-Testi bulguları.

Tablo 4.6. incelendiğinde turizmden gelir elde eden katılımcıların sürdürülebilir turizm tutum puan ortalamasının 75.4727, turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların puan ortalamasının ise 75.1527 olduğu tespit edilmiştir. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t=475$, $p>.05$). SUS-TAS ölçeğinin boyutlarına bakıldığında ise ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutu puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=.027$, $p<.05$). Turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyut puanlarının, turizmden gelir elde eden katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit doğrultusunda turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların çevresel sürdürülebilirlik konusundaki hassasiyetlerinin, turizmden gelir elde eden katılımcılara oranla daha yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin bir diğer boyutu olan ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyutunda yer alan ifadeler olumsuz anlam taşıdığından ters madde olarak

kabul edilmiş ve ters kodlama yapılmıştır. ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyutu puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p=.003$, $p<.05$). Turizmden gelir elde eden katılımcıların ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyut puanlarının, turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta ters kodlama yapıldığı için turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların algıladıkları sosyal maliyetlerin, turizmden gelir elde edenlere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

4.6. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Ait Olunan Kuşak Değişkenine Göre Bulguları

	Kuşak	N	Ort.	Std. Sapma	F	p	Anlamlılık
SUS-TAS	X	123	75.47	4.41	1.241	.290	
	Y	175	75.36	4.84			
	Z	104	74.58	4.51			
Çevresel sürdürülebilirlik	X	123	19.33	1.20	.831	.436	
	Y	175	19.45	1.10			
	Z	104	19.51	1.04			
Uzun dönem planlama	X	123	9.53	0.74	.082	.922	
	Y	175	9.57	0.88			
	Z	104	9.54	0.74			
Algılanan ekonomik faydalar	X	123	9.43	0.83	.544	.581	
	Y	175	9.40	0.95			
	Z	104	9.30	1.15			
Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	X	123	14.30	1.12	.052	.950	
	Y	175	14.28	1.17			
	Z	104	14.25	1.29			
Toplum katılımını artırma	X	123	8.13	2.17	.945	.390	
	Y	175	7.78	2.16			
	Z	104	7.84	2.30			
Algılanan sosyal maliyetler	X	123	5.95	2.59	6.102	.002*	2>3
	Y	175	6.21	2.34			
	Z	104	5.16	2.50			
Toplum merkezli ekonomi	X	123	8.77	1.40	.990	.373	
	Y	175	8.68	1.36			
	Z	104	8.92	1.42			

Tablo 4.7. SUS-TAS ve boyut puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre Anova Testi bulguları.

Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için anova testi yapılmış ve bulgular tablo

4.7.'de gösterilmiştir. Buna göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir (F:1.241, p:.290, p>.05). Ölçeğin boyut puanlarına bakıldığında ise sadece 'Algılanan sosyal maliyetler' boyutunun ait olunan kuşak değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir (F:6.102, p:.002, p<.05). Y kuşağında yer alan katılımcıların 'Algılanan sosyal maliyetler' boyutu puanları, Z kuşağında yer alan katılımcıların puanlarından istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Ters kodlama yapılan bu boyuta ait veriler değerlendirildiğinde; Z kuşağında yer alan bireyler, Y kuşağında yer alan bireylere göre turizmin daha çok sosyal maliyete yol açtığını algılamaktadır, denebilir.

4.7. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Bulguları

	Eğitim	N	Ort.	Std.	F	p	Anlamlılık
SUS-TAS	İlköğretim	41	73.48	5.17	2.508	.059	
	Lise	149	75.10	4.65			
	Lisans	180	75.66	4.57			
	Lisans Ü.	32	75.18	3.68			
Çevresel sürdürülebilirlik	İlköğretim	41	18.73	1.56	9.573	.000*	2>1
	Lise	149	19.30	1.25			3>1
	Lisans	180	19.63	.84			4>1
	Lisans Ü.	32	19.78	.60			
Uzun dönem planlama	İlköğretim	41	9.07	1.12	5.664	.001*	2>1
	Lise	149	9.57	.75			3>1
	Lisans	180	9.61	.76			4>1
	Lisans Ü.	32	9.68	.64			
Algılanan ekonomik	İlköğretim	41	9.14	1.01	1.228	.299	
	Lise	149	9.36	1.05			
	Lisans	180	9.45	.92			
	Lisans Ü.	32	9.46	.80			
Ziyaretçi memnuniyeti	İlköğretim	41	13.92	1.48	2.281	.079	
	Lise	149	14.19	1.29			
	Lisans	180	14.40	1.03			
	Lisans Ü.	32	14.40	.87			
Toplum katılımını artırma	İlköğretim	41	8.02	2.25	.261	.854	
	Lise	149	7.90	2.25			
	Lisans	180	7.93	2.13			
	Lisans Ü.	32	7.59	2.42			
Algılanan sosyal maliyetler	İlköğretim	41	5.75	2.64	.111	.954	
	Lise	149	5.80	2.68			
	Lisans	180	5.91	2.39			
	Lisans Ü.	32	6.00	1.95			
Toplum merkezli ekonomi	İlköğretim	41	8.82	1.33	2.631	.050	
	Lise	149	8.95	1.40			
	Lisans	180	8.69	1.37			
	Lisans Ü.	32	8.25	1.43			

Tablo 4.8. SUS-TAS ve boyut puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre Anova Testi bulguları.

Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için anova testi yapılmış ve bulgular tablo 4.8.'de gösterilmiştir. Buna göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir (F:2.508, p:.59, p>.05). Ölçeğin boyutlarına bakıldığında ise 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyutunun eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Lise, lisans ve lisansüstü eğitim görmüş katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyutu puanları, ilköğretim mezunu katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir (F:9.573, p:.000, p<.05). Ölçeğin bir diğer boyutu olan 'Uzun dönem planlama' da benzer bir durum tespit edilmiştir. Lise, lisans ve lisansüstü eğitim görmüş katılımcıların 'Uzun dönem planlama' boyutu puanları, ilköğretim mezunu katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir (F:5.664, p:.001, p<.05).

4.8. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının Meslek Değişkenine Göre Bulguları

	Meslek	N	Ort.	Std.	F	p	Anlamlılık
SUS-TAS	Kamu	117	75.90	4.26	1.584	.164	
	Esnaf/Zanaat.	64	75.18	4.81			
	İşçi	55	75.16	4.68			
	Öğrenci	44	73.86	4.68			
	Çalışmıyor	64	74.56	4.63			
	Özel Sektör	58	75.51	4.93			
Çevresel	Kamu	117	19.63	.85	2.545	.028*	1>2
	Esnaf/Zanaat.	64	19.06	1.40			
	İşçi	55	19.40	1.28			
	Öğrenci	44	19.40	1.18			
	Çalışmıyor	64	19.34	1.12			
	Özel Sektör	58	19.60	.93			
Uzun dönem planlama	Kamu	117	9.70	.73	1.451	.205	
	Esnaf/Zanaat.	64	9.43	.88			
	İşçi	55	9.58	.68			
	Öğrenci	44	9.40	.89			
	Çalışmıyor	64	9.48	.83			
	Özel Sektör	58	9.51	.86			
Algılanan ekonomik	Kamu	117	9.62	.76	2.442	.034*	1>3
	Esnaf/Zanaat.	64	9.35	1.01			
	İşçi	55	9.12	1.29			
	Öğrenci	44	9.31	1.02			
	Çalışmıyor	64	9.26	1.04			
	Özel Sektör	58	9.39	.79			
Ziyaretçi memnuniyeti	Kamu	117	14.49	.87	1.995	.078	
	Esnaf/Zanaat.	64	14.23	1.25			
	İşçi	55	14.09	1.25			
	Öğrenci	44	13.97	1.62			
	Çalışmıyor	64	14.15	1.29			
	Özel Sektör	58	14.43	1.01			

Toplum katılımını	Kamu	117	7.83	2.20	.524	.758
	Esnaf/Zanaat.	64	8.20	2.16		
	İşçi	55	8.00	1.91		
	Öğrenci	44	7.56	2.36		
	Çalışmıyor	64	7.98	1.99		
	Özel Sektör	58	7.79	2.61		
Algılanan sosyal	Kamu	117	5.98	2.36	1.829	.106
	Esnaf/Zanaat.	64	6.31	2.75		
	İşçi	55	6.18	2.43		
	Öğrenci	44	5.25	2.41		
	Çalışmıyor	64	5.31	2.58		
	Özel Sektör	58	5.91	2.35		
Toplum merkezli	Kamu	117	8.63	1.40	1.036	.396
	Esnaf/Zanaat.	64	8.57	1.35		
	İşçi	55	8.78	1.68		
	Öğrenci	44	8.93	1.26		
	Çalışmıyor	64	9.01	1.29		
	Özel Sektör	58	8.86	1.31		

Tablo 4.9. SUS-TAS ve boyut puanlarının meslek değişkenine göre Anova Testi bulguları.

Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının meslek değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için anova testi yapılmış ve bulgular tablo 4.9.’da gösterilmiştir. Buna göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının meslek değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir (F:1.584, p:164, $p>.05$). Ölçeğin boyutlarına bakıldığında ise ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutunun meslek değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kamuda çalışan katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutu puanları, esnaf/zanaatkar katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir (F:2.545, p:028, $p<.05$). Ölçeğin bir diğer boyutu olan ‘Algılanan ekonomik faydalar’ da benzer bir durum tespit edilmiştir. Kamu çalışanı katılımcıların ‘Algılanan ekonomik faydalar’ boyutu puanları, işçi katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir (F:2.442, p:034, $p<.05$).

4.9. Sürdürülebilir Turizm Tutum Puanlarının İkamet Süresi Değişkenine Göre Bulguları

	İkamet Süresi	N	Ort.	Std. Sapma	F	p	Anlamlılık
SUS-TAS	10 yıl ve altı	131	75.07	4.58	.295	.745	
	11-20	80	75.55	4.42			
	21+	191	75.13	4.76			
Çevresel sürdürülebilirlik	10 yıl ve altı	131	19.45	1.11	.105	.900	
	11-20	80	19.46	1.07			
	21+	191	19.40	1.14			
Uzun dönem planlama	10 yıl ve altı	131	9.53	.87	.124	.883	

	11-20	80	9.52	.87		
	21+	191	9.57	.74		
Algılanan ekonomik faydalar	10 yıl ve altı	131	9.27	1.10	2.356	.096
	11-20	80	9.57	.72		
	21+	191	9.39	.96		
Ziyaretçi memnuniyeti sağlama	10 yıl ve altı	131	14.25	1.23	.251	.778
	11-20	80	14.36	1.02		
	21+	191	14.26	1.22		
Toplum katılımını artırma	10 yıl ve altı	131	7.80	2.13	.978	.377
	11-20	80	7.70	2.33		
	21+	191	8.06	2.19		
Algılanan sosyal maliyetler	10 yıl ve altı	131	5.96	2.39	1.561	.211
	11-20	80	6.21	2.42		
	21+	191	5.65	2.58		
Toplum merkezli ekonomi	10 yıl ve altı	131	8.79	1.43	.092	.913
	11-20	80	8.71	1.40		
	21+	191	8.78	1.37		

Tablo 4.10. SUS-TAS ve boyut puanlarının ikamet süresi değişkenine göre Anova Testi bulguları.

Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ikamet süresi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirleyebilmek için anova testi yapılmış ve bulgular tablo 4.10.'da gösterilmiştir. Buna göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ikamet süresi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir ($F_{(2,295)} = 0.745$, $p > 0.05$). Ölçeğin boyutları düzeyinde bakıldığında yine benzer şekilde ikamet süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılığın oluşmadığı belirlenmiştir ($p > 0.05$).

4.10. Araştırma Hipotezlerinin Desteklenme Durumu

Araştırmada literatürde yer alan çalışmalar ve kullanılan SUS-TAS ölçek boyutları göz önüne alınarak 42 hipotez geliştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda oluşturulan bu hipotezlerden, 7 tanesi desteklenirken 35 tanesi reddedilmiştir. Araştırmada test edilen hipotezler ve desteklenme durumlarını gösterir tablo aşağıda yer almaktadır.

HİPOTEZLER	KABUL/RET
H ₁ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{1.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{1.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{1.3} : Turizmde sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET

H _{1.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{1.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{1.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{1.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların ait olduğu kuşaklar açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H ₂ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.3} : Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{2.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H ₃ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{3.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{3.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{3.3} : Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{3.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{3.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{3.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{3.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların eğitim durumları açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H ₄ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{4.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{4.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{4.3} : Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{4.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{4.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET

H _{4.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{4.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların meslekleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H ₅ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.3} : Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{5.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların ikamet süreleri açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H ₆ : Sürdürülebilir turizm tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{6.1} : Çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{6.2} : Uzun dönemli planlamaya ilişkin tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{6.3} : Turizmden sağlanan ekonomik yarar algıları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{6.4} : Ziyaretçilerin memnuniyetini sağlama eğilimleri katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{6.5} : Turizme toplumsal katılımı destekleme tutumları katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET
H _{6.6} : Turizmin yol açtığı sosyal maliyet algısı katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	KABUL
H _{6.7} : Toplum merkezli turizm ekonomisi algısı katılımcıların turizmden gelir elde etme durumu açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir.	RET

Tablo 4.11. Hipotezlerin desteklenme durumu.

Bu tez kapsamında H₁'i test etmek amacıyla katılımcıların doğum tarihleri ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Z kuşağında yer alan bireylerin, Y kuşağında yer alan bireylere göre turizmin daha çok sosyal maliyete yol açtığını algıladıkları tespit edilmiş ve H_{1.6} kabul edilmiştir. Ait olunan kuşakların SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı gözlemlendiğinden, H₁, H_{1.1}, H_{1.2}, H_{1.3}, H_{1.4}, H_{1.5} ve H_{1.7} reddedilmiştir.

H₂'yi test etmek amacıyla katılımcıların cinsiyetleri ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Cinsiyet değişkeninin ölçek

puanı ve boyut puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiş, H_2 , $H_{2.1}$, $H_{2.2}$, $H_{2.3}$, $H_{2.4}$, $H_{2.5}$, $H_{2.6}$ ve $H_{2.7}$ reddedilmiştir.

H_3 'ü test etmek amacıyla katılımcıların eğitim durumları ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Lise, lisans ve lisansüstü eğitim görmüş katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyutu puanları, ilköğretim mezunu katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir, $H_{3.1}$ kabul edilmiştir. Lise, lisans ve lisansüstü eğitim görmüş katılımcıların 'Uzun dönem planlama' boyutu puanları, ilköğretim mezunu katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak şekilde daha yüksektir, $H_{3.2}$ kabul edilmiştir. Eğitim durumu değişkeninin SUS-TAS ve diğer boyut puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüş ve H_3 , $H_{3.3}$, $H_{3.4}$, $H_{3.5}$, $H_{3.6}$ ve $H_{3.7}$ reddedilmiştir.

H_4 'ü test etmek amacıyla katılımcıların meslekleri ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyut puanlarının, turizmden gelir elde eden katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiş, $H_{4.1}$ kabul edilmiştir. Turizmden gelir elde eden katılımcıların 'Algılanan sosyal maliyetler' boyut puanlarının, turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların 'Algılanan sosyal maliyetler' boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta ters kodlama yapıldığı için turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların algıladıkları sosyal maliyetlerin, turizmden gelir elde edenlere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür, böylece $H_{4.3}$ kabul edilmiştir. Meslek değişkeninin SUS-TAS ve diğer boyut puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüş H_4 , $H_{4.2}$, $H_{4.4}$, $H_{4.5}$, $H_{4.6}$ ve $H_{4.7}$ reddedilmiştir.

H_5 'i test etmek amacıyla katılımcıların ilçedeki ikamet süreleri ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. İkamet süresi değişkeninin ölçek puanı ve boyut puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiş, H_5 , $H_{5.1}$, $H_{5.2}$, $H_{5.3}$, $H_{5.4}$, $H_{5.5}$, $H_{5.6}$ ve $H_{5.7}$ reddedilmiştir.

H_6 'yı test etmek amacıyla katılımcıların turizmden gelir elde etme durumları ve SUS-TAS ölçeğinin genel puanı ve boyut puanları arasındaki ilişki incelenmiştir. Turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyut puanlarının, turizmden gelir elde eden katılımcıların 'Çevresel sürdürülebilirlik' boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiş, $H_{6.1}$ kabul edilmiştir. Turizmden gelir

elde eden katılımcıların ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyut puanlarının, turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutta ters kodlama yapıldığı için turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların algıladıkları sosyal maliyetlerin, turizmden gelir elde edenlere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür, $H_{6,6}$ kabul edilmiştir. Turizmden gelir elde etme durumu değişkeninin ölçek puanı ve diğer boyut puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiş, H_6 , $H_{6,2}$, $H_{6,3}$, $H_{6,4}$, $H_{6,5}$ ve $H_{6,7}$ reddedilmiştir.

4.11. Literatür Tartışması

Bu bölümde çalışma sonrası ulaşılan bulguların, literatürde yer alan benzer çalışmalarla karşılaştırması yapılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan biri olarak sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Balsom (2018) tarafından bebek patlaması, X ve Y kuşağındaki bireylerin çevresel sürdürülebilirlik konusunda yaptığı araştırmada, ilgili kuşaklarda yer alan bireylerin çevresel sürdürülebilirlik konusunda benzer ve olumlu algıları olduğu sonucuna ulaşılmış, benzer şekilde Akbaş (2019) Muğla Köyceğiz’de 184 katılımcı ile yaptığı araştırmada sürdürülebilir turizm tutumlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Bu bulgular bu tezin bulgularını desteklemektedir. Buna karşın Çınarlı ve Ay (2018) tarafından yapılan ve yerel halkın sürdürülebilir turizm konusunda görüşlerini konu alan çalışmada, 18-29 yaş aralığındaki bireylerin sürdürülebilir turizm konusunda diğer yaş gruplarına göre daha yüksek bir puan aldığı tespit edilmiştir. Dağlı (2018) sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın tutumlarını incelediği ve 382 katılımcıyla yaptığı araştırmada, 35-44 yaş aralığında bulunan bireylerin sürdürülebilir turizm konusunda diğer yaş aralığındaki bireylere göre daha yüksek farkındalık ve olumlu görüşe sahip olduklarını tespit etmiştir. Cavlak ve Toprak (2018) tarafından yapılan araştırmada sürdürülebilir turizme yönelik yerel halkın tutumları incelenmiş. Araştırma verileri incelendiğinde 15-24 yaş aralığında yer alan bireylerin diğer yaş aralıklarına göre sürdürülebilir turizm tutum puanlarının 185 ile daha yüksek olduğu, 54 ve üstü yaşta yer alan bireylerin sürdürülebilir turizm tutum puanlarının 87 puanla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmalar ise

kendi içlerinde ve bu tezin bulgularıyla karşılaştırıldığında farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Tez çalışması sonucu ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyutu puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre farklılaştığı, Z kuşağında yer alan bireylerin, Y kuşağında yer alan bireylere göre turizmin daha fazla sosyal maliyete yol açtığını düşündükleri belirlenmiştir. Turizmin yol açtığı sosyal maliyetlerle ilgili Ödemiş (2023) tarafından yapılan çalışmada 35-54 yaş aralığındaki bireylerin 18-25 yaş arasındaki bireylere göre daha olumlu bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu çalışma verileri ışığında Z kuşağında yer alan bireylerin diğer kuşaklarda yer alan bireylere göre turizmin sosyal maliyetlere yol açtığına yönelik daha güçlü bir tutuma sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgu yapılan bu tezde elde edilen bulguları destekler niteliktedir. X ve Y kuşağındaki bireyler turizm faaliyetlerinin ekonomik yönünü daha ön planda tuttukları bu sebeple olumsuz olabilecek sonuçları göz ardı edebildikleri yorumu yapılabilir. Literatür taramasında da görüldüğü gibi X kuşağı savaş sonrası ekonomik sorunlarla boğuşmuş ve bu sorunlar bir kısmını çocuklarına yani Y kuşağına aktarmıştır (Jurkiewicz 2003: 56). Bu durumda X ve Y kuşağındaki bireylerin ekonomik kaygılarının daha fazla olduğu sonucunu doğurmaktadır. Turizminden gelir elde eden katılımcıların çevresel sürdürülebilirlik boyutuna ilişkin puanlarının turizmden gelir elde etmeyenlere göre daha düşük olduğunun tespit edilmesi de yukarıdaki bulgularla benzerlik göstermektedir. Yani gerek yaş olarak çalışma hayatının daha çok içinde olan X ve Y kuşağı, gerekse turizmden gelir elde eden katılımcıların, ekonomik kaygılar nedeniyle turizm kaynaklı sosyal ve çevresel sorunlara Z kuşağı bireylere ve turizmden gelir elde etmeyenlere göre daha az önem verdiğini söylemek mümkündür. Ayazlar (2017) tarafından yapılan araştırmada bu bulguları destekler niteliktedir. Çalışmada bölge halkının özellikle turizmden gelir elde eden kesimin, turizm faaliyetleri ve bölgeye turist gelmesinden memnun olduğu bulgulanmıştır. Tüm bu çalışmalar, halk tarafından ekonomik gelir elde etme ile turizme destek olma davranışı arasında güçlü bir doğru orantı olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Güney (2019) tarafından yapılan bir çalışmada ise turistik değeri olan bir bölgede halkın turizmi genel olarak bir iş kolu olarak gördüğü ve ekonomik kazanımların sürdüğü sürece turizm faaliyetlerini destekleyecekleri bulgulanmıştır. Tezimizin

bulguları arasında da turizmden gelir elde eden katılımcıların çevresel sürdürülebilirlikle ilgili kaygılarının, turizmden gelir elde etmeyen katılımcılara göre daha düşük olduğu yer almaktadır. Halkın turizmi doğrudan ve sadece bir iş kolu olarak görmesi bazı sorunlara yol açma potansiyeli de barındıran ve sürdürülebilir olmayan bir durumdur. Sürdürülebilirlik; bir sistemin kesintisiz, bozulmadan, tükenmesine izin verilmeden ve sistemi besleyen kaynakları aşırı kullanmadan işleyebilmesi ve bu döngünün devamlılığı anlamı taşımaktadır (Çakılcıoğlu, 2013: 28). Bölge halkı doğal ve kültürel mirasını önemsemeden, turistik faaliyetleri sadece bir iş kolu olarak görürse, günü geldiğinde bu iş kolunu kaybedebilir. Bölge halkı turizmi sürdürülebilir bir bakışla sahiplenir, doğal ve kültürel mirasını koruyarak da turizm faaliyetlerinin yapılabileceği farkındalığını kazanırsa hem turistik çekicilik taşıyan bölge için hem de bölge halkının ekonomik kazanımları için daha doğru bir yaklaşım ortaya çıkacaktır.

Bu tez çalışması ile elde edilen bir diğer bulgu sürdürülebilir turizm tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığıdır. Ödemiş (2023) yaptığı çalışmada sürdürülebilir turizmin toplumsal katılım boyutuna kadın katılımcıların daha olumlu yaklaştığını tespit etmiş, kadınların sürdürülebilir turizm gelişimine desteğinin ve ekonomik hayata turizm aracılığıyla katılım sağlama arzusunun daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Erkek katılımcıların ise kadınlara oranla uzun dönemli planlama boyutuna daha fazla önem verdiğini bulgulamıştır. Ödemiş'in (2023) ulaştığı bu sonuçlar ile tez çalışmamızın bulguları kısmen farklılık göstermektedir.

Yine Ödemiş (2023) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeyi düşük olan katılımcıların turizmin çevresel yönünü ve turizme toplumsal katılımı eğitim düzeyi yüksek gruplara göre daha fazla önemsedikleri tespit edilmiştir. Buna karşın tezimizde 'Çevresel sürdürülebilirlik' ve 'Uzun dönemli planlama' boyutlarında; lise, lisans ve lisansüstü eğitim gören bireylerin boyut puanlarının, ilkokul mezunu bireylerin boyut puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Katılımcıların eğitim seviyesi yükseldikçe çevre bilinçlerinin arttığı ve uzun dönemli planlamanın aktif olarak uygulanmasının istenen sonuçlara ulaşmada önemli rol oynadığını düşündükleri söylenebilir. Eğitimle beraber sürdürülebilirlik kavramına yönelik farkındalığın artması, eğitim seviyesi yüksek olan turizm çalışanlarının, ziyaretçi

memnuniyetini artırarak turizmin sürdürülebilirliğine doğrudan katkı sağlaması, eğitimin çevresel sürdürülebilirliğe ve turizmin sürdürülebilirliğine yönelik olumlu katkısını göstermektedir (Garrod ve Fyall'ın, 1998).

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Sakin şehir hareketi, gittikçe hızlanan ve büyüyen şehirlerdeki yaşam şekline karşı, yavaşlığı özneliği ve yerelliği merkezine alarak bunu korumayı amaçlayan bir sivil toplum hareketidir. Bununla birlikte her konuda olduğu gibi turizmde de oldukça önemli olan sürdürülebilirlik kavramını sürdürebilmemiz için gerekli politikaları üretmek merkezi ve yerel yönetimlerce kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Halkın sürdürülebilir turizm etkinliklerine karşı tutumlarının belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından kıyaslanması, oluşturulacak politikalar üzerinde oldukça etkili olacaktır. Bu çalışmada Göynük Halkının sürdürülebilir turizm tutumları belirlenerek çeşitli değişkenler açısından kıyaslanmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber ölçeğin ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyutu puanlarının ait olunan kuşak değişkenine göre farklılaştığı, Z kuşağında yer alan bireylerin, Y kuşağında yer alan bireylere göre turizmin daha fazla sosyal maliyete yol açtığını düşündükleri belirlenmiştir.
2. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların hem SUS-TAS hem de ölçek boyut puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
3. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ ve ‘Uzun dönemli planlama’ boyut puanlarına ilişkin analizde, lise, lisans ve lisansüstü eğitim gören bireylerin boyut puanlarının, ilkokul mezunu bireylerin boyut puanlarından anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Lise, lisans ve lisansüstü eğitimi görmüş bireyler ilkokul mezunu bireylere nazaran çevresel sürdürülebilirliğe ve uzun süreli planlamaya daha fazla önem verdiklerini söylemek mümkündür.
4. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının meslek değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında kamu çalışanı katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutu puanları, esnaf/zanaatkar katılımcıların puanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı olacak

şekilde daha yüksektir. Bu sonuçtan yola çıkarak turizmden gelir elde etme potansiyeli kamu çalışanlarına göre daha yüksek olan esnaf/zanaatkarların turizmin yol açtığı çevresel boyuttaki maaliyetleri göz ardı etme potansiyellerinin daha çok olduğunu söyleyebiliriz. Ölçeğin bir diğer boyutu olan ‘Algılanan ekonomik faydalar’ da ise, kamu çalışanlarının işçi bireylere oranla daha yüksek puan aldığı tespit edilmiştir. Kamu çalışanları, işçi katılımcılara oranla turizm faaliyetlerinin, bölge halkına ekonomik katkısının daha çok olduğu şeklinde tutum sergilemektedir.

5. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının ikamet süresi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. İlçede farklı sürelerde ikamet eden katılımcıların hem SUS-TAS hem de ölçek boyut puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır
6. Sürdürülebilir turizm tutum puanlarının turizmden gelir elde etme durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanında, Turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyut puanlarının, turizmden gelir elde eden katılımcıların ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyut puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutunun meslek değişkenine göre bulgularında da kamu çalışanı katılımcıların puanları esnaf/zanaatkar katılımcıların puanlarından daha yüksek bulunmuştur. Bu iki bulgu da aynı doğrultudadır ve turizmden gelir elde eden veya gelir elde etme potansiyeli olan bireyler turizmin yol açtığı/açabileceği çevresel maaliyetleri turizmden gelir elde etmeyenlere nazaran daha az sorun eden bir tutum sergilemektedir. ‘Çevresel sürdürülebilirlik’ boyutuna benzer bir sonuç ‘Algılanan sosyal maliyetler’ boyutunda da karşımıza çıkmaktadır. Turizmden gelir elde etmeyen katılımcıların algıladıkları sosyal maliyetlerin, turizmden gelir elde edenlere göre daha fazla olduğu bir diğer bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışma süresince yapılan literatür taraması, uygulanan ölçek formu ve formun sonuçlarının istatistiksel açıdan incelenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular doğrultusunda, bireylere, literatüre ve resmi özel kurum/kuruluşlara yönelik öneriler ise aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur:

1. Bu çalışmada Göynük ilçesinde ikamet eden halk ile yapılmıştır. Türkiye’de yer alan diğer sakin şehirlerde veya birden çok sakin şehri içerecek şekilde karşılaştırmalı bir biçimde yapılarak araştırmanın kapsamı genişletilebilir.
2. Çalışmada faydalı olabileceği düşünülen bağımlı ve bağımsız değişkenler eklenerek (yer kimliği, yer imajı, yere bağlılık, algılanan yaşam kalitesi, toplumsal bağlılık gibi) çalışma daha kapsamlı olarak gerçekleştirilebilir.
3. Türkiye’de yer alan sakin şehirlerde halkın sürdürülebilir turizme karşı tutumları, diğer ülkelerde yer alan sakin şehirlerde yaşayan halkın tutumlarıyla kıyaslanarak karşılaştırmalı bir araştırma yapılabilir.
4. Sakin şehirlerde yaşayan tüm bireylerin yanında özellikle turizmden gelir elde eden bireyler, sürdürülebilirlik konusunda daha fazla bilgi sahibi olmak adına bu konudaki bilgilerini artırabilir, sürdürülebilirlik konusunda okumalar yapabilir, eğitimler alabilir.
5. Konuyla alakalı birlik, idare ve yönetimler tarafından turizmin çevre ve sosyal sonuçları ve çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik kavramları konusunda halkı bilgilendiren çalışmalar yapılabilir. Konuyla ilgili bilgilendirici broşürler veya şehrin uygun yerlerinde yapılacak afiş çalışmaları bu konuda dikkat çekmek için bir yöntem olarak kullanılabilir. Çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik konusunda çevre ve doğa etkinlikleri planlanarak çocuk ve gençlerin çevre duyarlılığı artırılabilir.
6. Merkezi veya yerel yönetimlerce turizm faaliyetlerinden sağlanan gelirin halk tarafından adil şekilde paylaşılmasını sağlayacak politikalar ve önlemler üzerine çalışmalar yapılabilir. Kadınlar ve gençler başta olmak üzere halkın her kesiminin turizmin sağladığı ekonomik faydalardan bir şekilde faydalanabilmesi için yetkili kurumlar tarafından turistik değer taşıyan eşyaların üretimine yönelik kurslar planlanabilir. Kurulacak halk kooperatifleri aracılığı ile bölgede üretim yapan üreticilerin mahsul ve ürünleri şehre gelen turistlerle buluşturularak halkın turizmden aldığı pay artırılabilir.
7. Konuyla alakalı birlik, idare ve yönetimler tarafından, sakin şehirlerde yaşayan genç bireylerin, turizmin yol açtığı sosyal maliyetlere yönelik kaygılarını gidermek adına çalışmalar planlanabilir. Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik kavramı dikkate alınarak yapıldığında, oluşturduğu sosyal maliyetlerin kabul edilebilir durumda olduğunu açıklayan eğitimler düzenlenebilir. Z kuşağında yer alan

bireylerin sosyal maaliyetlere yol açabilecek turizm dışındaki faaliyet, etkinlik veya davranışların (uygun olmayan internet ve sosyal medya kullanımı, uluslararası ticari firmaların harcama alışkanlıklarına ilişkin dayatmalar gibi) sonuçları ile turizmin yol açtığı sosyal maaliyetleri ayırt etmelerine yönelik farkındalıklarını artırabilecek çalışmalar planlanabilir.

8. Yüksek eğitim düzeyindeki bireylerin turizmin sürdürülebilirlik boyutundaki hassasiyetlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiş olup bu sebeple halkın eğitim seviyesini artırmaya yönelik bireysel ve toplumsal tedbirler konusunda çalışılabilir. Eğitimi teşvik eden, öğrencileri ilgi ve becerileri doğrultusunda eğitim programına veya okul türlerine yönlendiren bir sistem ile öğrencinin okul devamının ve başarısının artırılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Abdiraimov, M. (2016). "Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımında Yeşil Ekonominin Önemi", *Uluslararası Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(6), 29-39.
- Adıgüzel, O., Batur, H. Z. ve Ekşili, N. (2014). "Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 165-182.
- Aka, B. (2018). "Bebek Patlaması, X ve Y Kuşağı Yöneticilerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Kamu ve Özel Sektör Farklılıklarına Göre İncelenmesi: Bir Araştırma". *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(20), 118-135.
- Akat, Ö. (2008). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*, Bursa.
- Akbaş, B. (2019). *Yoksul Yanlı Turizmin Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Turizm Üzerindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akış, S. (1999). "Sürdürülebilir turizm ve Türkiye. Anatolia", *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 36-46.
- Alagöz, M. (2018). "Sürdürülebilir Kent Bağlamında Cittaslow Yaklaşımı, Eğirdir İlçesinin Cittaslow Kriterleri Açısından İncelenmesi", *Asia Minor Studies*, 6. *Sempozyum Özel Sayısı*, 138-149.
- Arıkan, R. (2017). *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Assante, L. M., Wen, H. I. ve Lottig, K. J. (2012). "Conceptualization of Modeling Resident Attitudes on The Environmental Impacts of Tourism: A Case Study Of Oahu, Hawaii", *Tourism Planning & Development*, 9 (2), 101-118.
- Ayazlar, R. (2017). "Kırsal Turizmde Yerel Halkın Tutumu", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(1).
- Ayazlar, R. A. (2017). "Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeğinin (Sus-Tas) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 80-92.
- Ball, S. (2015). "Slow Cities. In Theme Cities: Solutions For Urban Problems", *Springer, Dordrecht*, (112), 563-585.
- Balsom, P. (2018). How Eco-Conscious Are Boomers, Gen-Xers and Millennials? (<https://htt.io/millennials-going-green/>, Erişim Tarihi: 09.05.2023)
- Başaran, F. N. (2018). "Anadolu Geleneksel Bez Dokumacılığında Bazı Örnekler ve Günümüzdeki Durumu", *Arış Dergisi*, (13), 14-25.
- Bayrakdaroglu, F. ve Çulhaoğlu, P. E. (2019). "Uluslararası Turist Rolü Tipolojisinin Kuşaksal Bağlamda Analizi: Bir Bölümlendirme Önerisi". *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 745-758.
- Berkman, L.F. ve Kawachi, I. (2000). *Social Epidemiology*, New York.
- Beyhan, Ş. G. ve Ünügür, S. M. (2010). "Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli", *İtü Dergisi*, 4(2), 1-2.
- Bilgi, M. G. (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Perma Kültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 45-59.
- Brundtland, G. (1987). *World Commission on Environment and Development. Our Common Future*. Oxford.
- Büyükhelvacıgil, M. (2021). *Aile Şirketlerinde Kuşak Çatışmasını Önlemek İçin X-Y ve Z Kuşağını Anlamak*, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (22.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Can, A. (2017). *Spss ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cavlak, F. ve Toprak, L. (2018). “Yeniçağa İlçesinin Sürdürülebilir Turizme Açılmasında Yerel Halkın Tutumu”, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 14-25.
- Comte, A. (1974). *The Positive Philosophy: With a New Introduction by Abraham S., Blumberg*.
- Çağlar, E. (2006). *Türkiye’de Yerelleşme ve Rekabet Gücü: Kümelenmeye Dayalı Politikalar ve Organize Sanayi Bölgeleri, Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu Kitabı*, Ankara.
- Çakıcı, A. C., Yenipınar, U. ve Benli, S. (2014). “Yavaş Şehir Hareketi: Seferihisar Halkının Tutum ve Algıları ile Yaşam Doyumları”, *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 26-41.
- Çakılcıoğlu, M. (2013). “Turizm Odaklı Sürdürülebilir Kalkınma İçin Bir Yöntem Önerisi”, *Tasarım + Kuram*, 16, 27-42.
- Çetinkaya Usta, M. (2017). *Geçiş Toplumunda Dinî Hayat: Göynük Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çınarlı, E. ve Ay, H. M. (2018). “Sürdürülebilir Turizm Konusunda Yerel Halkın Görüşlerinin Belirlenmesi: Sille Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(2), 239-250.
- Çıtak Özgün, Ş. (2016), “Sakin Şehirler Hızlı Turistler”, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2692-2706.
- Çolakoğlu, E. (2007). “Kırsal Kalkınma Problemine Bir Çözüm Arayışı Olarak Köy-Kent Projesi”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 187-202.
- Dağlı, Z. (2018). “Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine Yönelik Yerel Halkın Tutumlarını İncelemeye İlişkin Bir Araştırma: Akçakoca Destinasyonu”. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(3), 603-619.
- Dural, G. ve Köseoğlu, E. (2017). “Destinasyon Tercihinde Kentsel Kimliğin Etkisi: Sakin Şehir Göynük Örneği”, *4. Disiplinler arası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, 63- 78, Ankara.
- Ekinci, M. (2014). “The Cittaslow Philosophy in The Context of Sustainable Tourism Development; The Case of Turkey”. *Tourism Management*, 41, 178-189.
- Emekli, G. (2006). “Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm”, *Ege Coğrafya Dergisi*, 15 (1-2), 51-59.
- Eryılmaz, B. (2011). “Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Samsun’da Kongre Turizmi Olanaklarının Değerlendirilmesi”, *Samsun Sempozyumu*, 1-13.
- Garrod, B. ve Fyall, A. (1998). “Beyond The Rhetoric of Sustainable Tourism?”, *Tourism Management*, 19(3), 199-212.
- Gourdon, J. ve Cernat, L. (2007). *Is The Concept of Sustainable Tourism Sustainable? Developing The Sustainable Tourism Benchmarking Tool*, Cerdi.
- Grubb, V. M. (2016). *Clash Of Generations*. Kanada.
- Gül, A ve Küçük, V. (2001). “Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi”, *Turkish Journal of Forestry*, 2(1), 27-48.
- Güney, S. (2019). “Turizmde psikososyal bileşenler: Yerel halkın algı, tutum ve davranışları”, *Turizm Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 29-36.
- Gündüz, F. (2004). “Çevre ve Turizmin Sürdürülebilirliği”, *Planlama Dergisi*, 1, 58-66.

- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International.
- Honore, C. (2008). *Yavaş: Hız Çılgınlığına Başkaldıran Yavaşlık Hareketi*, Çeviren: E. Gür, İstanbul.
- İnternet: <https://www.cittaslow.org/content/charter>, Erişim tarihi: 18.03.2024.
- İnternet: <https://cittaslowturkiye.org/tr/turkiye-organizasyonu/>, Erişim tarihi: 18.04.2024
- İnternet: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Nufus-ve-Demografi-109>, Erişim tarihi: 09.01.2024.
- İnternet: <https://www.harita.gov.tr/urun/dilsiz-turkiye-mulki-idare-bolumleri-haritasi/274>, Erişim tarihi: 04.02.2023
- İnternet: <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim tarihi: 20.05.2023
- İnternet: <https://www.cittaslow.org/>, Erişim tarihi: 04.05.2024
- İnternet: <https://www.cittaslow.org/content/organization>, Erişim tarihi: 19.03.2024
- İnternet: <https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/goynuk-2023-turizm-master-ve-kulturel-miras-alan-yonetimi-plani/368>, Erişim tarihi: 11.03.2024.
- İnternet: <https://www.slowfood.com/>, Erişim tarihi: 02.04.2024
- İnternet: <https://www.unwto.org/global-code-of-ethics-for-tourism>, Erişim tarihi: 10.09.2023
- Jorgensen, B. (2003). “Baby Boomers, Generation X and Generation Y? Policy Implications for Defence Forces in the Modern Era”, *Foresight*, 5(4), 41-49.
- Jurkiewicz, C. L., (2000). “Generation X and The Public Employee”, *Public Personnel Management*, 29 (1), 55-74.
- Kalaycı, S. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*, (3.Baskı). Ankara: Asil Yayın.
- Kılıçoğlu, P. (2005). *Türkiye'nin Çevre Politikalarında Sürdürülebilir Gelişme*, Ankara.
- Kline, R. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*, (2nd ed.). New York: The Guilford Press.
- Knox, P. L. (2005). “Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World”, *Journal of Urban Design*, 10(1), 5-11.
- Knox, P., Mayer, H. (2013). “Small Town Sustainability: Economic, Social and Environmental Innovation”, *Walter De Gruyter*, 43-44.
- Kundanis, R. M., (2003). *Children, Teens, Families, and Mass Media: The Millennial Generation*. Routledge.
- Kupperschmidt, B.R. (2000). “Multigeneration Employees: Strategies For Effective Management”, *The Health Care Manager*, 19(1), 65-76.
- Küçükali, A. ve Şen, U. (2017). “Sakin Kent Hareketinin Çalışanlara Etkisi: Uzundere Örneği”, *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(15), 259-279.
- Küçükergin, F. N. ve Öztürk, Y. (2020). “Does Slowness Bring Social Change Through Cittaslow?”, *International Journal of Tourism Cities*, 6(4), 749-767.
- Kyles, D. (2005). “Managing Your Multigenerational Workforce”, *Strategic Finance*, 87(6), 53-55.
- Levickaite, R. (2010). Generations X, Y, Z: How Social Networks Form The Concept of The World Without Borders (The Case of Lithuania). *LIMES: Cultural Regionalistics*, 3(2), 170-183.
- Lindstrom, M. (2004). “Branding Is No Longer Child's Play!”, *Journal of Consumer Marketing*, 21(3), 175-182.

- Mannheim, K. (1952). *The Problem of Generations*, London.
- Mannheim, K. (1970). "The Problem of Generations", *Psychoanalytic Review*, 57(3), 378-404.
- McCrindle, M. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding the Global Generations*, Australia.
- Mensah, A. M. ve Castro, L. C. (2004). "Sustainable Resource Use & Sustainable Development: A Contradiction", *Center for Development Research, University of Bonn*, 1, 22.
- Middleton, V. ve Hawkins, R. (1998). *Sustainable Tourism: A marketing Perspective*, Routledge.
- Nilsson, J. H., Svard, A. C., Widarsson, A. ve Wirell, T. (2010). "'Citta'Slow' Eco-Gastronomic Heritage As A Tool For Destination Development", *Current Issues in Tourism* First Article, 1-14.
- Oblinger, D. ve Oblinger, J. (2005). "Is it Age or IT: First Steps Toward Understanding The Net Generation", *Educating The Net Generation*, 2(1-2), 20.
- Oecd (2005). "Measuring Sustainable Development", *Statistics Brief, September, Statistics Directorate*, No:10, Paris.
- Onyx, J. Ve Bullen, P. (2000). "Measuring Social Capital in Five Communities.", *The Journal of Applied Behavioral Science*. 36(1), 23-42.
- Ödemiş, M. (2023). "Bolu'nun Sürdürülebilir Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Tutumlarına Göre İncelenmesi", *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(3), 319-340.
- Özata, Z. (2019). *Dijital Çağ ve Tüketici Davranışına Etkileri*, Eskişehir.
- Özçağ, M. ve Hotunluoğlu, H. (2015). "Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Boyut: Yeşil Ekonomi", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2).
- Özer, P.S., Eriş, E.D., Neczan, Ö. ve Özmen, T. (2013). "Kuşakların Farklılaşan İş Değerlerine İlişkin Emik Bir Araştırma", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 123-142.
- Özhancı, E., Ardahanlıoğlu, Z. B. ve Yılmaz, H. (2012). "Sakin Şehir Üyelik Süreci Analizi. Atatürk Üniversitesi", *Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(2), 163-173.
- Özür, N. K. (2016). "Sakin Şehir Cittaslow Hareketi ve Yerleşme Coğrafyası", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 151-179.
- Pajo, A. (2015). *Türkiye'deki Cittaslow Kentleri Yerel Yönetimlerinin Destinasyon Pazarlaması Uygulamaları: Vize İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Kırklareli.
- Radstrom, S. (2011). "A Place Sustaining Framework For Local Urban Identity An Introduction and History of Cittaslow", *Italian Journal of Planning Practice*, 1(1), 90-113.
- Reeves, T. C. ve Oh, E. (2008). *Generational Differences, In Handbook of Research on Educational Communications and Technology*, New York.
- Reid, R. E. (1996). *An investigation of human values: building a foundation for indicators of ecologically sustainable tourism*. Master's Thesis, University of Calgary. Ottawa.
- Roe, P., Hrymak, V. ve Dimanche, F. (2014). "Turizm ve Rekreasyon Alanlarında Çevresel Sürdürülebilirliğin Değerlendirilmesi: Risk Değerlendirmesine Dayalı Bir Model", *Sürdürülebilir Turizm Dergisi*, 22 (2), 319-338.
- Rukuizene, R. (2014). "Sustainable Tourism Development Implications to Local Economy", *Regional Formation and Development Studies*, 3(14), 171.

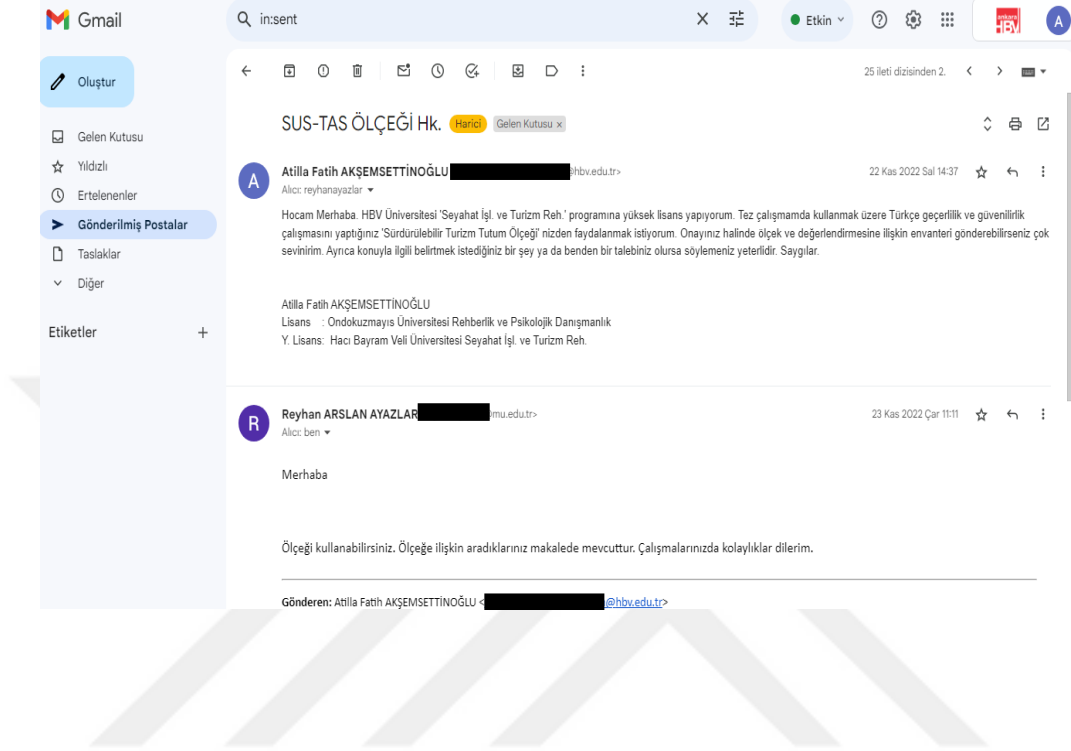
- Sarıbaş, Ö., Kömürcü, S. ve Güler, M. (2015). “Yavaş Şehirlerde Yaşayan Gençlerin Çevre ve Sürdürülebilir Kalkınma Algıları: Seferihisar Örneği”, *Doğu Karadeniz Bölgesi 175 Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, 301-310, Gümüşhane.
- Saruhan, Ş. C. ve Yıldız, M. L. (2014). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul
- Schnider, S. (2008). “Good, Clean, Fair: The Rhetoric of the Slow Food Movement”, *College English*, 70(4), 384-402.
- Sezgin, M. ve Ünüvar, Ş. (2011). *Yavaş Şehir; Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde*, Konya.
- Sırakaya, E. (2008), Concurrent Validity Of The Sustainable Tourism Attitude Scale, *Annals of Tourism Research*, 34(4), ss. 1081-1084.
- Sırım, V. (2012). “Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli”, *Journal of History Culture and Art Research*, 1(4), 119-131.
- Slee, W., Farr, H., ve Snowden, P. (1997). “Sustainable Tourism Development and The Local Economy. In M. J. Stabler (Ed.)”, *Tourism and Sustainability*. 69-87.
- Srinivasan, V. (2012). “Multi Generations in the Workforce: Building Collaboration”, *IIMB Management Review*. 24 (1), 48-66.
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. Cabi.
- Swarbrooke, J. (2002). *Turismo Sustentável: Turismo Cultural, Ecoturismo E Ética*, v. 5. Aleph.
- Swarbrooke, J. ve Horner, S. (2012). *Business travel and tourism*. London: Routledge.
- Tayfun, A. ve Acuner, E. (2014). “Cittaslow: A Model Proposal For Çamlıhemşin”, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(1), 46-54.
- Toprak, D. (2006). “Sürdürülebilir Kalkınma Çevresinde Çevre Politikaları ve Mali Araçlar”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 146-169.
- Tunçer, M. ve Olgun, A. (2017). “Seferihisar’ın Ekonomik ve Mali Yapısı Üzerinden Sakin Şehir Uygulamalarına İlişkin Bir İnceleme”, *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 3(1), 47-72.
- Unep ve Wto (2005). “United Nations Environment Programme ve World Tourism Organization”, *Making Tourism More Sustainable A Guide For Policy Makers*.
- Unep, (2011). *Towards A Green Economy: Pathways to Sustainable Development and Poverty Eradication*. (<https://www.unep.org/resources/report/towards-green-economy-pathways-sustainable-development-and-poverty-eradication>, Erişim tarihi 20.05.2023)
- United Nations (2012). *The Future We Want*, Amerika. (<https://sustainabledevelopment.un.org/futurewewant.html>, Erişim tarihi: 18.04.2023)
- Unwto (2005). *Tourism's Potential As A Sustainable Development Strategy*. World Tourism Organization, Madrid, Spain. (<https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284408191>, Erişim tarihi: 14.04.2023)
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel araştırma süreci ve spss ile veri analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Vehkamäki, S. (2005). The Concept of Sustainability in Modern Times. In A. Jalkanen and P. Nygren (Eds.), *Sustainable Use of Renewable*, 34, 23-35.
- Venter, E. (2017). “Bridging the Communication Gap Between Generation Y and the Baby Boomer Generation”, *International Journal of Adolescence and Youth*, 22(4), 497-507.

- Williams, K. C. ve Page, R. A. (2011). “Marketing To The Generations”, *Journal of Behavioral Studies in Business*, 3(1), 37-53.
- Yasa, A. A. ve Soysaldı, A. (2013). “Kültürel zenginlikleri ile Göynük”, *Göynük El Sanatları Paneli ve Çalıştayı Bildirileri, Bolu: Göynük Belediyesi Yayını*, 17-46.
- Yılmaz, A. Y., Ünal, A. ve Çakır, G. (2015). “Sürdürülebilir Turizm Literatürü Üzerine Bir Değerlendirme: Türkiye Bağlamı”, *Mesleki Bilimler Dergisi*, 4 (2), 55-83.
- Yılmaz, A., Tuncer, M. ve Zorlu, K. (2016). “Yavaş Şehir Sürdürülebilir Yerel Kalkınma Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Güzelyurt”, *Aksaray Studies of The Ottoman Domain*, 6 (10), 1-18.
- Yu, C-P, Chancellor, H. C. ve Cole, S. T. (2011), Measuring Residents’ Attitudes Toward Sustainable Tourism: A Reexamination Of The Sustainable Tourism Attitude Scale, *Journal of Travel Research*, 50(1), ss. 57-63.
- Yurtseven, H. R., Kaya, O. ve Harman, S. (2010). *Yavaş Hareketi*, Ankar

EKLER

EK-1. Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeği Kullanım İzni

EK-2. Anket Formu

Sakin Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Tutumlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Göynük Örneği

Sayın katılımcı, sizi, Ankara Hacı Bayram Veli Etik Komisyonu'ndan 13.07.2023 tarih /195166 sayı ile izin alınan, Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI danışmanlığında yürütülen “Sakin Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Tutumlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Göynük Örneği” başlıklı araştırmaya katılmaya davet ediyorum. Bu araştırmanın amacı sakin şehirde yaşayan X, Y ve Z kuşağında yer alan bireylerin, sürdürülebilir turizm tutumlarını belirlemek ve karşılaştırmaktır. 18-58 Yaş aralığında bulunuyorsanız ve Göynük'te ikamet ediyorsanız araştırmaya katılabilirsiniz. Araştırmada kimliğiniz belirsiz olacak ve kişisel verileriniz gizli tutulacaktır. Anketi tamamlamanız yaklaşık 5 dakika sürecek olup onay kutucuğuna basarak ankete ulaşabilirsiniz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Sorumlu Araştırmacı: Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi /Turizm Fakültesi

Araştırmacı: Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

☐ Formu okudum, anladım. Çalışmaya gönüllü olarak katılmayı ve yanıtlarımın bilimsel yayınlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

Demografik Bilgi Formu

- 1- Doğum yılınızın içinde bulunduğunuz aralık hangisidir?
() 1965-1980
() 1981-1995
() 1996-2005
- 2- Cinsiyetiniz?
() Kadın
() Erkek
- 3- Mezuniyet durumunuz nedir?
() İlköğretim
() Lise
() Lisans
() Lisansüstü
- 4- Hangi sektörde çalışıyorsunuz?
() Kamu çalışanı
() Esnaf Zanaatkar
() İşçi
() Öğrenci
() Özel Sektör
() Çalışmıyor
- 5- Göynük'te kaç yıldır ikamet ediyorsunuz?
() 0-10 yıl
() 11-20 yıl
() 21 ve üstü
- 6- Herhangi bir şekilde turizmden gelir elde ediyor musunuz?
() Evet gelir elde ediyorum
() Hayır gelir elde etmiyorum

Sürdürülebilir Turizm Turum Ölçeği

Kaynak: Arslan-Ayazlar, R., Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeğinin (Sus-Tas) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi. 14(2): 86

	Lütfen soruları tam olarak okuduktan sonra her bir ifade için size en uygun olan tek bir seçeneği işaretleyiniz	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
		1	2	3	4	5
1	Doğanın çeşitliliğine değer verilmeli ve doğa korunmalıdır.					
2	Turizm çevreyi korumalıdır.					
3	Uygun turistik gelişim her zaman doğal habitatı korumalıdır.					
4	Toplum çevresi şu anda ve gelecekte de korunmalıdır.					
5	Turizmde söz sahibi olanlar çevresel koruma için çabalarını artırmalıdır.					
6	Turizm geliştirme planları sürekli bir şekilde güncellenmelidir.					
7	Turizm endüstrisi gelecek için planlanmalıdır.					
8	Turizmin yerel halkın ekonomik durumu için faydalı olduğuna inanıyorum.					
9	Turizm, yerel ürünler için yeni pazarlar oluşturur.					
10	Turistik işletmeler ziyaretçilerin memnuniyetinde sorumluluk almalıdır.					
11	Turizm endüstrisi ziyaretçilerine iyi kalitede turistik deneyimler sunmalıdır.					
12	Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak turistik işletmelerin sorumluluğundadır.					
13	Bireylerin özgeçmişlerine bakılmaksızın toplumdaki herkes turizm kararlarına dahil					
14	Turizmi geliştirme yönetimine toplumdaki tüm bireyler tarafından tam katılımın sağlanması					
15	Turizmin gelişmesiyle yaşadığım yer aşırı kalabalıklaştı.					
16	Yaşadığım yerdeki boş zaman kaynakları (etkinlikleri) turistler tarafından aşırı					
17	Turistik işletmelerde çalışanların en az yarısı bölgedeki toplumdaki sağlanmalıdır.					
18	Bölgede yaşayanlar turizmin faydalarından eşit şekilde yararlanmalıdır.					

EK-3. Etik Komisyon Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 13.07.2023-195166

T.C.
ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : E-11054618-302.08.01-195166
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 31.05.2023 tarih ve E.185835 sayılı yazı.

İlgi yazıma ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Emine BALCI danışmanlığında yürüttüğü "Sakın Şehirlerde Sürdürülebilir Turizm Tutumlarının Kuşaklar Açısından İncelenmesi: Göynük Örneği" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 12.07.2023 tarih ve 07 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

Etik Komisyonunca onaylanan ilgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş; karara ilişkin katılım listesi ve onaylanan çalışmalar ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Araştırma Kod No: 2023/227

Prof. Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN
Komisyon Başkanı

Ek:
1- Katılımcı Listesi
2- Onaylı Çalışma

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: BSVYNYRFBK Pin Kodu: 66792 Belge Tarih Adresi: <https://arkiv.gov.tr/dtd/tar/557442d-85D8VRYT/666d-195166>
Adres: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Yabancılar Mahallesi 85. Cadde No 8 06570 Çankaya / Ankara Bilgi için: Saliha GEMALMAZ
Telefon: +90 (312) 221 73 60 Uzmanı Genel Evrak Sorumlusu
Kay Adresi: hacibayramveli@hacibayramveli.kap.tr

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 12.07.2023	TOPLANTI SAYISI : 07
ADI-SOYADI	İMZA
Prof.Dr. Ramazan ÇAĞLAYAN BAŞKAN	KATILDI
Prof.Dr. M.Fadıl YILDIRIM BAŞKAN YRD.	KATILDI
Prof.Dr. Mustafa EKİNCİKLİ	KATILDI
Prof.Dr. Yıldız AVANOĞLU	KATILDI
Prof.Dr. Bekir ESKİCİ	KATILAMADI
Prof.Dr. Ramazan Pars ŞAHBAZ	KATILDI
Prof.Dr. Neşe Yaşar ÇEĞİNDİR	KATILDI
Prof.Dr. Bilgehan GÜLCAN	KATILDI
Prof.Dr. Funda YURDAKUL	KATILDI
Prof.Dr. Serdar ÖZTÜRK	KATILDI

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Atilla Fatih AKŞEMSETTİNOĞLU

Eğitim

Önlisans	Anadolu Üniversitesi / Açıköğretim Fakültesi / Adalet (3.20/4.00) - 2018
Lisans	Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Eğitim Fakültesi / Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (3.02/4.00) - 2014
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi / Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği - Devam Ediyor

le.ahbv.edu.tr

